Heel Nederland

Jaarverslag van de commissaris van de Koning in Groningen 2021

Een passende werkwijze die recht doet aan het motto ‘openbaar, tenzij’.

Heel Nederland

Jaarverslag van de
commissaris van de Koning in Groningen
2021

Transpa-rantie is de norm.

In 2021 hebben Provinciale Staten van Groningen veel aandacht besteed aan openbaarheid. Wanneer mogen Statenleden informatie krijgen, die voor het grote publiek (voorlopig) geheim blijft? We vonden met vereende krachten een passende werkwijze, die recht doet aan het motto ‘openbaar, tenzij’.

Met grote regelmaat krijgen overheden verzoeken om ‘alle documenten’ die betrekking hebben op een bepaalde kwestie openbaar te maken. Dat leidt tot veel werk, vooral omdat openbaarheid en bijvoorbeeld privacy vaak water en vuur zijn. Maar het verzoek om openbaarheid is passend in het openbaar bestuur. Een democratische rechtsstaat is ondenkbaar als je het debat over wezenlijke dingen niet in het volle licht kunt voeren. Transparantie is dus de norm, ook als dat veel werk kost.

Toch kan niet alles openbaar zijn. Wie wil onderhandelen voor de televisiecamera’s, veroorzaakt stagnatie. Soms is het wijzer om achteraf verant-woording af te leggen. Over de vergaderingen van de colleges van B&W en GS en van de Ministerraad staat zelfs in de wet dat ze met gesloten deuren zijn. En veel van de werkzaamheden van de commissaris van de Koning vinden plaats zonder dat iedereen dat via de livestream kan volgen.

Niet alles kan openbaar zijn in mijn werk. Toch is het openbaar bestuur. Daarom hecht ik aan hetzelfde motto als Provinciale Staten: ‘openbaar, tenzij’. Om die reden schrijf ik elke maand een ‘Paasrapport’ en publiceer ik regelmatig blogs over mijn werk. Ook in dit jaarverslag - bewust uitgebracht nu het oude jaar nog vers is - probeer ik aan die transparantie bij te dragen. Mede dankzij de inzet van een aantal medewerkers en een vormgever, is het gelukt om het begin januari te presenteren.

Het jaarverslag draagt als titel ‘Heel Nederland’.
In het inleidende hoofdstuk maak ik duidelijk waarom Nederland beter af is als we het land als één geheel bezien. In het afgelopen jaar heb ik in de volle openbaarheid mijn best gedaan om dat te bevorderen.

René Paas,
commissaris van de Koning in Groningen

4 Voorwoord
8 Heel Nederland
18 Januari
26 Aan ons mag het niet liggen!
30 Een hybride nieuwjaar gewenst
34 Dennis gaat digitaal
36 Februari
44 Tekorten: niet alleen een probleem voor gemeenten
46 Tragische tweelingen
52 Maart
60 Helden van de democratie
64 April
74 Ongekend onrecht
78 Mei
86 Zeggen wat je wilt
90 Een goed gesprek
94 Juni
102 Jaaps proeftijd zit er op!
106 Heeft ons werk effect?
110 Werk maken van waterstof
114 Juli & Augustus
120 Koninklijk brood
124 Even rust voor de Staten
130 September
136 Hup Siddeburen!
140 Aander luu binn ok luu
144 Niks te zien?
148 Jan Hein gaat thee drinken
152 Oktober
160 Beschermheer
162 Het Achterhuis van Stadskanaal
168 Ja, Dikke Tammo!
172 November
182 Nienke Homan stopt
184 December
190 Tot besluit
194 Overzicht nevenfuncties

Heel

Nederland

Veel ouders zullen het herkennen: voetballende F'jes op de vroege zaterdagmorgen. En ook al spelen ze op halve veldjes, dan nog rennen ze op een kluitje achter de bal aan. Allemaal samen op een klein stukje gras. De trainer en de ouders schreeuwen tevergeefs hun kelen schor: zoek de ruimte! Gebruik de flanken!

Al decennia gedraagt ons landsbestuur zich als een groep F'jes. Er zijn te veel voorbeelden van investeringen die zich ophopen in de Randstad. Altijd in de hoop dat daarmee de problemen worden opgelost. Of vanuit
het misverstand
dat daar 'nou
eenmaal' het
geld wordt
verdiend.
Maar het
resultaat
is verdere
verstopping.
Files, drukte en
stress op en rond
de snelweg. Torenhoge huizenprijzen. Wat zou het land opknappen als we het hele speelveld zouden benutten. Als we groter zouden denken over een klein land.

Een nationale agenda Tussen Sinterklaas en Kerst presenteerden vier politieke partijen een coalitie-akkoord. 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst', was de titel. De formerende partijen hebben de tijd genomen om over dat motto na te denken. Dus ik hoop dat ze het waar zullen maken.

Ook Groningen wil graag met het nieuwe kabinet aan de slag. Veel van de inhoud van het akkoord sluit aan bij onze ambities. De bedragen die de coalitiepartijen willen besteden aan het oplossen van grote maatschappelijke problemen zijn indrukwekkend. De woorden over gaswinning, woningbouw en ook de Lelylijn zijn hoopgevend. En voor wie het regeerakkoord leest, worden ook de ambities zichtbaar van de coalitiepartijen om te investeren in Noord-Nederland. Maar zoals het gaat met regeerakkoorden: op de concretisering komt het aan. Het nieuwe kabinet zal de verbindende teksten moeten omzetten in beleid.

Veel moet nog worden uitgewerkt. En daarmee is er ook een kans. De kans dat een nieuw kabinet in de uitwerking zal kiezen voor een werkelijk nationale agenda. Dat zou een verademing zijn. Een aanpak waarin nationale problemen, ook als ze zich bevinden buiten de Randstad, een nationale oplossing krijgen. En een aanpak waarin we kansen zien voor heel Nederland. In het verhaal dat hierna volgt, maak ik duidelijk dat dat niet vanzelf spreekt. En dat het anders kan dan tot nu toe.

1. Heel Nederland? In september overleed Nico Visscher, de bekendste cartoonist van Groningen. Hij stal het hart van vele Groningers toen Wubbo Ockels in 1985 naar de ruimte ging. Visscher tekende een spaceshuttle met een tekstballon: 'Zozo meneer Ockels, u komt dus helemaal uit Groningen?' Alle Groningers herkennen dat. De rituele vraag als je op bezoek bent in Den Haag of Amsterdam. We maken elkaar wijs dat er in ons kleine land grote afstanden bestaan. En daardoor ontstaan ze ook. Vooral mentaal.

Waarover hebben beleidsmakers het als ze het hebben over Nederland? Over heel Nederland? Of lijden ze aan een speciale vorm van bijziendheid, waardoor het onbedoeld, in de voorbeelden en in de uitwerking, gaat over de Randstad? En wat betekent dat voor de verdeling van voorzieningen die bedoeld zijn voor het hele land? Waar komen ze terecht? →

Wat je om je heen ziet, bepaalt je blik.

Een Haagse blik De excentrische ligging van onze residentie lokt een concentratie op de Randstad uit. RTL Nieuws maakte een tijdje geleden een kaartje van de woonplaatsen van Tweede Kamerleden.[1] Er was gedoe over te hoge verblijfskostenvergoedingen. Sjoemelden Kamerleden niet met hun woonplaats? Maar het kaartje liet vooral zien hoeveel Tweede Kamerleden géén aanspraak kunnen maken op een hoge verblijfskostenvergoeding. Dat is nog steeds zo. Twee derde van de leden van de Tweede Kamer woont in de Randstad. De meesten van hen in een van de vier grote steden.[2]

Voor ministers, staatssecretarissen, rijksambtenaren en andere personen met Haagse invloed, geldt een minstens zo sterke concentratie. De effecten laten zich raden. Wie in Den Haag de hele dag mensen treft die uit de buurt komen, kan het niet helpen dat dat zijn denken beïnvloedt. De Groningse bestuurskundige Caspar van den Berg zei het zo: “Er is een risico dat ambtenaren op ministeries de wereld om zich heen zien als de norm voor heel Nederland, terwijl dat niet zo is.” [3]

Problemen. Voorzieningen. Dat geldt voor het denken over problemen. In 2014 maakte een medewerker van een Gronings onderzoeksbureau een kaartje, waarin ‘onze’ aardbevingen werden geprojecteerd op de kaart van Amsterdam. Hij koppelde er de vraag aan die veel mensen in Groningen al jaren bezighoudt: zouden aardbevingen op dezelfde manier worden behandeld als ze plaatsvonden in de Randstad? [4] Het is een retorische vraag. ‘Ongekend onrecht’, heette het rapport over de Toeslagenaffaire. Het vormde de aanleiding voor het aftreden van een heel kabinet. Inwoners van het aardbevingsgebied ervaren een behandeling die daar sterk aan doet denken. Zij ervaren ongekend onrecht. Heeft en had dat in Den Haag hetzelfde gewicht?

Het geldt voor ons denken over publieke voorzieningen. Algemeen bekend is de aparte verdeling van met belastinggeld betaalde voorzieningen over het land. Toen het Fonds voor de Podiumkunsten 21 miljoen euro subsidie verdeelde, landde 95% daarvan in de Randstad. Niet toevallig de regio waar de leden van de adviescommissie wonen.[5] Wat je om je heen ziet, bepaalt je blik. De eerste tranche van het Groeifonds landde voor 60% in de Randstad. Voor 39% in landelijke projecten. En voor 1% in de regio. Die ene procent komt Noord-Nederland nog bekend voor: dat was het aandeel van het Fonds Economische Structuurversterking, gevuld uit de aardgasopbrengsten, dat werd geïnvesteerd in Groningen, Friesland en Drenthe.[6] De systematiek voor de investeringen in de verkeersinfrastructuur leunt zwaar op het oplossen van knelpunten. En die komen het meeste voor in het deel van het land dat overvol is. Ondertussen is de spoorkaart van Noord-Nederland sinds 1870 praktisch ongewijzigd.

2. Heel Nederland Tot nu toe heb ik het gehad over het ontbreken van verdelende rechtvaardigheid. In de alinea's hierna zal blijken dat ik me daarin gedraag als een herkenbare regionale bestuurder: iemand die ver weg woont en altijd vraagt om geld. Maar waar het gaat om de toekomstplannen van Nederland, speelt nog een ander aspect.
De concentratie op de Randstad lokt minder rendabele investeringen uit dan wanneer we zouden kijken naar heel Nederland. Met kluitjesvoetbal doen we heel Nederland tekort. De ‘BV Nederland’, om die afgrijselijke term maar eens te gebruiken, zou rendabeler zijn als we het hele land zouden benutten.

Rendabele regio’s In maart 2017, vlak voor de vorige Tweede Kamerverkiezingen, schreven burgemeester Peter den Oudsten en ik een open brief in landelijke kranten. Daarin reageerden we op het plan van de burgemeesters van de vier grote steden om voor 35 miljard de huizen te isoleren en de wegen te verbeteren. Wij beloofden de lijsttrekkers: ‘Wij doen het voor de helft!’. Wat mij stak, was de vanzelfsprekendheid waarmee de burgemeesters van de G4 het geld voor de ‘banenmotor’ bestelden. “We verdienen als Randstad een groot deel van het BBP”, zei burgemeester Aboutaleb.[7]

Sindsdien doe ik af en toe met Randstedelijke gesprekspartners de pubquiz. Welk deel van de Nederlanders woont in de Randstad? En welk deel van het BBP wordt daar verdiend? Volgens het CBS is het antwoord op beide vragen ‘ongeveer de helft’.[8] De andere helft van de inwoners woont buiten de Randstad en verdient daar de andere helft van het BBP. Dat relativeert de ‘banenmotor’ aanzienlijk. De werkelijkheid is dus dat we het BBP in heel Nederland verdienen. En veel minder geconcentreerd dan veel beleidsmakers denken.

Dat plaatst de met belastinggeld betaalde investeringen in een merkwaardig daglicht. Die concentreren zich nu in de Randstad, terwijl daar per hoofd van de bevolking ongeveer evenveel BBP wordt verdiend als in de rest van het land. Dat schept het vermoeden →

dat een andere bestedingsrichting van de publieke middelen een hoger rendement had opgeleverd. Dat niet de Randstad de motor van Nederland is, maar dat economisch gezien andere regio's de Randstad subsidiëren! Vanuit het belang van heel Nederland is het de moeite waard de gevolgen daarvan te doordenken.

Hoezo, geld vragen? De Raad voor het Openbaar Bestuur schetste de verhoudingen tussen vertegenwoordigers van rijk en regio. Die laatsten ervaren dat ze vaak worden gezien als "een groep mensen die ver weg woont en om geld komt vragen." [9] Ik ben natuurlijk blij met de passage over de Lelylijn in het regeerakkoord. Maar het eerste motief dat daarbij wordt genoemd is een bijdrage aan de versterking van de economie van het noorden. De redenering begint met een bijdrage aan de regionale economie. Maar het is meer dan waarschijnlijk, ook met de woningbouwopgave die daaraan gekoppeld is, dat de Lelylijn rendabel is voor het héle land. Als we een hoogwaardige verbinding maken tussen de overvolle Randstad en een gebied met veel meer ruimte, krijgt Nederland aan twee kanten van de Lelylijn een impuls.
De Lelylijn mag niet worden gezien als een duur (en onrendabel?) cadeau van Nederland aan het noorden. Het is in relatie tot het Deltaplan een nationale investering in de toekomst van het hele land.

3. Héél Nederland?

Het nieuwe regeerakkoord laat zien wat iedereen al weet. Het nieuwe kabinet kampt met kolossale problemen. De woningcrisis. De stikstofcrisis. De klimaatcrisis. Onderhuids speelt een vertrouwenscrisis. En een groeiende kloof tussen verschillende groepen Nederlanders. Via fondsvorming worden ongekende bedragen gereserveerd voor de aanpak van de problemen. Het is cruciaal dat een nieuw kabinet erin slaagt om Nederland te helen. En dat kan – opnieuw – alleen door bewust te kijken naar het hele land.

Wie Nederland wil helen, moet aan de slag in alle regio's. Want oplossingen voor nationale problemen zijn te vinden in het hele land. Net als die problemen zelf. Juist Noord-Nederland biedt grote mogelijkheden om de grote crises van deze tijd het hoofd te bieden. De klimaatcrisis bijvoorbeeld. We zien formidabele kansen in wind op zee en waterstof. De chemische industrie in Groningen en Drenthe staat te trappelen om te vergroenen. En deze vergroening is keihard nodig om de nationale ambities te halen. Noord-Nederland is dus de plek waar nationale ambities bereikbaar worden. Dankzij de fantastische infrastructuur van het aardgas. Die gebruiken we gewoon opnieuw, maar nu voor waterstof. Premier Rutte riep in Glasgow op tot 'actie, actie, actie' voor het klimaat. Goed om te weten: de weg naar Glasgow loopt via de Eemshaven. En wij zijn klaar voor de actie. En we hopen op daadkracht in Den Haag om snel te besluiten over de daarvoor benodigde hoeveelheid wind op zee. Want tot nu toe stelt het tempo teleur. Actie, actie, actie dus.

Of de wooncrisis. Als de komende tien jaar een miljoen extra huizen nodig zijn, is het goed te weten dat dat echt niet allemaal in de overvolle Randstad hoeft. Ook hier steken de noordelijke provincies de helpende hand toe. Hier is ruimte voor 200.000 woningen in de komende tien jaar. We deden dat aanbod in onze bouwstenen voor het Deltaplan. Natuurlijk moeten die huizen goed worden ontsloten. Niet alleen met de Lelylijn. Ook de versnelling van het bestaande spoor en de Nedersaksenlijn zijn daarvoor van betekenis. Maar wie denkt in kansen, ziet hoeveel perspectief Nederland op termijn heeft buiten de Randstad. Wij rekenen ook hier op grote, ambitieuze stappen van een nieuw kabinet. En op een betere benutting van het hele land.

Stop het kluitjesvoetbal Wat voor de klimaatcrisis en de wooncrisis geldt, geldt ook voor de vertrouwenscrisis. Toen SCP-directeur Kim Putters aan het begin van de kabinetsformatie de formerende partijen mocht vertellen wat er volgens hem nodig was, had hij een prachtig advies bij zich. Hij waarschuwde daarin voor de groeiende verschillen en tegenstellingen tussen Nederlanders. Essentieel is dat alle Nederlanders er bij horen. Mee kunnen doen.[10] Daarbij gaat het in veel gevallen over het overbruggen van de kloof die tussen Nederlanders aan het groeien is. Die kloof heeft ook een geografische dimensie. De sociale kaart van Nederland kleurt heel vaak bij verschillende problemen op de zelfde plaatsen rood.[11] Ook voor het oplossen van sociale problemen loont het de moeite om heel Nederland in samenhang te zien. En oog te hebben voor de enorme verschillen in een klein land. In de woorden van Caspar van den Berg: "Op de ministeries ontbreekt het aan beleidskennis over regionale thema's. Bij het aanpakken van problemen worden vaak Nederlandse cijfers en gemiddelden aangehaald, regionale uitsplitsing ontbreekt vaak. Maar Nederland is niet gemiddeld." [12]

Zo is het precies. Als F'jes groter worden, leren ze het hele veld te benutten. Dat is niet voor niets. Er valt veel te winnen als we minder op een kluitje voetballen. Als een nieuw kabinet het hele veld benut. Nederland doet zichzelf tekort als het zichzelf niet voor 100% gebruikt. De Randstad én de andere regio's. Ook hier liggen de oplossingen voor nationale problemen. Oplossingen die de Randstad ontlasten. Daarom mag een voluit nationale ambitie bij een nieuw kabinet niet ontbreken. Nederland is al klein. Laten we groot genoeg denken. We schreeuwen onze kelen schor: Zoek de ruimte. Gebruik de flanken!

Ik hoop op een kabinet dat in alles laat zien dat het de kracht van héél Nederland wil benutten. Laten we groter denken over een klein land. Laten we stoppen met het kluitjesvoetbal en het hele veld gaan gebruiken. Dan zullen we zien dat er nieuwe Arjen Robbens gaan schitteren op de flanken. •

Noten

1 https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/politiek/artikel/4688801/kamerleden-50plus-wonen-dichtst-bij-den-haag-kijk-hier-waar-de
2 https://www.staten-generaal.nl/alle_leden?sorteer=kamer&modus=aflopend Stand: 20-12-2021
3 https://lc.nl/friesland/Regio-dupe-van-ik-denken-Den-Haag-26823746.html
4 http://test.cabgroningen.nl/leefbaarheid/aardbevingen-als-fact-of-life/
5 https://www.destentor.nl/regio/dit-is-waarom-alle-kunstsubsidies-naar-de-randstad-gaan-en-oost-nederland-geen-cent-krijgt~a616ea8e/?referrer=https%3A%2F%2Ft.co%2F
6 https://web.archive.org/web/20140502002332/http://www.snn.eu/over-snn/snn-als-bestuurlijk-platform/algemeen-bestuur/vergaderstukken-en-verslagen/2006-593/03.-11-juli-627/?action=download&arg0=7980
7 https://www.parool.nl/nieuws/grote-steden-willen-35-miljard-voor-de-randstad~b1f357a3/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F
8 https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/70072ned/table?ts=1640030505772 CBS, Regionale kerncijfers nationale rekeningen. In 2020 verdiende in de Randstad (hier gedefinieerd als Noord- en Zuid-Holland en Utrecht) 46% van de inwoners 52% van het BNP.
9 https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2021/05/11/advies-rol-nemen-ruimte-geven blz 50.
10 https://digitaal.scp.nl/pdf/16-04-2021/koersen-op-de-samenleving.pdf
11 https://kansenkaart.nl/maps/havoplus#6.94/52.256/5.285
12 https://lc.nl/friesland/Regio-dupe-van-ik-denken-Den-Haag-26823746.html

Er valt veel te winnen als we minder op een kluitje voetballen.

Paasrapport

Januari

Het was misschien een beetje tegen beter weten, maar wat keken we allemaal uit naar 2021. Want dan zou er licht aan het einde van de tunnel komen, na het jaar dat zo pijnlijk werd getekend door het Coronavirus. Maar het begin van het nieuwe jaar vertoonde veel trekken van het oude. Dus gaat er nog veel niet door - soms ook niet in een alternatieve vorm. Maar al met al was januari beslist niet de maand waarin alles stilstond.

Nieuwjaarsbijeenkomsten Vanwege de Corona-maatregelen ging een streep door onze traditionele nieuwjaarsbijeenkomst, die altijd plaatsvindt in het Provinciehuis. Dat zagen we aankomen. We hadden daarom bedacht dat we dan wel bij anderen op bezoek zouden kunnen komen. Maar de aangescherpte maatregelen stonden ook plan B in de weg. Dus ging het College niet langs alle gemeentehuizen om de wethouders en burgemeesters te ontmoeten. Want ook in deze afgeslankte vorm zou ons gezelschap uit te veel mensen bestaan om elkaar coronaproof te ontmoeten.

En zo hield ik noodgedwongen twee nieuwjaars-toespraken. Eentje was heel kort en werd gefilmd, voor inwoners die anders misschien naar het provinciehuis waren gekomen. De strekking ervan was dat Groningen uitgerekend nu veel mogelijkheden heeft om veel mensen perspectief op werk te geven. De andere was iets langer en was bedoeld voor de Staten, bij de eerste vergadering in het jaar.

Eurosonic Noorderslag Het was allemaal peanuts vergeleken met de enorme aanpassingen bij Eurosonic Noorderslag. We deden in januari een hopelijk unieke ervaring op. De enige totaal digitale editie van Eurosonic Noorderslag in de geschiedenis. De hele wereld was er getuige van hoe Groningen de digitale hoofdstad was van de Europese popmuziek.

Muziek laat zich niet begrenzen. Niet door lands-grenzen. Niet door een virus. En de recensies waren zo lovend, dat eigenlijk nu al vaststaat dat de volgende editie van ESNS ook weer gedeeltelijk digitaal zal zijn.

Zuidelijke Ringweg Januari was de maand waarin er op twee manieren beweging kwam in de kwestie rond de Zuidelijke Ringweg. Er was al maandenlang een verhit debat gaande over het feit dat sommige stukken geheim waren. Het hield de Staten verdeeld, vrij precies langs de lijn coalitie-oppositie. Ik was opgelucht dat in november vier statenleden (‘de bende van vier’) bereid waren om samen met de griffier en mij te verkennen hoe we in de toekomst met geheimhouding om kunnen gaan. Want werkelijk iedereen in politiek Groningen kijkt met gemengde gevoelens terug op de diepe politieke kloof die ontstond tussen coalitie en oppositie rondom de geheimhouding van een deel van de stukken.

De statenleden werkten een voorstel uit hoe we in de toekomst willen omgaan met geheimhouding. Zo zuinig en terughoudend mogelijk, natuurlijk. Maar ook volgens een strak georganiseerd protocol, waarbij de Staten meer aan het stuur zitten.

Voor de Zuidelijke Ringweg zelf organiseerden we eerst een aantal informatiesessies, waarin onafhankelijke experts hun inzichten deelden over geheimhouding in een democratie, over aanbesteding en over het management van grote infrastructurele projecten. Vervolgens werden de Staten uitvoerig bijgepraat over de inhoud van het dossier Zuidelijke Ringweg, waarbij we in een besloten sessie konden ingaan op de werkelijk geheime onderwerpen. →

Een bijna lege Grote Markt bij Eurosonic Noorderslag. Foto: ESNS

Dat is een hoopvol begin.

Pittig debat Zover hoefde het niet te komen. Want op dinsdag 19 januari, in de week waarin de informatiesessie zou worden gehouden, werd bekend dat de provincie, Rijkswaterstaat, de gemeente Groningen en de aannemerscombinatie Herepoort het eens waren geworden over de oplossing van de financiële problemen bij de aanleg van de Zuidelijke Ringweg. Bepaald geen kleinigheid. De provincie legt er 78 miljoen euro op toe. Daarvan komt bijna zestig miljoen euro uit het project N33 Midden, de verdubbeling van de N33 tussen Zuidbroek en Appingedam. De rest komt uit budget dat was bestemd voor de Wunderline, de verbeterde spoorlijn tussen Groningen en Bremen. Dat is een bittere pil voor de Groninger politiek en gaf aanleiding tot een pittig statendebat. Want statenbreed is grote behoefte om de N33 en de Wunderline aan te leggen. Hierover is het laatste woord ongetwijfeld niet gezegd, maar het betekende wel dat het overgrote deel van de geheime stukken eindelijk openbaar kon worden.

Lelylijn Over spoor gesproken: in januari was er ook veel discussie over een andere spoorlijn, de Lelylijn. Hoewel het kabinet de aanvraag voor het Nationaal Groeifonds niet honoreerde, lijkt het erop dat een volgend kabinet wel groen licht geeft. Veel politieke partijen hebben de aanleg van de Lelylijn in hun verkiezingsprogramma staan.

Dat is een hoopvol begin. We weten uit de geschiedenis dat de weg naar een hogesnelheidslijn vol obstakels is, maar als de Lelylijn voor de meeste partijen een stevige politieke wens is, dan moet die het regeerakkoord kunnen halen. De lijn is natuurlijk geen doel op zich. Het gaat om nieuwe woningen en bedrijvigheid aantrekt. Maar die kan niet zonder een betere bereikbaarheid van de Randstad vanuit het noorden. En omgekeerd. Het is wederkerig. ‘Met een Lelylijn knapt de wereld aan beide kanten van het spoor op’, zei ik begin januari in een interview. En hoewel hij er nog lang niet ligt, ik ben hoopvol. •

Agenda

6 jan

Stateninformatiedag, inclusief een informatiesessie over de Zuidelijke Ringweg

8 jan

Overleg over Toekomstagenda Groningen

12 jan

Bijpraten met Dennis Nolle, eigenaar 'Dennis Cooking Place', over gevolgen Corona

Informatiesessie Provinciale Staten over Zuidelijke Ringweg

19 jan

Extra vergadering Provinciale Staten over Zuidelijke Ringweg

20 jan

Bijpraten met Wies van 't Slot, eigenaar '365Werk', over gevolgen Corona

Beëdiging en installatie Burgemeester Klaas Sloots van de gemeente Stadskanaal

21 jan

Werkbezoek aan FC Groningen

Werkbezoek van de Groninger City Club over de gevolgen van Corona

22 jan

Informatiesessie Provinciale Staten over Zuidelijke Ringweg

25 jan

Digitale bijeenkomst Kring van Commissarissen van de Koning

Overleg met Minister Ollongren (BZK) en Minister Grapperhaus (J&V)

27 jan

Presidium Provinciale Staten

28 jan

Kennismakingsgesprek heer Van der Winkel, president Noordelijke rechtbank

Presentatie advies 'Toukomstpanel' Nationaal Programma Groningen

29 jan

Bijpraten met Frank Musters en Frans Alting van de Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta (SBE), over gevolgen Corona.

Weblogs

4 jan

Aan ons mag het niet liggen! Het eerste weekend van het nieuwe jaar hield ons een interessante spiegel voor. De 'nulmeting' die het Nationaal Programma Groningen liet doen naar het imago van Groningen. Er staat drie keer goed nieuws in. Goed nieuws is dat Groningers trots zijn op Groningen. Nét iets minder trots dan Drenten en Friezen, maar trots!

6 jan

Een hybride nieuwjaar gewenst We ontmoeten elkaar vandaag opnieuw hybride. Ik wens de leden van Provinciale Staten toe dat 2021 in meer opzichten een hybride jaar wordt. Ik zal uitleggen waarom. 'Hybride vergaderen'. Een jaar geleden hadden we wazig gekeken bij die term. En veel mensen zal het nog steeds nog steeds niks zeggen. Maar wij kennen niet alleen het woord. We hebben er ook een gevoel bij.

7 jan

'Safe for democracy' Toen ik gisteravond net zo verbijsterd als miljoenen anderen zat te kijken naar de bestorming van het Amerikaanse Congres, herinnerde ik me een zinnetje uit de geschiedenisles op de middelbare school: '*The world must be made safe for democracy.*' Het was het zinnetje waarmee President Wilson in 1917 in hetzelfde gebouw voorstelde om niet langer neutraal te blijven in de Eerste Wereldoorlog.

8 jan

Er zit een gat in mijn jaarverslag Bij mijn eerste gemeentebezoek aan Loppersum, in de zomer van 2017, viel me iets bijzonders op. Want op het eerste gezicht had ik het de burgemeester en wethouders over de dingen die in de gemeente speelden. Er was iets met de onderwijshuisvesting. Er was iets met de organisatie van de zorg. Er waren problemen met het onderhoud van wegen en het was moeilijk om de begroting rond te krijgen. Maar bij nader inzien draaiden al die gespreksonderwerpen om één centraal thema dat als een soort refrein terug kwam. De grote gevolgen van de gaswinning. Voelbaar in alle onderdelen van de gemeente.

19 jan

'Let the music begin' Ik kijk zo vriendelijk mogelijk in de camera en citeer Heinrich Heine in het Engels: '*When words leave off, music begins.*' *That should be a reason to stop talking and start listening.*' Ik probeer mijn welkomstboodschap voor Eurosonic Noorderslag (ESNS) uit te spreken alsof het een tafelrede is bij een gezellig diner.

20 jan

Bij een eedaflegging Vandaag is een historische dag voor de democratie. Alle ogen waren gericht op het Capitool in Washington, waar Joe Biden vanmiddag werd geïnaugureerd als zesenveertigste president van de Verenigde Staten. Het was een bijeenkomst vol traditie en ceremonieel. En over de jurk van Lady Gaga zal nog lang worden nagepraat. Maar de Amerikaanse grondwet schrijft maar één ding voor: dat de president de eed aflegt.

22 jan

Dennis gaat digitaal Hij klinkt opgewekt cynisch als ik hem bel. "Hoe het gaat? Zoals het gaat. We teren lekker in. En we mogen weer drie weken op de bank" Maar Dennis Nolle kan dat heel slecht. Op de bank zitten. En hij doet het trouwens ook niet.

28 jan

Toukomst Ik ben trots. Hoe verdeel je honderd miljoen euro voor beter wonen, werken en leven? Vanaf vandaag is via RTV Noord een prachtige uitzending te zien over een gedurfd democratisch initiatief. Het advies van het 'Toukomstpanel' is binnen. Ik mocht het als voorzitter van Nationaal Programma Groningen in ontvangst nemen. En ik ben onder de indruk van de prestatie die het panel heeft geleverd. Wat een betrokkenheid! Wat een inzet voor Groningen!

30 jan

'Het wordt pittig' 'Het is een lange bokswedstrijd.' zegt Wies van 't Slot. 'Dat zullen vast wel meer ondernemers zeggen, maar het is lang om in deze stand te staan.' Ik maakte kennis met Wies in 2019, toen haar online uitzendbureau 365Werk uit Groningen een van de drie finalisten was van de Groninger Ondernemingsprijs. Natuurlijk beloofde ik om een keer langs te komen.

Aan ons mag het niet liggen!

4 januari

Het eerste weekend van het nieuwe jaar hield ons een interessante spiegel voor. De ‘nulmeting’ die het Nationaal Programma Groningen liet doen naar het imago van Groningen. Er staat drie keer goed nieuws in. Goed nieuws is dat Groningers trots zijn op Groningen. Nét iets minder trots dan Drenten en Friezen, maar trots!

Goed nieuws is dat Groningers zich vergissen: de rest van de wereld denkt helemaal niet negatief over Groningen. De onderzoekers noemen dat een ‘Calimero-complex’. Het woord haalde de krant. Maar je kunt ook zeggen: ’t Kon minder! En goed nieuws is dat Groningers positief zijn over hoe ons imago zich de laatste tijd heeft ontwikkeld. En dat ze optimistisch zijn over de ontwikkeling in de komende jaren. Drie keer goed nieuws, op de drempel van een nieuw jaar. En dat is dan alleen nog maar de nulmeting! De verbetering moet nog komen!

Er is wel ruimte voor verbetering. Ik kreeg het gevoel dat we de jaarwisseling intenser beleefden dan anders. Het verlangen naar een gelukkig nieuwjaar was groot, ook omdat we dan tenminste 2020 achter ons konden laten. Het was moeilijk om de jaaroverzichten een beetje vrolijk te bekijken. Donkere coronawolken. Het virus én de maatregelen. Het is ons niet in de koude kleren gaan zitten. Hopelijk leidt vaccineren snel tot een leven met minder beperkingen.

Stappen zetten Maar wie niet meer ziet dan donkere wolken, kijkt verkeerd. Misschien hebben we in Groningen op dit moment wel meer mogelijkheden dan ooit om stappen vooruit te zetten.

We zetten grote stappen vooruit in het Nationaal Programma Groningen, dat ik al noemde. Het wordt de laatste maanden steeds beter zichtbaar wordt we samen gaan werken aan een aantrekkelijk en welvarend Groningen. En dan komt deze maand het ‘Toukomstpanel’ nog met zijn langverwachte advies. Bijna duizend ideeën kwamen binnen. En Groningers dachten massaal mee. Gretig om vorm te geven aan hun eigen Toukomst.

We zetten stappen vooruit in het aardbevingsgebied. Veel mensen in het aardbevingsgebied zullen ook in 2021 te maken krijgen met schadeherstel en de versterkingsoperatie. Waarschijnlijk ook met nieuwe aardbevingen. Maar ze zullen ook de voordelen ervaren van de afspraken die we maakten met de Rijksoverheid. Een groot deel van het geld dat beschikbaar komt, geeft hen nieuwe mogelijkheden, voor hun eigen huis, voor hun eigen leven. →

Dan wordt 2021 een prachtig nieuw jaar.

We zetten stappen vooruit in onze kansen om banen te maken in Noord Nederland. Want we weten sinds kort dat Noord-Nederland, in het bijzonder Groningen, betrekkelijk veel Europees geld kan besteden als ‘groene banenmotor’, waarin we duizenden mensen perspectief op werk kunnen bieden. Dat is ook nodig omdat de coronacrisis banen kost. En omdat de werkloosheid hier al hoog is. Maar we kunnen met z’n allen werkelijk verschil maken in de komende jaren.

En we kunnen stappen vooruit zetten in de komende verkiezingsstrijd. Wat ook helpt, is dat in de Nationale politiek steeds meer steun ontstaat voor een ‘deltaplan’ voor Noord-Nederland. Met een snelle spoorverbinding en grotere ambities dan we lang vanuit Den Haag hebben gehoord. En ik hoor mensen al zeggen: het zijn verkiezingsbeloftes! En dat is waar. Maar als alle politici dezelfde beloften doen, dan is er geen ontkomen aan. Veel is toekomstmuziek, jazeker. Maar laten we eens kijken welke kansen het oplevert. En die proberen te benutten. Aan ons mag het niet liggen.

Aan ons mag het niet liggen 2021 wordt voor ons een jaar om grote stappen te zetten. Ik ben – zoals veel mensen – in het openbaar bestuur gaan werken, omdat ik rotsvast gelooft dat het gedrag van overheden en instellingen er toe doet. Dat wij kunnen helpen om Groningen en de kwaliteit van leven in onze provincie stap voor stap te verbeteren. Dat mensen werk hebben. En ervaren dat het hier goed toeven is.

Dat kan alleen wanneer we samenwerken. Tussen overheden, onderwijsinstellingen en werkgevers. Tussen gemeenten en de provincie. Tussen Groningers, Friezen en Drenten. Het vergt ambitie en commitment op een nog zelden vertoond niveau. En veerkracht. Niet alles zal lukken. En zeker niet meteen. Maar ‘*kop d’r veur*’ werd niet voor niets een Groningse uitdrukking.

Aan ons mag het niet liggen. Wij kunnen kansen bieden voor Groningers. Voor de generaties van nu en voor hun kinderen.

Maar we kunnen het niet alleen. En dat hoeft ook niet. Als Groningers trots zijn op onze provincie, als we bereid zijn te ‘snakken’ over onze kwaliteit van leven, als we niet alleen in enquêtes positief zijn over de toekomst van Groningen, maar die toekomst samen willen dragen... Als we met z’n allen de schouders er onder zetten, dan wordt 2021 een prachtig nieuw jaar. Dat wens ik ons allemaal toe. Evenals ‘*veul haail en zegen*’. •

Een hybride nieuwjaar gewenst

6 januari

We ontmoeten elkaar vandaag opnieuw hybride. Ik wens de leden van Provinciale Staten toe dat 2021 in meer opzichten een hybride jaar wordt. Ik zal uitleggen waarom. ‘Hybride vergaderen’. Een jaar geleden hadden we wazig gekeken bij die term. En veel mensen zal het nog steeds nog steeds niks zeggen. Maar wij kennen niet alleen het woord. We hebben er ook een gevoel bij.

Hybride ‘Hybride’ is een mengvorm van fysiek en digitaal vergaderen. ‘Hybride’ biedt kansen: je kunt deelnemen aan stukken van de vergadering en ondertussen ook wat van de woensdag aan andere dingen besteden. ‘Hybride’ is een hele vooruitgang ten opzichte van puur schriftelijk of puur digitaal vergaderen.

Maar hybride blijft behelpen. Het laat ons verlangen naar het echte werk. Bijeenkomsten waarin je elkaar normaal tegenkomt. Bijeenkomsten zonder mondkapjes. Bijeenkomsten zonder tafels die ruiken naar chloordoekjes. Bijeenkomsten op minder afstand dan anderhalve meter. Waarin je normaal met elkaar kunt praten. Een glas water voor elkaar kunt inschenken. En elkaar zelfs beschaafd kunt aanraken.

Hybride is er het beste van maken. En dat is behoorlijk goed gelukt. ’t Kon minder! Dat is te danken aan de inzet van iedereen. Van statenleden, van griffiemedewerkers, van gedeputeerden en vele anderen die werken bij de provincie. Het is ook te danken aan uw flexibiliteit: we waren soms ook een beetje proefkonijnen in een laboratorium van de democratie.

Maar u bleek in staat onder moeilijke omstandigheden kaders te stellen, het college te controleren en volksvertegenwoordiger te zijn. Maar zoals gezegd: met beperkingen. Vandaag bied ik u mijn jaarverslag over 2020 aan. Het is door de vormgever voorzien van een gat. Het gat dat corona sloeg in onze routines. Want nee, het ‘nieuwe normaal’ wordt nooit normaal.

Corona slaat gaten Corona slaat gaten. In onze samenleving, in onze economie. In ons persoonlijk leven, thuis en op het werk. Velen onder ons verloren vrienden of een familielid aan Corona. De laatste tijd zien we in kranten meer overlijdenadvertenties waarin het virus als doodsoorzaak wordt genoemd.

Volgens het RIVM zijn er tot nu toe in Nederland zo’n 12.000 mensen aan Covid19 overleden. Voor zoveel doden door één virus moeten we in Nederland ruim een eeuw terug. Bij de Spaanse griep vielen 30 tot 40.000 doden. Er was geen enkel risico dat de intensive care overbelast zou raken, want het was een tijd zonder IC-afdelingen en beademingsapparatuur. Het was ook een tijd waarin we veel minder wisten van virussen. Het was een tijd waarin het openbare leven gewoon doorging. Het was ook een tijd zonder vaccins.

Die zijn er nu wel. Ze zeiden dat het jaren zou duren. Maar de vaccins kwamen verrassend snel. Niet één, maar drie vaccins. Alle drie op de markt. En er zijn er nog een paar in de maak. Het kan ons niet snel genoeg gaan, maar vandaag begint de vaccinatie in Nederland. Niemand kan precies voorspellen wat daarvan het effect zal zijn.

Hoop Maar we delen de hoop. Op een leven met minder beperkingen. Op de mogelijkheid om elkaar in de loop van dit jaar weer echt te ontmoeten. Want we hebben er last van. Dat we elkaar vrijwel nooit meer gewoon tegen komen. Eigenlijk vooral tijdens de →

Ze zeiden dat het jaren zou duren.

videovergaderingen. Zelden meer na afloop bij een glas bier. Zelden over de partijlijnen heen.

We hebben er last van, dat de mogelijkheden te beperkt zijn om de mensen te ontmoeten die je hier vertegenwoordigt. Beeldschermen bieden de schijn van oogcontact. Ze zijn geen volwaardige vervanging.

Maar ... er is geen twijfel mogelijk. 2021 begint zoals 2020 eindigde. Met forse beperkingen. Met een lockdown die nog even voortduurt. We mogen hopen op een jaar waarin dingen zich ontwikkelen.
Van beperkt naar steeds meer normaal. Een jaar met twee gezichten. Een hybride jaar.

Knokken Het is aan ons om te sprankelen in deze beperkingen. Om de mensen te ontmoeten voor wie we het doen. Dan maar digitaal. En om heel hard te knokken voor hun belangen. Want 2021 wordt niet alleen een jaar van problemen. Het wordt een jaar om grote stappen te zetten. Wij kunnen helpen om Groningen en de kwaliteit van leven in onze provincie stap voor stap te verbeteren. Wij kunnen bevorderen dat mensen werk hebben. En ervaren dat het hier goed toeven is. Ik wens ons toe dat we doorgaan er in alle opzichten het beste van te maken. 2021 is bepaald niet zonder kansen.

U bent volksvertegenwoordiger. Ik wens daarom in u alle Groningers toe wat Groningers elkaar elk nieuw jaar opnieuw toe wensen: *Veul haail en zegen.*

Foto: Marcel Kerkhof

Dennis gaat digitaal

Op bezoek bij Dennis Cooking Place in de zomer van 2020

22 januari

Hij klinkt opgewekt cynisch als ik hem bel. “Hoe het gaat? Zoals het gaat. We teren lekker in. En we mogen weer drie weken op de bank” Maar Dennis Nolle kan dat heel slecht. Op de bank zitten. En hij doet het trouwens ook niet.

We spraken elkaar voor het eerst toen ik bij hem langsging in juni. Het was prachtig weer. Maar de kookschool ‘Dennis Cooking Place’ maakte zware tijden door. Alles leek goed te gaan tot in maart de ‘intelligente lockdown’ toesloeg. Koken is namelijk hip en happening. Groningen telt vier a vijf kookscholen. En 2019 was een superjaar. Zelfs januari en februari – meestal de magere maanden – liepen boven verwachting. Maar toen werd het maart.

Zomerkamp Dennis moest toen in één keer stoppen. Twee dagen lang zat hij verslagen op de bank. Daarna deed hij zijn best om zichzelf opnieuw uit te vinden. Dennis kookte afhaalmaaltijden. In het begin waren ze een hit. Maar na een tijdje ging iedereen het doen. Afhaalmaaltijden geven veel voldoening, maar ze zorgen voor weinig omzet.

Ondertussen lopen de kosten natuurlijk door. De TOGS-regeling kwam als geroepen. De bank gaf even uitstel, maar de aflossing is weer begonnen. En ondertussen maak je fors verlies. De kookworkshop ging eigenlijk niet meer. Normaal passen er wel vijftig mensen in Dennis Cooking Place. Maar als je ging meten met anderhalve meter, konden er hoogstens acht tegelijk een cursus volgen. Dennis werkte alternatieven uit. In de vakantie kwam er een zomerkamp voor kinderen. Acht kinderen die de hele week leren koken. Ook kook-kinderfeestjes gaan door. En Dennis maakte werk van vergaderlunches voor bedrijven.

Tweede golf En toen kwam de tweede golf. En opnieuw kon Dennis op de bank gaan zitten. Maar dat deed hij natuurlijk niet. Dennis ging digitaal. In oktober figureerde Dennis als TV-kok bij RTV Noord. Hij leerde alle kijkers om nota bene met een airfryer gefrituurde paddenstoelen te maken. En ‘kip in de fik’. De airfryer- en andere online kookworkshops worden een groot succes, voorspelt Dennis: “Ik denk dat dat de toekomst zou kunnen zijn. We zijn er nog lang niet. Dit blijft nog wel even.”

In december gaf hij een zoom-kookles voor de medewerkers van een groot bedrijf. Met 225 mensen tegelijk in een kookworkshop. Iedereen kreeg een pakketje met ingrediënten. Eerst een ‘glaasje vrolijkheid’. En dan samen aan het werk. Zoveel cursisten tegelijk, dat had Dennis nog niet eerder gedaan. Maar het ging perfect. De kookworkshop dan. De voorbereiding was wel even wennen!

Nuchter En zo gaat het door. Enthousiast vertelt Dennis over een groot bedrijf dat in februari iets wil doen met Valentijnsdag. En voor ‘Grong’ gaf hij ook een kookworkshop. Dennis is inmiddels te vinden op alle social media.

Dennis is nuchter. Zoals het nu gaat, kan hij er niet van leven. Maar hij heeft wel vertrouwen in de toekomst. We laten de kop niet hangen. “De zaak is er nog. Ik ben blij dat ik al die jaren voorzichtig heb gedaan. Mijn spaargeld was bedoeld voor mijn pensioen. Maar het gaat nu hier aan op.” Hoe lang Dennis dit volhoudt? “Als het zo doorgaat, met die online workshops, zeker wel een halfjaar, driekwart jaar. Moet te doen zijn. Tenzij er nog raardere dingen gebeuren. Zolang je gezond bent, kun je nog wat, kun je nog wat bedenken. •

Paasrapport

Februari

Februari was een maand van contrasten. Deze maand was ik een van de velen die op de schaats stond. Gelukkig viel er in Groningen niet al te veel sneeuw en was er wel strenge vorst. Ik kan het me verkeerd herinneren, maar volgens mij stond ik in februari 2021 op het mooiste ijs van mijn leven. Het contrast kon niet groter. Want een dikke week later, tijdens de voorjaarsvakantie, brak het voorjaar ook werkelijk aan. In een korte broek zat ik op de racefiets!

Glad ijs De maand begon met zorgelijke gemeentefinanciën. Het is voor het eerst in de geschiedenis dat de degelijke gemeente Stadskanaal een begroting vaststelde met een tekort. Omdat het gemeentebestuur het niet verantwoord vindt om verder te bezuinigen. Gemeenten in heel Nederland moeten flink bezuinigen. Aan het begin van de maand organiseerde Stadskanaal een 'online tafeldiscussie' onder leiding van Janine Abbring over de vraag hoe het komt dat zoveel gemeenten op dit moment vel over been zijn.

De overheid bevindt zich hier op glad ijs. Ik maakte voor die gelegenheid een videoboodschap waarin ik het rijk verantwoordelijk hield voor het feit dat gemeenten leeglopen op hun sociale taken: 'Sociale zekerheid' is een grondrecht. En het rijk was dus niet van de zorgen af, toen het gemeenten verantwoordelijk maakte voor zorg, voor steun en voor werk. En het rijk was minder slim dan het dacht toen het eerst een flink deel van het budget afhaalde. Want inwoners van elke gemeente in Nederland moeten er zeker van zijn dat ze hulp krijgen als ze die nodig hebben. En dat lukt niet meer. Want gemeenten in heel Nederland lopen leeg op 'het sociale domein'. Het is niet overal even erg. In onze regio wonen veel meer mensen die hulp nodig hebben. En ook zij hebben recht op sociale zekerheid. →

Het Schildmeer schijnbaar voor mezelf (Foto: Nienke Homan)

Zo makkelijk ging het niet. Maar de steun leek groot.

Toekomstagenda Positief nieuws was er nog in diezelfde week. Ooit was er sprake van een ‘Catshuis-sessie’. Later veranderde de locatie. En uiteindelijk troffen Koen Schuiling en ik de ministers Ollongren (BZK), Van ’t Wout (EZK) en Schouten (LNV) elkaar in een videoconferentie. Maar het document waarover we spraken was de moeite waard. Groningen en het Rijk gaan de komende jaren intensief samenwerken rondom woningbouw, energietransitie en de regionale economie. Dat is vastgelegd in de ‘Toekomstagenda Groningen’. Het geld hiervoor komt onder meer uit bestaande programma’s, Europese fondsen en de middelen die eerder door het Rijk is toegezegd in het kader van de versterkingsoperatie.

Geen enorme zak met nieuw geld dus. Maar wel de afspraak dat we op tal van onderwerpen die voor onze provincie van cruciaal belang zijn, een permanente agenda hebben. Over een half jaar praten we opnieuw met een kabinetsdelegatie over Groningen. Of het al opschiet. En wat er nog nodig is.

Herverdeling gemeentefonds De koude douche kwam een week daarna. Ik reed op een frisse ochtend naar Holwerd, omdat Johan Hamster, de wethouder van financiën uit Stadskanaal, door de Nederlandse bestuurders en ambtenaren via het blad Binnenlands Bestuur was uitgeroepen tot ‘Beste Bestuurder’. Johan zat met zijn gezin in een huisje op Ameland. Maar hij was te verleiden om even voet aan de vaste wal te zetten. Loon naar werken: dat was hartverwarmend.

Maar met het geld was opnieuw iets dramatisch gebeurd. De dag ervoor had de Minister van BZK een voorstel naar buiten gebracht voor herverdeling van het gemeentefonds. Zo’n herverdeling is altijd een heel circus: er gaan evenveel gemeenten op vooruit als achteruit. Maar met dit voorstel was iets heel erg mis: de gemeenten met de grootste sociale problemen gingen er het ergst op achteruit. En dat betekent veel voor gemeenten die al lang vel over been zijn. Dus in plaats van een herverdeling die de zaken een beetje meer eerlijkheid brengt, brengt deze herverdeling ons vergroting van de oneerlijkheid.

Noordelijk lijsttrekkersdebat Het Noordelijk Lijsttrekkersdebat is een kans daaraan iets te doen. Het is inmiddels traditie dat de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen wordt begonnen met een lijsttrekkersdebat, georganiseerd door de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. Dat deden we samen met het Dagblad van het Noorden, de Leeuwarder Courant en het Friesch Dagblad. De acht grootste partijen in de peilingen gingen in debat over thema’s die van belang zijn voor het Noorden, maar ook voor het hele land. Het Noorden biedt nationale kansen. Waarom zouden we ons beperken tot de volle Randstad die tegen zijn grenzen oploopt? Het lijsttrekkersdebat is een mooie gelegenheid om aan noordelijke kiezers te laten zien wat je partij wil betekenen voor Noord-Nederland.

Helaas dwong corona ons tot een uitwedstrijd. We ontvingen de lijsttrekkers in Den Haag. De presentatoren Welmoed Sijtsma, presentator bij Op1 (WNL), en Eelco Bosch van Rosenthal, presentator bij Nieuwsuur, hadden als noorderlingen de leiding over het debat. De inwoners van Noord-Nederland waren aanwezig met videofragmenten van o.a. een jonge boer, de Wadden en een ambulancemedewerker.

Lelylijn en gemeentefinanciën De lijsttrekkers waren het roerend eens dat het Noorden beter verbonden moet zijn met de Randstad. De snelle spoorverbinding, de Lelylijn, maar ook de oostelijke verbinding, de Nedersaksenlijn, kwamen langs. D66 en de PvdA deden (los van elkaar) al voorafgaande aan het debat een oproep aan alle deelnemers om het nog tijdens het debat eens te worden over de Lelylijn. Zo makkelijk ging het niet. Maar de steun leek groot. Ook Gert Jan Segers vond het tijd voor harde afspraken: “We moeten een harde politieke belofte doen voor een snelletreinverbinding, anders gaat het niet lukken. De Haagse formules blijken op basis van ervaringen met het verleden hiervoor niet geschikt te zijn.”

Ook de geldnood van gemeenten kwam langs. De SP markeerde dat de noordelijke provincies benadeeld worden met het nieuwe voorstel voor de herverdeling van het gemeentefonds. Maar ook de VVD vindt dat de financiële positie van gemeenten, ook in het Noorden van het land, beter moet worden. •

Agenda

1 feb

Stuurgroep Akkoord van Groningen

Dagelijks Bestuur Nationaal Programma Groningen

2 feb

Participeren in een ‘online tafeldiscussie’ georganiseerd door Stadskanaal, over de zorgelijke toestand van de financiën in veel gemeenten.

3 feb

Vergadering Provinciale Staten

Bestuurlijk Overleg met de ministers Ollongren (BZK), Van ’t Wout (EZK) en Schouten (LNV) en Burgemeester Schuiling over de ‘Toekomstagenda Groningen’

4 feb

Aanwezig bij de uitreiking van de bokaal ‘Beste Bestuurder’ aan de Stadskanaalse wethouder Johan Hamster

5 feb

Aanwezig bij het Noordelijk Lijsttrekkersdebat, georganiseerd door het Samenwerkingsverband Noord Nederland

10 feb

Werkbezoek nachtopvang Kopland/Zien over daklozenopvang in coronatijd

Stateninformatiedag, gesprek over gaswinning

12 feb

Dagelijks Bestuur Nationaal Programma Groningen

26 feb

Eerste bijeenkomst van de ‘Tafel van Groningen’, met Groningse burgemeesters en dijkgraven

Weblogs

2 feb

Tekorten: niet alleen een probleem voor gemeenten
Het is voor het eerst in de geschiedenis dat de degelijke gemeente Stadskanaal een begroting vaststelde met een tekort. Omdat het gemeentebestuur het niet verantwoord vindt om verder te bezuinigen. Gemeenten in heel Nederland moeten flink bezuinigen. Vandaag organiseerde Stadskanaal een ‘online tafeldiscussie’ onder leiding van Janine Abbring over de vraag hoe het komt dat zoveel gemeenten op dit moment vel over been zijn.

6 feb

Tragische tweelingen Hoe komen Nederlandse gemeenten aan hun geld? Vooral van het rijk. De belangrijkste bron van inkomsten voor gemeenten is het gemeentefonds, een fonds dat op de rijksbegroting staat. Hoe verdeel je dat fonds over de gemeenten? Daarvoor bestaat een ‘verdeelmodel’. Het huidige verdeelmodel gaat al behoorlijk lang mee. En ondertussen is er veel gebeurd: gemeenten hebben er veel taken bijgekregen in het ‘sociale domein’. Ze kregen geld. Maar tussen gemeenten bestaan grote verschillen. Er zijn veel gemeenten die er niet in slagen om hun sociale taken te vervullen met het geld dat ze er voor krijgen. Logisch dus, dat rijk en gemeenten samen al lang (sinds het voorjaar van 2019) nadenken over een betere verdeelsleutel.

Tekorten: niet alleen een pro-bleem voor gemeenten

2 februari

Het is voor het eerst in de geschiedenis dat de degelijke gemeente Stadskanaal een begroting vaststelde met een tekort. Omdat het gemeentebestuur het niet verantwoord vindt om verder te bezuinigen. Gemeenten in heel Nederland moeten flink bezuinigen. Vandaag organiseerde Stadskanaal een 'online tafeldiscussie' onder leiding van Janine Abbring over de vraag hoe het komt dat zoveel gemeenten op dit moment vel over been zijn. Mijn bijdrage aan de discussie staat hiernaast.

Er was een goede reden voor het hele kabinet om af te treden. Dat was een rapport met de titel 'Ongekend onrecht'. Ministers, ambtenaren, de Tweede Kamer en zelfs rechters hadden mensen niet geholpen en beschermd, maar onbegrijpelijk onrecht aangedaan.

Sociale zekerheid is een belofte De toeslagenaffaire staat niet op zichzelf. 'Sociale zekerheid' is meer dan een woord. Het is een belofte. Het is de belofte dat we je niet laten zakken als je je niet op eigen kracht kunt redden. Maar veel te veel mensen hebben het anders ervaren. Die hebben meegemaakt dat het maar de vraag is of je hulp krijgt als je die nodig hebt. Of je nu werk zoekt. Hulp zoekt voor je kind. Schulden hebt. Een huis nodig hebt. Of gewoon niet alles meer zelf kan.

'Sociale zekerheid' is een grondrecht. En het rijk was dus niet van de zorgen af, toen het gemeenten verantwoordelijk maakte voor zorg, voor steun en voor werk. En het rijk was minder slim dan het dacht toen het eerst een flink deel van het budget afhaalde. Want inwoners van elke gemeente in Nederland moeten er zeker van zijn dat ze hulp krijgen als ze die nodig hebben.

Ongekend onrecht En dat lukt niet meer. Want gemeenten in heel Nederland lopen leeg op 'het sociale domein'. Het is niet overal even erg. In onze regio wonen veel meer mensen die hulp nodig hebben. En ook zij hebben recht op sociale zekerheid.

De situatie is nijpend. En het rijk kan zich er niet van af maken met de tekst dat dit een probleem is voor gemeenten. "Er zit een lek in de boot, maar het is gelukkig niet aan onze kant!" De overheid is aan zet. De hele overheid. Het is ook hier 'ongekend onrecht' als de staat de andere kant opkijkt. •

Tragische tweelingen

6 februari

Hoe komen Nederlandse gemeenten aan hun geld? Vooral van het rijk. De belangrijkste bron van inkomsten voor gemeenten is het gemeentefonds, een fonds dat op de rijksbegroting staat. Hoe verdeel je dat fonds over de gemeenten?

Daarvoor bestaat een ‘verdeelmodel’. Het huidige verdeelmodel gaat al behoorlijk lang mee. En ondertussen is er veel gebeurd: gemeenten hebben er veel taken bijgekregen in het ‘sociale domein’. Ze kregen geld. Maar tussen gemeenten bestaan grote verschillen. Er zijn veel gemeenten die er niet in slagen om hun sociale taken te vervullen met het geld dat ze er voor krijgen. Logisch dus, dat rijk en gemeenten samen al lang (sinds het voorjaar van 2019) nadenken over een betere verdeelsleutel.

Eerlijk delen De discussie over het gemeentefonds gaat dus over eerlijk delen. En dat is moeilijk: want je kunt van mening verschillen over wat dat is: eerlijk. Zodra ergens een verdeelsleutel wordt herzien, ontstaat de worsteling van ‘voordeelgemeenten’ (die er op vooruitgaan) en ‘nadeelgemeenten’ (die voortaan minder krijgen). En omdat de verdeling van het Gemeentefonds gaat het over het grootste deel van de gemeentelijke inkomsten, is de spanning groot. De gevolgen kunnen groot zijn.

In de afgelopen week bood de minister van BZK aan de Raad voor het Openbaar Bestuur een voorstel aan voor de herverdeling van het gemeentefonds, met een verzoek om advies. In de begeleidende brief wijst ze op ‘forse nadelige effecten’ voor een aantal gemeenten. Ze suggereert zelfs ‘gegeven de specifieke situatie van de Groningse en Friese gemeenten’ voor deze gemeenten een uitzondering te maken.

Er circuleert een kaart waarin de voor- en nadeelgemeenten van dit voorstel in beeld worden gebracht (zie hierboven). En daaruit blijkt dat de minister niks teveel heeft geschreven over de specifieke situatie van de Groningse en Friese gemeenten. Noord-Nederland kleurt rood. De meeste Groningse en Friese gemeenten en een flink stuk van Drenthe.

De geografie van sociale ellende De kaart komt me bekend voor. Als wetenschappers een kaartje maken van maatschappelijke problemen, dan zie je steeds donkere kleuren op dezelfde plekken. Het is de geografie van de sociale ellende: lagere levensverwachting, lage inkomens, psychiatrie, rokers, obesitas, kinderen in de jeugdzorg, alcoholgebruik, chronische ziekten, achterstanden voor gas en electra, werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, laaggeletterdheid: de problemen verschillen, maar de kaartjes lijken sprekend op elkaar.

De problemen zijn dus ongelijk verdeeld in Nederland. En gemeenten zijn de ‘eerste overheid’. Van gemeenten wordt altijd al verwacht dat ze de zorg organiseren voor inwoners die zichzelf niet kunnen redden. En zeker sinds 2015, toen belangrijke zorgtaken (Jeugdzorg, WMO, Participatiewet) werden gedecentraliseerd, staat vast dat de rol van gemeenten essentieel is. Zij geven vorm aan de sociale zekerheid, die een belofte is. Een grondrecht.

Toen in het afgelopen najaar onderzoekers van de Erasmusuniversiteit op basis van CBS-gegevens de inkomens van Nederlandse dertigers vergeleken met de plaats waar ze waren geboren, ontstond de ‘kansenkaart’. Deze kaart lijkt op al die andere kaarten: rood op dezelfde plekken. Als gemeenten moeten helpen om alle Nederlanders goede kansen te geven, hebben gemeenten waar de wiegjes van de minst kansrijke Nederlanders staan, dus meer te doen. Vijf van de tien meest ‘kansarme’ gemeenten bevinden zich in de provincie Groningen. Werk te doen dus! →

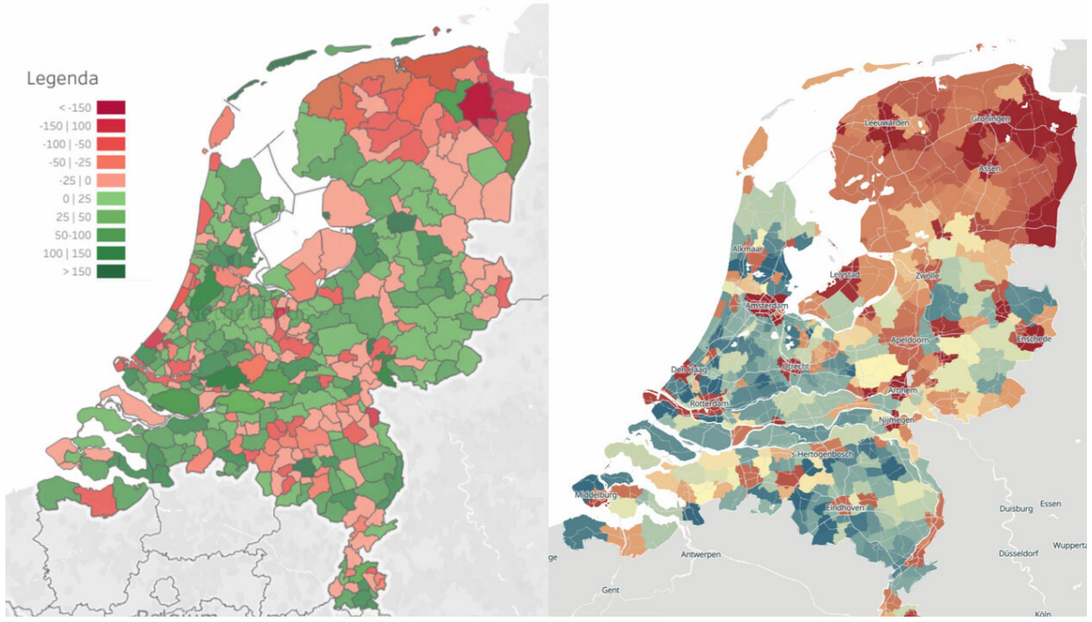

De effecten van het verdeelvoorstel (links) en de ‘kansenkaart’ (rechts)

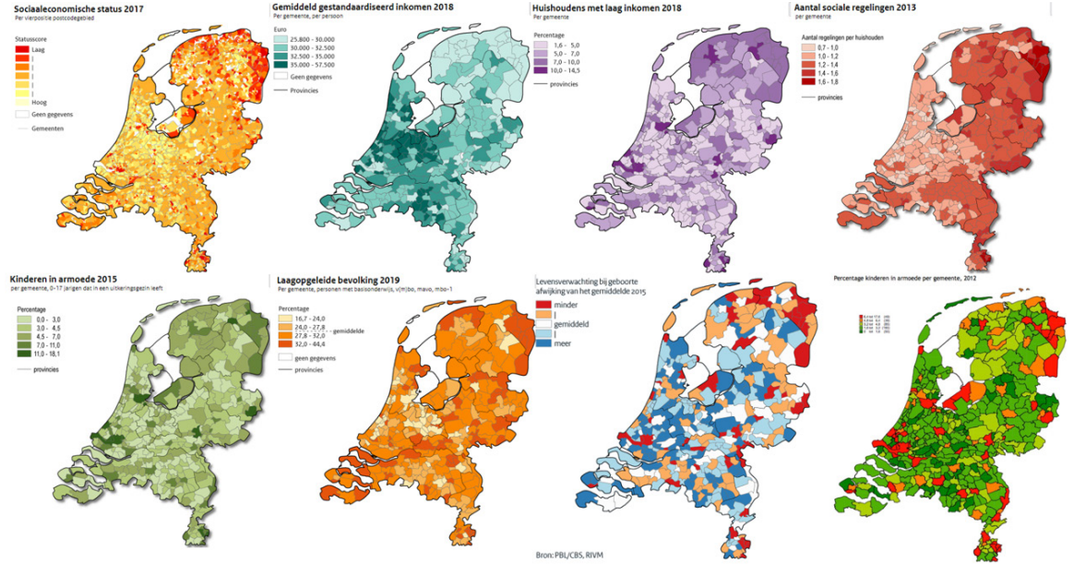

Tragische tweelingen De kansenkaart vertoont schokkende gelijkenis met kaart van de de ‘nadeel-gemeenten’ bij de herverdeling van het gemeentefonds. Het zijn tragische tweelingen: de gemeenten die het meeste moeten doen, leveren het meeste geld in.

Dat kan logisch zijn, als die gemeenten nu te veel krijgen. De toestand in Groningen ken ik. De provincie houdt namelijk financieel toezicht. Voor de Groningse gemeenten is het ‘sociale domein’ een grote verliespost. Ze maken veel hogere kosten bij de zorg voor kwetsbare inwoners dan de inkomsten die er tegenover staan. Ze teren in op hun reserves die inmiddels een ‘minimaal’ tot ‘beneden minimaal’ niveau hebben bereikt.

Het is voor het eerst in de geschiedenis dat de doorgaans degelijke gemeente Stadskanaal een begroting vaststelde met een tekort. Omdat het gemeentebestuur het niet verantwoord vindt om verder te bezuinigen. Op dezelfde dag dat BZK de herverdelingsvoorstellen presenteerde, hield Stadskanaal een zorgelijke online tafeldiscussie. Dat is de bestaande situatie. Je kunt je nauwelijks voorstellen wat het voor deze gemeenten betekent als ze elk jaar miljoenen minder ontvangen uit het Gemeentefonds.

“*The proof of the pudding is in the eating.*” Elk model is zo goed als het resultaat ervan. Het was begonnen om eerlijker delen. Met de ambitie het verdeelmodel aan te passen op de effecten van de de extra taken van gemeenten. Het ging er toch om dat alle Nederlanders gelijke kansen krijgen op hulp wanneer ze die nodig hebben? Je mocht er dus op rekenen dat de gemeenten met de grootste uitdagingen en de grootste tekorten er op vooruit zouden gaan.

De uitkomst van het model geeft grote reden tot zorg: als het er om gaat dat je de pijn eerlijk verdeelt, hoe kun je geld weghalen bij de gemeenten die het zwaarste werk moeten doen en er het meeste geld bij inschieten? Van modellenbouw heb ik geen verstand. Maar een verdeelmodel met zulke resultaten kan niet deugen.

Buikpijn bij BZK Wat nu? In de aanbiedingsbrief van het verdeelmodel wordt de buikpijn bij BZK goed zichtbaar. Een uitzondering maken voor Friese en Groningse gemeenten? Ik vind dat een hachelijk experiment. De nieuwe verdeling hoort de oneerlijkheid niet te vergroten. En als je moet onderhandelen voor een uitzonderingspositie, dan krijg je al snel te weinig. En een uitzondering duurt vast geen tien jaar: dus de kans is groot dat je tijdelijk extra geld krijgt om de pijn wat te verzachten. Maar het meest fundamentele bezwaar blijft: wat is er gebeurd met de ambitie om het geld eerlijker te verdelen?

Verdeelmodellen worden gemaakt door modellenbouwers. Maar de invoering ervan is een politieke keuze. De vraag aan ministers en Kamerleden is dus of ze een oneerlijke verdeling van het geld nog oneerlijker willen maken. Ik mag toch hopen van niet. Ik snap dat dit model een lange draagtijd had. Maar het huiswerk moet over. Beter geen herverdeling dan een verslechtering. Een model dat de oneerlijkheid vergroot, is een mislukt model. •

De uitkomst van het model geeft grote reden tot zorg.

Paasrapport

Maart

Maart 2021 was een maand waarin de eerste officiële storm van het jaar – Evert – in heel het land voor overlast zorgde. Code geel. ‘Alert zijn’, adviseert het KNMI. ‘Mogelijk gevaarlijk’. IJlings werden de test- en vaccinatielocaties gesloten. Er kwam orkaankracht in de Randstad. Maar in Groningen viel de storm eigenlijk best mee. En dat bleek een mooie metafoor voor de rest van de maand.

Code Geel is het ook op de woningmarkt. Maart was de maand waarin de huizenprijzen in Nederland groot nieuws waren. En waarin de nationale woningnood ook een eind maakte aan de krimp in Noord-Nederland. ‘Zelfs in het aardbevingsgebied is amper nog iets te koop’, aldus het Dagblad van het Noorden. In het afgelopen kalenderjaar stegen de woningprijzen bij ons het sterkst. Misschien was het niet alleen de nationale krapte. Het kan ook een corona-effect zijn. Dat steeds meer mensen hebben ontdekt dat je niet perse vlakbij je werk hoeft te wonen om toch aangesloten te zijn. En dat je in Groningen voor het zelfde geld veel meer kwaliteit van leven krijgt.

Code geel is het ook voor de manier van denken die Nederland beperkt tot de Randstad. De problemen én de oplossingen zijn te vinden in het hele land. We werken achter de schermen hard aan het Noord-Nederlandse antwoord op de nationale krapte. Als het rijk zorgt voor snellere verbindingen, dan kan Noord-Nederland een heleboel extra inwoners een hartstikke goed woonklimaat bieden.

De Tweede Kamer nam al een tijdje geleden een motie aan over een ‘Deltaplan Noord Nederland’, waarin een slimme koppeling werd gelegd tussen de woningkrapte en de noodzaak van een snelle verbinding (‘Lelylijn’) met Noord-Nederland en zelfs Bremen en Hamburg.

De meeste verkiezingsprogramma’s namen die gedachte over. Aan ons zal het niet liggen. Onze boodschap is: benut het hele land. Dat is namelijk goed voor het hele land.

Verkiezingen Er was lang en stellig over gesproken. De verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden doorgaan. Met extra waarborgen. Met een schriftelijke ronde voor kwetsbare ouderen. Met de mogelijkheid om twee dagen vóór de verkiezingen al te gaan stemmen. Maar er waren best momenten dat ik zelf betwijfelde of corona niet óók de verkiezingen naar een latere datum zou dwingen.

Het gebeurde niet. De verkiezingen verliepen heel anders dan we gewend waren. Maar ze gingen door. En daarmee waren de Tweede Kamerverkiezingen ook in Groningen een grote gebeurtenis. De uitslag is bekend. De VVD groeide licht en bleef de grootste, D66 won meer. We zijn inmiddels weer een paar weken verder. En het ziet er inmiddels niet meer naar uit dat het een snelle, eenvoudige formatie zal worden.

Nu de kiezer heeft gesproken, verschillen de meningen behoorlijk over wat de kiezer nou precies heeft bedoeld. En de tekst ‘ons past bescheidenheid’, ooit uitgevonden door Maxime Verhagen, hoorde ik uit de mond rollen van tal van lijsttrekkers die eigenlijk ook wel wisten dat er daarna wel weer een beroep op hun partij zou worden gedaan. De politieke apotheose op witte donderdag was op 1 april en valt dus buiten dit maandbericht. Maar het is er niet eenvoudiger op geworden. →

‘Code geel’ op Groninge Airport Eelde

Onze boodschap is: benut het hele land.

Nationaal Programma Groningen Relatief veel tijd ging er in maart zitten in het bestuur van Nationaal Programma Groningen. Ik mocht een informatiesessie voor raads- en statenleden voorzitten over de ‘nulmeting’. Bijna nergens in het openbaar bestuur wordt systematisch bijgehouden of we onze doelen bereiken. Hier wel. Een extern bureau meet permanent of Groningen beter wordt van het Nationaal Programma. Daarvoor zijn ‘indicatoren’ bedacht, die zijn vastgesteld door alle raads- en statenleden. Mooi dus, dat zij op de eerste rij zitten om de ontwikkelingen te kunnen volgen.

Het bestuur van Nationaal Programma Groningen is inmiddels op volle sterkte. We completeerden het bestuur met Elles Dost (bestuurder van woningcorporatie Lefier), Tamara Kroll (lid van de raad van bestuur van het Martiniziekenhuis), Linda Steg (hoogleraar omgevingspsychologie aan de RuG) en Ton Runneboom (CEO van Cellion, een man met jarenlange ervaring in de chemie, ook in Delfzijl). Gerard Beukema, die als burgemeester van Delfzijl al lid was van het bestuur, werd nu bestuurslid namens de nieuwe gemeente Eemsdelta en trad ook toe tot het Dagelijks bestuur.

En daarmee is het tijd voor nog één wissel. Er is in de afgelopen jaren enorm veel werk verzet. De doelen van het Nationaal Programma zijn door alle gemeenteraden en door de Staten van Groningen vastgesteld. Het grootste deel van het geld is toegedeeld, ook met instemming van raden en Staten. Er is een bureau dat inmiddels goed draait. Er kwam een geruchtmakend project ‘Toukomst’ waarin duizenden Groningers vorm geven aan de toekomst van hun streek. Er is een commissie van deskundigen die het adviseert over de programma’s. En de eerste programma’s zijn inmiddels vastgesteld.

Daarmee is de boel goed op gang gekomen. We draaien. Het is altijd vervelend om je los te scheuren als het net leuk begint te worden. Maar mijn voorzitterschap (als ‘rijksheer’) was bedoeld voor de opbouwfase. Het wordt tijd voor de definitieve vrouw of man. De zoektocht is inmiddels begonnen. Een prachtklus voor iemand die tot in haar tenen gemotiveerd is om de Toukomst van Groningers vorm te geven. •

Agenda

3 mrt

Provinciale Staten: presidium en statencommissie

5 mrt

Heidag met het DB van Nationaal Programma Groningen

9 mrt

Algemeen Bestuur van Nationaal Programma Groningen

Digitale vergadering van de gemeenteraad van Veendam: in ontvangst nemen profielschets.

10 mrt

Provinciale Staten

11 mrt

Werkbezoek aan Groningen Airport Eelde

Digitale sessie van raads- en statenleden over nulmeting Nationaal Programma Groningen

17 mrt

Tweede Kamerverkiezingen.

Werkbezoeken in Tolbert, Wagenborgen, Veendam en Ommelanderwijk

19 mrt

Algemeen Bestuur Nationaal Programma Groningen

22 mrt

Ontvangst Minister Van 't Wout van Economische Zaken en Klimaat

Bestuursvergadering Prins Bernard Cultuurfonds Groningen

24 mrt

Stateninformatiedag over Ring Zuid en over het programma 'Toukomst' van Nationaal Programma Groningen.

Gesprek tussen enkele commissarissen van de Koning en Minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid.

25 mrt

Bestuursadviescommissie Kwaliteit Openbaar Bestuur van het Interprovinciaal Overleg (IPO)

28 mrt

Finale Prinses Christinaconcours, aanwezig via een videoboodschap

29 mrt

Vergadering van de Kring van commisarissen van de Koning (deels)

Tweedaagse GS-vergadering

31 mrt

Kennismaking met Koos Boot, directeur van de Noordelijke Dagbladcombinatie en ambassadeur van Groningen.

Stuurgroep Akkoord van Groningen

Weblogs

21 mrt

Helden van de democratie Over de uitslag van de verkiezingen en wat daarvan de consequenties zijn, kan nog maanden worden nagepraat. Binnen partijen. En tussen de onderhandelaars bij de vorming van een nieuw kabinet. De analisten zijn het er over eens dat dat geen eenvoudige klus zal zijn. Maar van één zorg ben ik inmiddels bevrijd: dat de geruchten over verkiezingsfraude de geloofwaardigheid van de verkiezingen kunnen ondermijnen.

Helden van de democratie

21 maart

Over de uitslag van de verkiezingen en wat daarvan de consequenties zijn, kan nog maanden worden nagepraat. Binnen partijen. En tussen de onderhandelaars bij de vorming van een nieuw kabinet. De analisten zijn het er over eens dat dat geen eenvoudige klus zal zijn. Maar van één zorg ben ik inmiddels bevrijd: dat de geruchten over verkiezingsfraude de geloofwaardigheid van de verkiezingen kunnen ondermijnen.

Daar leek het wel even op. In de aanloop naar de verkiezingen waren er geluiden te horen dat de Nederlandse verkiezingen het toneel zouden zijn van grootschalige fraude. De claim werd niet echt onderbouwd, maar '#fraude' was een dag lang trending topic op Twitter. En in een wereld waarin complottheorieën er bij een behoorlijke groep mensen ingaan als koek, hield ik er rekening mee dat het ongefundeerde fraudeclaims als nooit tevoren een hypotheek zouden leggen op de geloofwaardigheid van de verkiezingen. '*Stop the steal*', rechtstreeks gejat uit de Verenigde Staten.

De verkiezingen waren deze keer kwetsbaarder dan in andere jaren. Want ze duurden langer vanwege corona: drie dagen in de stembureaus. En briefstemmen voor 70-plussers. Het stemmen per post gaf in de VS aanleiding tot veel speculatie over fraude. In de aanloop naar de verkiezingen grepen sommigen dat gegeven aan om onrust te zaaien. En toen tot overmaat van ramp een grote groep ouderen de instructies verkeerd had begrepen en de regels voor het tellen van briefstemmen moesten worden verruimd, leek het doel wijd open te staan voor allerlei fraudeclaims. Ook bij ons.

Voer voor geruchten En er was nog iets. Corona zorgde er ook voor dat de stemmen vaak op een andere plek geteld moesten worden. Op het stembureau was – mede vanwege de grote hoeveelheid lijsten – vaak geen ruimte om de stemmen te tellen en ondertussen anderhalve meter afstand te houden. Er zouden dus auto's met stembussen gaan rijden naar plaatsen waar stemmen konden worden geteld. En ja, dat is verdacht, als je verwacht dat er wordt gefraudeerd. Op social media en in appgroepen stonden wantrouwende oproepen. "Volg deze auto's, controleer of en hoe biljettencontainers 'verzegeld' zijn, wie er bij helpt, fotografeer en film de mensen, kentekens, auto's..." "Film het ook als je wordt tegengehouden door de politie wanneer je deze auto's wilt volgen naar deze zgn. geheime na-tel-lokaties, en geef niet op."

Wat mij opvalt is dat – op een enkele kansloze aangifte na – de geluiden over grote fraude inmiddels zijn verstomd. En daar is reden voor. Nederlanders konden op bijna tienduizend plaatsen stemmen. Tienduizenden vrijwilligers runnen de stembureaus en doen dat heel zorgvuldig. En bij het tellen van stemmen is iedereen welkom. Meehelpen. Op je knieën op de vloer. Op tafels. Eindeloos hertellen om een verschil van één of twee biljetten uit te zoeken.

Voor één Kamerzetel zijn ongeveer 75.000 stemmen nodig. Stembureaus met rare uitkomsten, vallen meteen op. Het valt waarachtig niet mee om in ons land zoveel te frauderen dat je één Kamerzetel verschil kunt maken. Laat staan de hele uitslag kunt manipuleren. Succesvolle fraude? Knap onwaarschijnlijk. →

Niks geheims trouwens. Iedereen weet waar het is.

Grote zorgvuldigheid Verkiezingen zijn menens. Ze vormen de basis voor de democratie. En we nemen ze heel serieus. Ik zag dat woensdag toen ik een rondje stembureaus maakte. Het begon bij Novatec in Tolbert. Daar zag ik het eerste coronaproof stembureau die dag. Ik sprak er met de leden van het stembureau en met de mensen van de gemeente die de verkiezingen organiseren. En het deed me goed om te zien dat zoveel mensen al hun krachten inzetten om de verkiezingen precies, professioneel en ook nog eens enorm hygiënisch te organiseren. Aan alles was gedacht. De gemeente had extra ontsmettingsmiddel en extra stembiljetten en zelfs extra stembureauleden, mocht daar behoefte aan zijn. Ze waren op alles voorbereid: de verkiezingen moesten ongehinderd kunnen plaatsvinden. “We kunnen wel twee verkiezingen organiseren”, vertelde een medewerker van de gemeente trots.

In Wagenborgen ontmoette ik Guda, die daar al jarenlang het stembureau bemenst. Zelf woont ze in Appingedam, maar ze vindt Wagenborgen leuk. Ooit begon ze er toen er een tekort aan stembureauleden was. En ze is het blijven doen. Inmiddels is ze voorzitter. Guda voelt die verantwoordelijkheid. Maar ze vindt het ook leuk en gezellig. Hier wordt tussen de middag zelfs warm eten bezorgd. “Waarschijnlijk Chinees. Want hier Wagenborgen heeft een goeie Chinees.” Maar gezellig of niet: alles ging volgens de regels. Guda en haar collega’s zagen daar persoonlijk op toe. Stemmen is serieus werk.

Virussen en fraude En het moest hygiënisch. Overal waar ik kwam, stonden strepen op de grond. Er was een route uitgezet. Langs plexiglas spatschermen. Verplicht desinfecteren bij de ingang. De stemhokjes werden steeds opnieuw schoongemaakt. “Het potlood mag je houden, het stembiljet graag inleveren.” Supermarkten weten inmiddels hoe je hygiënisch kunt winkelen. Maar de stembureaus doen het grondiger: het virus krijgt hier geen schijn van kans.

Fraude evenmin. Elk stembureau is uitgerust met een ‘register ongeldige stempassen’. Daarop staan de nummers van stempassen van wie een kiezerspas heeft gehaald, wie een vervangende stempas kreeg en zelfs van wie ondertussen is overleden. Stempassen worden daarmee vergeleken. En er zijn voortdurend vreemde ogen die meekijken of het er netjes aan toe gaat. Bij het stemmen, bij het sluiten van de stembus, bij het tellen..

In Veendam hadden ze iets speciaals. Een heuse stem-bus, die onlangs nog ingezet was als race-headquarters bij de roemruchte Dakar Rally. Maar woensdag stond hij voor het roemruchte Wooncentrum A.G. Wildervanck, waar een verrassend jonge bezetting van het stembureau de vaak hoog-bejaarde stemmers gastvrij ontving. De bus zou nog een aantal verzorgingshuizen langs rijden. Ook hier: vriendelijkheid en hulpvaardigheid, gecombineerd met uiterste precisie. Nee, tellen zal niet lukken in de bus. Dat moet op een centrale locatie. Niks geheims trouwens. Iedereen weet waar het is.

Handen uit de mouwen Ik bekeek de centrale telplek in Veendam. Stadion De Langeleegte. Iedereen die wilde kijken, kon de telling volgen op de livestream. Of langskomen. En als je de moeite nam om te kijken, zag je tientallen vrijwilligers die precies en geconcentreerd de stemmen telden. Wandelen met de grote vellen papier. Overdag, op de verkiezingsdag telden ze de stemmen die in de dagen daarvoor waren uitgebracht. In een andere zaal telden andere mensen de schriftelijk uitgebrachte stemmen van Veendam. Ook hier: serieus werk.

Veel vrijwilligers die de democratie een handje helpen. Mensen met totaal verschillende achtergronden. De medewerkers van het zwembad. Toevallige geïnteresseerden. Ambtenaren en studenten van Noorderpoort. Mensen die elkaar van tevoren nog niet kenden. Ze staken samen de handen uit de mouwen. Eén voor één legden ze de stembiljetten op stapels. De afzonderlijke lijsten. De lijsttrekkers en de voorkeurstemmen. De stembiljetten, zo groot als tafellakens, lagen ver uit elkaar. Ze telden de stapels. En alles moest kloppen met de totale hoeveelheid uitgebrachte stemmen.

Verkiezingen in Nederland. Zo fijnmazig. En met zoveel mensen. De tienduizenden mensen die meehelpen, maken met z’n allen frauderen tot een bespottelijke gedachte. Zij zorgen ervoor dat elke stem telt. Zij zijn de helden van de democratie. •

Paasrapport

April

April was in de nationale politiek een maand waarin het aan de rust van Herman Tjeenk Willink te danken is, dat de formatie überhaupt nog enige voortgang vertoonde. Op de laatste dag van april presenteerde de informateur zijn rapport, waarin hij opriep om over ‘een gemeenschappelijke aanpak van grote problemen’ te gaan praten. Hij wees er op dat ‘de democratische rechtsorde is gebaseerd op vertrouwen en matiging’. Het contrast tussen de brief van de informateur en de kolkende emoties aan het Binnenhof kon niet groter zijn.

Ondertussen waren ook wij bezig met de kabinetsformatie. We gaven vanuit de noordelijke provincies (inclusief Flevoland) een stevig antwoord op de motie Amhaouch waarin de Tweede Kamer die aandrong op een ‘Deltaplan voor Noord-Nederland’. Die noordelijke ‘bouwstenen’ waren zorgvuldig voorbereid en kwamen goed en krachtig het nieuws. Ook Provinciale Staten reageerden in een extra debat positief op de inzet van de noordelijke overheden, in het volle besef dat dit echt nog niet meer dan goed doordachte bouwstenen zijn. Er moet nog veel gebeuren en zorgvuldig worden voorbereid voordat het deltaplan feitelijk is gerealiseerd.

Deltaplan Wat staat er in de Bouwstenen? Noord-Nederland wil een kwart van de nationale woningbouwopgave voor zijn rekening nemen. De provincies Groningen, Fryslân, Drenthe en Flevoland kunnen ongeveer 220.000 woningen extra bouwen bovenop de plannen en afspraken die al bestaan. Daarvoor is het nodig dat er een snelle spoorverbinding met de Randstad komt, de Lelylijn, en dat bestaand spoor wordt verbeterd, zoals de Nedersaksenlijn en de IJmeerlijn. →

Wij kunnen een oplossing bieden voor nationale problemen.

Aan het plan is hard gewerkt, met de portefeuillehouders verkeer en vervoer (Fleur Gräper en haar collega's) in de voorste linie. En we hopen dat het niet alleen indruk maakt in Den Haag, maar dat de Tweede Kamer en het nieuwe kabinet er mee aan de slag gaan. Dat zou logisch zijn. Want de Tweede Kamer vroeg in de motie Amhaouch in december 2020 unaniem om een 'Deltaplan voor en van het Noorden'. Een Deltaplan dat er voor zorgt dat Nederland sterker gaat groeien. Wij kunnen een oplossing bieden voor nationale problemen met de bouw van 220.000 extra woningen, bovenop de bestaande 100.000 woningen die zij al willen realiseren. Het gaat om 45.000 voor Drenthe, 80.000 voor Flevoland, 45.000 voor Fryslân en 50.000 voor Groningen. Dat is goed nieuws voor het hele land.

Nederland moet beter verbonden Maar dat gaat niet zo maar. Noord-Nederland wil dat die nieuwe huizen goed ontsloten worden, door drie majeure investeringen in het spoornetwerk: de Lelylijn als snelle verbinding Randstad-Noorden (met 40 minuten reistijdwinst), verbetering van bestaand spoor (Amsterdam-Almere-Zwolle-Groningen/Leeuwarden en Emmen-Zwolle), en ook de Nedersaksenlijn. Verder benadrukt het plan het belang van ruimte op het spoor tussen Lelystad en Amsterdam om de bereikbaarheid van Almere en Lelystad en daarmee van heel Noord-Nederland te garanderen, onder andere door de aanleg van de IJmeerlijn.

Ik verwacht veel van deze benadering. Ook omdat het een serieuze poging is om Nederland te bezien als één geheel. Niet als de randstad tegen de rest. Door te investeren in de infrastructuur verbetert het vestigingsklimaat en daarmee de economische positie. Het kost naar schatting € 9,5 miljard. De baten zijn daar een veelvoud van. Als de economische potentie van Noordelijk Nederland volledig kan worden benut, dan groeit de waarde van de regionale productie van goederen en diensten met zo'n €24 miljard per jaar. Niet alleen Noord-Nederland profiteert van deze economische groei, maar ook Nederland als geheel.

Enfin. Het lijkt er op dat de inhoudelijke formatie voorzichtig kan beginnen in mei. Hopelijk liggen onze bouwstenen daarbij (zo af en toe) prominent op de tafel. Nederland verdient het! •

KM
78

Agenda

6 apr

Bijeenkomst Ambassadeurs van Groningen, digitaal bij de Rolling Stones tentoonstelling (Unzipped) in het Groninger Museum

7 apr

Werkbezoek aan Lefier, Groningen

8 apr

Te gast in de (digitale) burgemeesterskring Groningen

9 apr

In ontvangst nemen zwartboek gaswinning, Martinikerkhof

12 apr

Stuurgroep Akkoord van Groningen, Stadhuis Groningen

15 apr

Digitale ontmoeting ('4+1 Treffen') tussen Minister-President Weil van Nedersaksen en de vier noordelijke commissarissen van de Koning.

17 apr

Interview EénVandaag: Noordelijke provincies kampen met meeste armoede, maar krijgen minste geld: 'Overheid, kijk naar heel Nederland'

19 apr

Afnemen ambtseed of -belofte bij nieuwe medewerkers van de provincie. Deels in de Statenzaal, deels digitaal.

21 apr

Provinciale Staten

27 apr

Koningsdag. Optreden in de feestfilm van de Oranjevereniging: 'Rondje Koroningsdag'

28 apr

Informatiebijeenkomst Provinciale Staten over aanbestedingsrecht in de Statenzaal.

29 apr

In ontvangst nemen boek 'Heiligerlee, strijd in een landschap van glorie en nederlaag' Om door te geven aan de koning...

30 apr

Toespraak (digitaal) bij de feestelijke ingebruikneming van het gerestaureerde Hinszorgel in de Petruskerk in Leens

Weblogs

12 apr

Ongekend onrecht Ik was de enige die vrijdag geen jas had aangetrokken. En daar kreeg ik spijt van. Want er stond een gure wind. Maar dat er zoveel jaar na de klap bij Huizinge nog mensen in de kou voor het provinciehuis staan om op te komen voor een faire behandeling, is echt om te rillen.

21 apr

Samen verder Een lustrum! Vanmorgen bij de opening van de Statenvergadering memoreerde ik dat het op de kop af vijf jaar geleden is dat ik voor het eerst de Staten van Groningen toesprak als 'hun' nieuwe commissaris. Ik las een stukje uit die toespraak voor, dat in deze week van voortreffelijke noordelijke samenwerking nog steeds actueel is.

29 apr

Denk niet te licht over Heiligerlee In Heiligerlee staat het uitbundige negentiende-eeuwse monument voor Graaf Adolf, die hier het leven liet. Boven de stervende jonge held, vecht de Nederlandse maagd met een gouden zwaard. En er is een eveneens Nederlandse leeuw die naar het zuiden kijkt. Daar ligt het slagveld. Of beter: daar lag het. Ook in de negentiende eeuw al een eeuwigheid geleden. Een veldslag in een tijd waarin de schrijver van het Wilhelmus Oost-Groningen nog zonder problemen 'Vriesland' kon noemen...

30 apr

Prestige in de Petruskerk Maar het allerbelangrijkste is dit: een orgelbouwer moet kunnen omgaan met opdrachtgevers. Want een orgel laten bouwen, dat deden de welgestelden in die tijd om verschillende redenen. Natuurlijk: ze hoopten op een schat in de hemel. En ze wilden iets moois doen voor de kerk en voor de samenleving. Maar het ging ook om aanzien. De opdrachtgever van dit orgel was Anna Habina Lewe, douairière Van Starkenborg, de 'collatrix' van de kerk van Leens. Ze woonde even verderop in de Borg Verhildersum en was de weduwe van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborg.

Ongekend onrecht

12 apri

Petities aanbieden is een grondrecht. En wanneer je dat met zijn dertigen doet – en het vanwege de coronavoorschriften dus buiten moet, is het ook een demonstratie. Ook demonstreren is een grondrecht. Maar bij deze demonstratie – georganiseerd door de SP ter voorbereiding op het eerste Kamerdebat – zijn nog veel meer grond-rechten in het geding. Het recht op veiligheid bijvoorbeeld. Op een goed huis. Op bescherming van eigendom. En op een gelijke behandeling.

In de kou gezet Ik was de enige die vrijdag geen jas had aangetrokken. En daar kreeg ik spijt van. Want er stond een gure wind. Maar dat er zoveel jaar na de klap bij Huizinge nog mensen in de kou voor het provinciehuis staan om op te komen voor een faire behandeling, is echt om te rillen. Het raakt me. En niet alleen mij. Er zijn veel mensen – ambtenaren en bestuurders van veel verschillende politieke kleuren – die al jarenlang met alles wat ze in zich hebben werken aan verbetering.

Het is pijnlijk dat veel mensen het woord 'Groningen' vanzelfsprekend associëren met de gasellende. Dat het woord 'de Groningers' wordt uitgesproken alsof het een ander soort Nederlanders betreft. Het is pijnlijk dat het al zo lang duurt. Maar het is het pijnlijkst dat mensen in een uitzichtloze situatie belanden. Dat mensen er ziek van worden. Er kapot aan gaan. Daarover gaat het zwartboek dat ik aangeboden krijg.

Dit onrecht maakt ons strijdbaar. Het bracht ons herhaaldelijk op straat met fakkels, net als vandaag. Het bracht ons tot drie keer toe voor de rechter in een procedure tegen de staat. Het bracht ons steeds opnieuw in de Tweede Kamer en bij departementen. Om petities aan te bieden – ook daar. En om aan te dringen op recht voor wie dat tot dan toe niet kreeg.

Strijdbaarheid loont Strijdbaarheid loont. Vier jaar geleden bestookten we de kabinetsformatie met gloedvolle pleidooien voor een 'veilig winningsniveau'. We wisten niet precies wat dat was. Maar het was in elk geval fors lager. Inmiddels wordt de gaswinning met een rotvaart afgebouwd. Vier jaar geleden drongen we aan op een fonds om de schade uit te betalen. Inmiddels is er een IMG, die onafhankelijk beslist over schade. Niet iedereen is altijd tevreden. Maar de gemeten klanttevredenheid is hoog.

Het 'zwartboek' bepleit tien alternatieven. Als ik ze lees, dan stel ik vast dat we aan dezelfde dingen werken. En dat er met vereende krachten ook al wat is bereikt. Het fonds voor de toekomst van Groningen bestaat. Het Nationaal Programma Groningen bevat ruim een miljard euro. 'Startkapitaal', want met dit geld alleen is het niet klaar.

De gevraagde aandacht voor monumenten is er. Geld en vakmensen ook. Op verzoek van de provincie hebben gemeenten monumentale panden aangewezen. Het rijk heeft onlangs 10 miljoen euro gereserveerd voor het onderhoud ervan.

Het duurde lang, maar er is steun voor ondernemers en agrariërs. Met een agroloket. En met geld. Met mensen die willen horen van boeren en ondernemers wat ze nodig hebben. →

Het ‘zwartboek’ bepleit tien alterna-tieven.

Foto: Mario Miskovic, RTV Noord

Er is grote aandacht voor gezondheidsschade. Dankzij een uitspraak van de rechter wordt ook schade voor ‘immateriële schade’ vergoed. Het IMG gaat dat regelen. En Professor Tom Postmes volgt nauwkeurig hoe het met Groningers gaat.

De waardedalingsregeling draait. 80.000 aanvragen zijn al behandeld. Het zwartboek wil een ‘eerlijke waardedalingsregeling’. En je kunt je afvragen wat het betekent dat een vijfde van de aanvragen is afgewezen. Ik vind dat veel. Maar de minister vond dat ook en nu loopt er een onderzoek. Dat kan leiden tot aanpassing van de regels.

Jazeker. We zijn het wachten moe. Het moet sneller. En zorgvuldig en eerlijk. Maar de strijdbaarheid in de afgelopen jaren heeft genoeg resultaten opgeleverd om nu niet bij de pakken neer te zitten.

Ongekend onrecht Dat doen de aanbieders van het zwartboek trouwens ook niet. Ze weten dat we er nog lang niet zijn en dat het ook veel te lang duurt. Die lange duur verergert alles. Monique Klok uit Roodeschool vertelt geëmotioneerd hoe ze alles kwijt raakte nu hun boerderij die ze al zo lang niet kunnen bewonen, ook nog eens is afgebrand.

Sandra Folkersma vertelt hoe haar kleine dorp, Overschild, wordt verscheurd door drie verschillende regelingen. Ze overvraagt niet. Ze wil gewoon hetzelfde huis terug dat vanwege de bevingen moet worden afgebroken. Maar het blijkt onmogelijk.

Die ervaringen lijken op wat Hans Sulman uit Loppersum meemaakte. Hij vertelt hoe hij zich langdurig gemangeld voelde door de instanties. Zijn huis moest worden afgebroken, maar het lukte hem niet om een gelijkwaardig huis terug te krijgen. Kleiner kon wel, vond de projectleider.

Deze week stond Informateur Tjeenk Willink de pers te woord. Hij wees op de grote crises die Nederland moet oplossen. In de opsomming kwam vanzelfsprekend ook het woord ‘Groningen’ voor. Zonder nadere toelichting. Zoals de koning in de troonrede ook de laatste jaren genoeg had aan één alinea over Groningen.

We komen van ver. En we zijn er nog niet. Er is nog veel te doen. Het rapport over de Toeslagenaffaire had als titel ‘Ongekend onrecht’. En het leidde tot de val van het kabinet. Terecht. Duizenden mensen waren in de steek gelaten door instanties die bedoeld waren om hen te helpen. Uitkeringsinstanties. Zelfs rechters. De diepe verontwaardiging die dat oplevert, kennen we in Groningen maar al te goed. Hij bracht vrijdag weer fakkels tot ontbranden. ‘Ongekend onrecht’. Er is nog steeds veel recht te zetten. •

Paasrapport

Mei

In mei meldde Shine dat ze een isotopenfabriek wil vestigen in Veendam. Fantastisch nieuws waar we hard aan hebben getrokken. En Holthausen uit Hoogezand verovert de wereld. Met grote orders voor waterstofvrachtwagens. Met nieuwe waterstofstations.

In mei ramde een onfortuinlijke schipper de Gerrit Krolbrug in Groningen met verwoestende resultaten. En een ander schip verloor zijn stuurhut en de op het achterdek gestalde auto tegen de nieuwe brug bij Aduard. De Paddepoelsterbrug ligt er al ontiegelijk lang uit. Wat gaat er mis op het Van Starkenborghkanaal?

In mei ontstond commotie door uitspraken van de directeur van de NAM die in een kranteninterview de inschatting maakte dat er maar heel weinig huizen meer versterkt hoeven te worden. Later betreurde hij de onrust die op zijn uitspraken volgde. Ik betreurde vooral dat hij die niet had voorkomen.

In mei kregen we vooral dankzij grootschalig vaccineren de hoop dat we de coronamaatregelen steeds verder kunnen versoepelen. Nog nooit eerder had ik zelf ook een feestelijk gevoel bij een prik.

En in mei gingen we onze bouwstenen voor het 'Deltaplan Noord Nederland' persoonlijk naar Den Haag brengen, waar het goed werd ontvangen. Wordt vervolgd, in de komende maanden.

Nieuws genoeg dus. Maar bij één bericht wil ik iets uitvoeriger stilstaan. Dat is het bericht dat Nieuwsuur op 11 mei bracht over 'vriendjespolitiek' en 'machtsmisbruik' rond de Eemshaven. En hoe we daar in Groningen mee omgingen.

'Vriendjespolitiek' 'Schimmige handel en machtsmisbruik door overheidsbestuurders rondom de komst van het Google datacenter in Groningen' De aankondiging door Mariëlle Tweebeeke, de presentatrice van Nieuwsuur, loog er niet om. 'In Limburg ging het over tonnen. In Groningen gaat het over miljoenen'.

In de uitzending kwam boer Nico Wiertsema aan het woord. Hij procedeert inmiddels in hoger beroep tegen Groningen Seaports, want hij voelt zich bedrogen. In 2011 dacht hij zijn land aan het havenbedrijf te hebben verkocht, maar dat ging ineens niet door. Wiertsema, die al een nieuwe boerderij had gekocht, zag zich gedwongen om zijn land te verkopen aan de buurman, Bakker Bierum.

Drie jaar later zag hij hoe Google juichend werd binnengehaald en ging bouwen op 'zijn' grond, die ondertussen veel duurder was geworden. En er mochten vroeger geen windmolens staan, maar nu ineens wel. De vraag die alles samenvat, is: hoe zit dat? Zijn daar dingen gebeurd die niet door de beugel kunnen?

Extra gevoelig De komst van Google naar de Eemshaven was groot nieuws. Het bevestigde de rol van Groningen in de ICT en in de energietransitie. Want Google koos voor 'ons' vanwege de permanente beschikbaarheid van groene, duurzame stroom. En vanwege de aanlanding van de Atlantische datakabel in de Eemshaven.

De komst Google leverde niet alleen werk op, maar het was ook goed nieuws, omdat het de unieke positie van de Eemshaven bevestigde. We lieten zien dat wij op het gebied van duurzame energie voorop lopen. Vanaf dat moment stonden onze duurzaamheidsambities volop in de etalage. En die trok veel belangstelling. →

De onderste steen moet boven.

Dat maakte de uitzending van Nieuwsuur extra gevoelig. Maar het is sowieso niet leuk om het nieuws te halen als een provincie die handelt met vriendjespolitiek, machtsmisbruik en voorkennis. Zo'n provincie willen we niet zijn.

De Nieuwsuur-reportage ging niet alleen over de komst van Google. Het ging ook over een kwestie die pas jaren later speelde, in 2016. En tussen andere spelers: deze keer was de provincie zelf aan zet. De provincie en het rijk willen graag een experimentele 'dubbele dijk' aanleggen, als alternatief voor dijkverhoging langs de Eems. Bijkomend voordeel is dat dat kan helpen om slib uit de Eems te vangen. Helaas wilde er maar één grondeigenaar meewerken: dezelfde Bakker Bierum.

De provincie pacht nu zijn grond voor aanzienlijk meer dan de agrarische waarde. Nieuwsuur suggereert 'vriendjespolitiek'. Gedeputeerde Henk Staghouwer gaf in de Statenvergadering van 26 mei een andere uitleg. Er was maar één grondeigenaar die wilde. En die had dus een dijk van een onderhandelingspositie. Staghouwer beloofde de Staten aanvullende documenten. Hij kan ze leveren. Want anders dan bij de grondverwerving door Groningen Seaports, heeft de provincie hier zelf alle gegevens.

Aan zet De belangstelling van Nieuwsuur voor de komst van Google, was geen verrassing. De provincie Groningen had eerder de vragen van journalist Bas Haan beantwoord en hem allerlei documenten gestuurd die hij met een beroep op de Wet op de Openbaarheid Bestuur had opgevraagd.

We hadden niet het antwoord op al zijn vragen. Want Groningen Seaports is op afstand gezet. Geprivatiseerd. Het havenbedrijf is sinds 2013 een nv, waarvan weliswaar de aandelen in handen zijn van een 'gemeenschappelijke regeling' van overheden, maar die zelf valt onder de regels van het privaatrecht. Met een directie, een raad van commissarissen en een aandeelhoudersvergadering. Groningen Seaports moet zelf dus helderheid verschaffen over wat er precies is gebeurd. Aan de aandeelhouders. En daarmee aan iedereen.

De reportage van Nieuwsuur riep veel vragen op. Niet alleen bij Provinciale Staten, maar ook in de beide gemeenteraden, de Tweede Kamer, ministeries, media - noem maar op. In het statendebat werd duidelijk dat de vertegenwoordigers van de Provincie Groningen in de gemeenschappelijke regeling alles op alles zullen zetten om de zaak uitgezocht te krijgen. De vertegenwoordigers van de gemeenten zullen daar niet anders over denken. De onderste steen moet boven. Ik heb er vertrouwen in dat de aandeelhouders, de commissarissen en de directie van Groningen Seaports een onafhankelijk en degelijk onderzoek zullen laten doen naar de gang van zaken. Alle relevante feiten moeten op tafel. •

Agenda

3 mei

Inleiding bij de herdenking van de slachtoffers van de april-meistaking bij het 3 mei-monument in Appèlbergen

4 mei

Kranslegging samen met Burgemeester Schuiling (gemeente Groningen) in verband met Dodenherdenking, Martinikerkhof

5 mei

Deelname aan radio-uitzending RTV Noord 75 + 1 jaar vrijheid.

11 mei

Aanwezig bij presentatie Deltaplan van het Noorden, Nieuwspoort, Den Haag

12 mei

Werkbezoek aan prof.dr. Niels Taatgen, Rijksuniversiteit Groningen

19 mei

Vergadering Presidium Provinciale Staten

Statencommissie

Werkbezoek Stichting Groninger Oude Kerken, Garmerwolde

21 mei

Aanwezig bij Convent Noordelijke Kamerleden

Werkbezoek College van Gedeputeerde Staten aan projectbureau Ringweg-Zuid

25 mei

Perspresentatie jaarverslag Nationaal Programma Groningen

26 mei

Vergadering Provinciale Staten

29 mei

Vergadering bestuur Nationaal Programma Groningen en werkbezoek aan Enne Jans Heerd Winsum

Weblogs

3 mei

Zeggen wat je wilt Wij hebben vrijheid van meningsuiting. Het ironische is, dat je juist daardoor in ons land bijvoorbeeld kunt zeggen dat we in een dictatuur leven. Je hoeft niet bang te zijn dat je voor zo'n uitspraak wordt opgepakt. Je kunt zeggen wat je wilt. Wij hoeven niet in vrees te leven. De zestien namen, hier in metalen letters op een steen, vertellen een ander verhaal. Zij werden het slachtoffer van een wrede, niets ontziende dictatuur. Vermoord en gedumpt in een meertje, hier in de Appelbergen. We herdenken ze elk jaar op 3 mei.

14 mei

'Je kreeg er nauwelijks slaap' Maar zoals dat gaat als er weinig tot niets mag: dan gebeurt er van alles. Vast wel binnen het betamelijke, maar toch net even anders dan de toezichthoudende nonnen het zich hadden voorgesteld.

31 mei

Een goed gesprek Ik ken geen overheid die het niet wil: een goed gesprek met inwoners over de keuzes voor de toekomst. Maar een goed gesprek, dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Frustratie ligt op de loer. Als je meepraat, wil dat nog niet zeggen dat gebeurt wat je wilt. En voor veel mensen blijkt dat de lakmoesproef te zijn voor een luisterende overheid. En eerlijk gezegd is bij veel mensen ook het lontje best kort. Zeker de 'social media' zijn lang niet altijd even sociaal in de omgangsvormen.

Zeggen wat je wilt

Het monument bij de Appèlbergen. Foto: Oud Russchool

3 mei

Wat had ik graag gehad dat we elkaar konden aankijken, vandaag hier in Appèlbergen. Maar we zijn vandaag niet bij elkaar. Ik spreek een filmpje in. Zo gaat dat. Herdenken in tijden van corona.

Vandaag, op 3 mei, staan we zoals elk jaar stil bij de zinloze dood van zestien inwoners van Marum. Op 3 mei 1943 werden ze opgepakt en vermoord door de Duitsers. Als vergelding voor een boomstam die dwars over de weg lag, zodat de Duitse soldaten niet naar hun radarstation konden. Dat was genoeg om zestien willekeurige mensen uit Marum op te pakken en dood te schieten. De gemeenschap rond Marum was voor altijd beschadigd. Sommige gezinnen waren totaal ontwricht.

Zoals de familie Hartholt. Vader Andries, een landbouwer van 63 jaar, was één van de zestien slachtoffers. Net als zijn drie zonen: Dirk, Albert en Hendrik. Hendrik was de jongste. Hij was pas 17 jaar oud. De zestien lichamen werden in een bestelbus geladen en, zonder dat de families dat wisten, diezelfde dag gedumpt. In Appèlbergen, in de natuur. We lezen elk jaar hun namen voor. Samen met de namen van 19 anderen die ook door de bezetter werden vermoord.

In een dictatuur Niet alleen deze herdenking gaat anders door Corona. Ons hele leven gaat sinds maart vorig jaar anders. We hebben er allemaal last van, al accepteert de een de beperkingen beter dan de ander. Anders gezegd: waar veel inwoners zich aan de Coronaregels houden om maar zo snel mogelijk weer terug naar normaal te kunnen, is voor andere inwoners de maat vol. Sinds de invoering van de avondklok - maar ook al daarvoor - klinkt het heel vaak dat we niet langer in vrijheid leven.

Gistermiddag, 2 mei, was er in Amsterdam een demonstratie tegen coronamaatregelen. Volgens de media verliep die vreedzaam. Wat mij stoorde, waren niet de vrolijke gele paraplu's. Maar wel het spandoek dat de voorste rij demonstranten bij zich droeg. 'Ik strijd voor Vrijheid' stond er op. En '#KlaarmetRutte'.

Dat mag allemaal. Maar prominent naast de leuzen stond de fakkel van het comité vier vijf mei. Het logo we gebruiken wanneer we onze oorlogsslachtoffers herdenken. En zo leggen de demonstranten een rechtstreeks verband tussen de coronamaatregelen en de nazi-terreur uit de Tweede Wereldoorlog. Demonstreren is een grondrecht. Maar de valse suggestie dat het één lijkt op het ander, raakt me diep. →

Hen gedenken doet ook iets met ons.

#stemzeweg Het voorbeeld staat niet op zichzelf. In maart waren de Tweede Kamerverkiezingen. Ze gingen voor een deel over Corona. En ook toen konden we op Twitter en Facebook lezen dat we op in Nederland in een dictatuur leven. Met daaronder de boodschap: #stemzeweg. Nu weten we allemaal dat op sociale media niet de ideeën van de gemiddelde Nederlander staan. Maar het is veelzeggend, dat we 80 jaar na het begin van de Tweede Wereldoorlog niet allemaal meer goed weten wat het is: leven onder een bezetting, onder een militair regime.

Aan de ene kant is dat maar goed. Gelukkig, we weten dat niet meer. Maar het is ook zorgelijk. Want hoe kun je in één zin zeggen dat je in een dictatuur leeft. En in de volgende dat je die dictatuur moet wegstemmen. Dan lijk je niet helemaal te begrijpen wat een dictatuur is. Een dictatuur, dat is de situatie in Wit-Rusland, waar een machtige president demonstranten oppakt, martelt en doodt. Een dictatuur, dat is Myanmar, waar het leger demonstranten gericht door het hoofd schiet. En een deel van een volk in de bergen, de Karen, vanuit de lucht bombardeert. Omdat het Karen zijn.

Zonder vrees Wij hebben vrijheid van meningsuiting. Het ironische is, dat je juist daardoor in ons land bijvoorbeeld kunt zeggen dat we in een dictatuur leven. Je hoeft niet bang te zijn dat je voor zo'n uitspraak wordt opgepakt. Je kunt zeggen wat je wilt. Wij hoeven niet in vrees te leven.

De namen, in de Appèlbergen, in metalen letters op een steen, vertellen een ander verhaal. Zij werden het slachtoffer van een wrede, niets ontziende dictatuur. Hen gedenken doet ook iets met ons. Het laat ons de hoge prijs zien van onze vrijheid. Elk jaar op 5 mei vieren we onze vrijheid. Maar dat is niet genoeg. We moeten de vrijheid ook koesteren. Beschermen. Er naar leven. Samen, wij allemaal. Niet alleen op 5 mei, maar elke dag opnieuw. •

Een goed gesprek

Foto: Corné Sparidaens, DvhN

31 mei

Elke overheid wil het: een goed gesprek met inwoners over de keuzes voor de toekomst. Maar een goed gesprek, dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Frustratie ligt op de loer. Als je meepraat, wil dat nog niet zeggen dat gebeurt wat je wilt. En voor veel mensen blijkt dat de lakmoesproef te zijn voor een luisterende overheid. En eerlijk gezegd is bij veel mensen ook het lontje best kort. Zeker de 'social media' zijn lang niet altijd even sociaal in de omgangsvormen.

Maar het begint bij de overheid zelf. Wat zeker niet helpt is dat overheden er steengoed in zijn om onderwerpen abstract te brengen. En vaak ook in afkortingen. Want bij wie gaat het hart sneller kloppen bij de 'RES', ofwel 'regionale energie strategie'? En zitten we allemaal op het puntje van onze stoel als het gaat over de 'NOVI', ofwel de 'Nationale Omgevingsvisie'?

Wat willen we? Toch gaan onder die abstracte titels belangrijke onderwerpen schuil. Beslissingen die een grote invloed kunnen hebben op je leven. Als je net als bij een ui de schillen afhaalt van de regionale energiestrategie, stuit je op vraagstukken als: hoe kijk je aan tegen de klimaatcrisis, wat willen we met de energietransitie en wat betekent dat bijvoorbeeld voor windmolens en zonneparken? Waar komen ze? Wie verdient eraan? En wat mag dat betekenen voor ons landschap? Voor onze manier van werken? Hoe we wonen?

Bij gemeenten - die ook niet schrikken van een paar abstracte termen - zijn de onmiddellijke gevolgen van beslissingen voor de levens van hun inwoners vaak beter zichtbaar. De provincie is vaak bezig met de lange termijn. En met plannen. Ook Groningen. En toch... we willen dolgraag onze toekomst vorm geven samen met onze inwoners. En met bedrijven en organisaties. Met gemeenten. Want onze toekomst is van ons allemaal. Die maken we samen.

Dat is, kort samengevat, het idee achter 'De Stem van de Provincie Groningen'. De provincie presenteerde dit online platform deze maand. 'De stem van Groningen', dat is dus úw stem. Alle Groningers kunnen op dit platform met elkaar en met gemeenten en provincie in gesprek over allerlei onderwerpen die onze woon- en leefomgeving raken. →

Op Expeditie Participatie

Dit jaar viel het woord 'participatie' veel. Zowel binnen als buiten het provinciehuis. Binnen het provinciehuis bij discussies over de omgevingsvisie, het debat over het rekenkamerrapport over de Regionale Energiestrategie, bij de uitreiking van de vrijwilligersprijs, door jongeren die meedachten over het mobiliteitsbeleid en nog veel vaker.

Dit jaar maakten Provinciale Staten en het College een start met het gesprek over hoe we beter en meer werk van participatie kunnen maken. In 2022 staat een nota participatiebeleid op de rol. Op weg daarnaartoe gaan we graag samen met Groningers de zoektocht aan om te kijken hoe we het samenspel tussen provincie en inwoners kunnen verbeteren.

Bij het College en Statenbreed leeft de wens dat we meer en beter werk maken van participatie. Dat er nog meer en andere mensen mee kunnen praten over en invloed kunnen hebben op plannen voor Groningen. De Quick Scan Provinciale Democratie die we uitvoerden, laat zien dat er werk aan de winkel is.

Onder de noemer Expeditie Participatie gaan het provinciebestuur deze zoektocht aan. We spraken dit jaar met experts in een serie mini-colleges over participatie. En we werkten aan een participatieleidraad.

Maar de echte experts wonen natuurlijk in Scheemda, Uithuizen, Noordhorn of een andere plek in Groningen. Daarom staat 2022 in het teken van sámen met inwoners bouwen aan vertrouwen en aan een sterke provinciale democratie.

Dat doet de provincie samen met gemeenten. Om te zorgen dat we ons niet allemaal op dezelfde burgers storten en mensen overvragen. En om te waarborgen dat onze ambtenaren, volksvertegenwoordigers en bestuurders vanuit goede relaties met Groningers aan de slag zijn.

Buiten het provinciehuis wordt het woord participatie minder gebruikt. Maar we zien we voorbeelden waar het goed en minder goed gaat. We zagen de documentaire Tegenwind, waar de buikpijn van alle betrokkenen voelbaar is. En we zagen ook de talloze energiegevende voorbeelden waar Groningers samen in hun dorp op wijk de schouders eronder zetten en zorgen voor een leefbare en aangename woonomgeving.

Met Toukomst werden grootse dromen en concrete ideeën van heel veel Groningers zichtbaar. Daarmee werd ook liefde voor Groningen die spreekt uit al die ingediende plannen tastbaar. Toukomst leert ons dat Groningers graag meedenken over de toekomst en ook bereid zijn de handen uit de mouwen te steken. Dat is een stevig fundament om op voort te bouwen.

Afgelopen jaar experimenteerden we ook met ons eigen participatieplatform, 'Stem van provincie Groningen'. Zo is het laagdrempelig mogelijk om online mee te praten. In 2021 was er beperkt ruimte voor fysieke ontmoeting. Al merkten we ook dat online participatie ertoe leidde dat er soms juist meer mensen meedoen. Niets gaat echter boven elkaar in de ogen kijken. Dat kunnen we hopelijk in 2022 weer meer doen! Op naar de Expeditie Participatie!

De lessen van Toukomst Nou kennen we allemaal de discussies op Twitter en Facebook. Een gesprek is echt meer dan het poneren van een pittige mening. Het gaat om luisteren. Een goed gesprek is twee-richtingsverkeer. Misschien moeilijk, maar het goede nieuws is, dat we al weten dat het kàn. Met 'Toukomst' hebben we vorig jaar gezien hoeveel goede ideeën er onder Groningers leven en wat een energie er online loskomt als je vraagt wie er een goed idee heeft voor Groningen. En ook in andere landen en gemeenten zijn er zulke ervaringen.

Aan 'Toukomst' deden duizenden mensen mee. De website werd ongelooflijk vaak bezocht. Plannen werden massaal van commentaar voorzien. Iedereen mocht meepraten over 100 miljoen euro van het Nationaal Programma Groningen, uit te geven aan projecten die goed zijn voor de toekomst van Groningen. En mensen deden dat massaal. Constructief. Respectvol. En het leidde tot een prachtig programma.

Laat het weten En nu is er dus 'De Stem'. Ik nodig u van harte uit om online mee te praten. Geef uw mening. Breng uw ideeën naar voren. Stem op plannen of dien een voorstel in. We zullen met zijn allen onderweg merken hoe 'De Stem' een aanvulling is op andere manieren om met elkaar te praten. Die we overigens ook in ere houden, want als de coronatijd één ding duidelijk heeft gemaakt, dan is het wel hoe waardevol het is om elkaar in de ogen te kunnen kijken. Maar hopelijk stelt 'De Stem' ons in staat om meer en andere mensen bereiken, op een laag-drempelige manier. Want niet iedereen heeft tijd of zin om 's avonds een inloopavond in het dorpshuis te bezoeken.

Het gaat over relevante onderwerpen. Over zaken die ook uw toekomst in Groningen raken. Zo worden in de omgevingsvisie belangrijke keuzes over de ruimtelijke inrichting gemaakt. Het Dagblad van het Noorden schreef er een informatieve serie artikelen over in samenwerking met het Kennisplatform leefbaar en kansrijk Groningen. Die artikelen gebruiken we als startpunt voor een goed gesprek. Want het is fijn om iets van een onderwerp te weten als je iets wilt vinden.

Wat houdt u bezig als het gaat om de toekomst van Groningen? Laat het weten op 'Stemvangroningen'. Het gaat niet alleen over meningen. Een nieuws-gierige vraag opwerpen mag ook. Meer info? Die vindt u hier: www.provinciegroningen.nl/actueel/nieuwsartikel/digitaal-participatieplatform-stem-van-provincie-groningen-van-start. We spreken elkaar! •

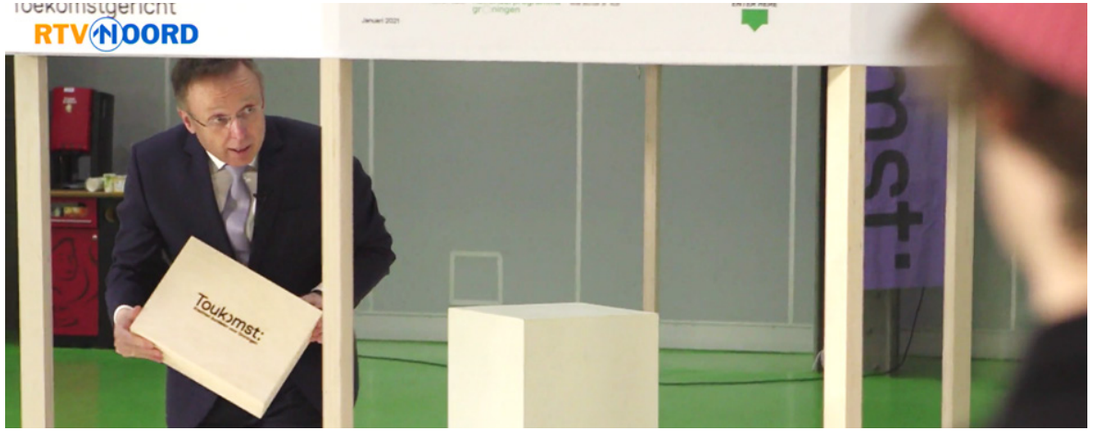

Paasrapport

Juni

Zo. De prikken zitten er in. Juni was voor talloze Nederlanders de vaccinatie-maand. Lang leve de weten-schap. Lang leve de prikkers. Lang leve de verkeersregelaars en de vele anderen die de mega-organisatie in goede banen leiden. Vlak voor de zomervakantie begint, komt het openbare leven weer op gang. Toen het virus om zich heen greep, zeiden deskundigen dat het jaren zou duren om een vaccin te ontwikkelen. Als dat al zou lukken. Maar de weten-schap maakte een reuzen-sprong. En steeds meer Neder-landers worden nu beschermd tegen het coronavirus. Hopelijk komt de wereldwijde aanpak ook snel tot stand. Want zolang er nog miljarden mensen onbeschermd zijn, muteert het virus er lustig op los. Maar vooralsnog overheerst een opgelucht gevoel. We zijn weer open!

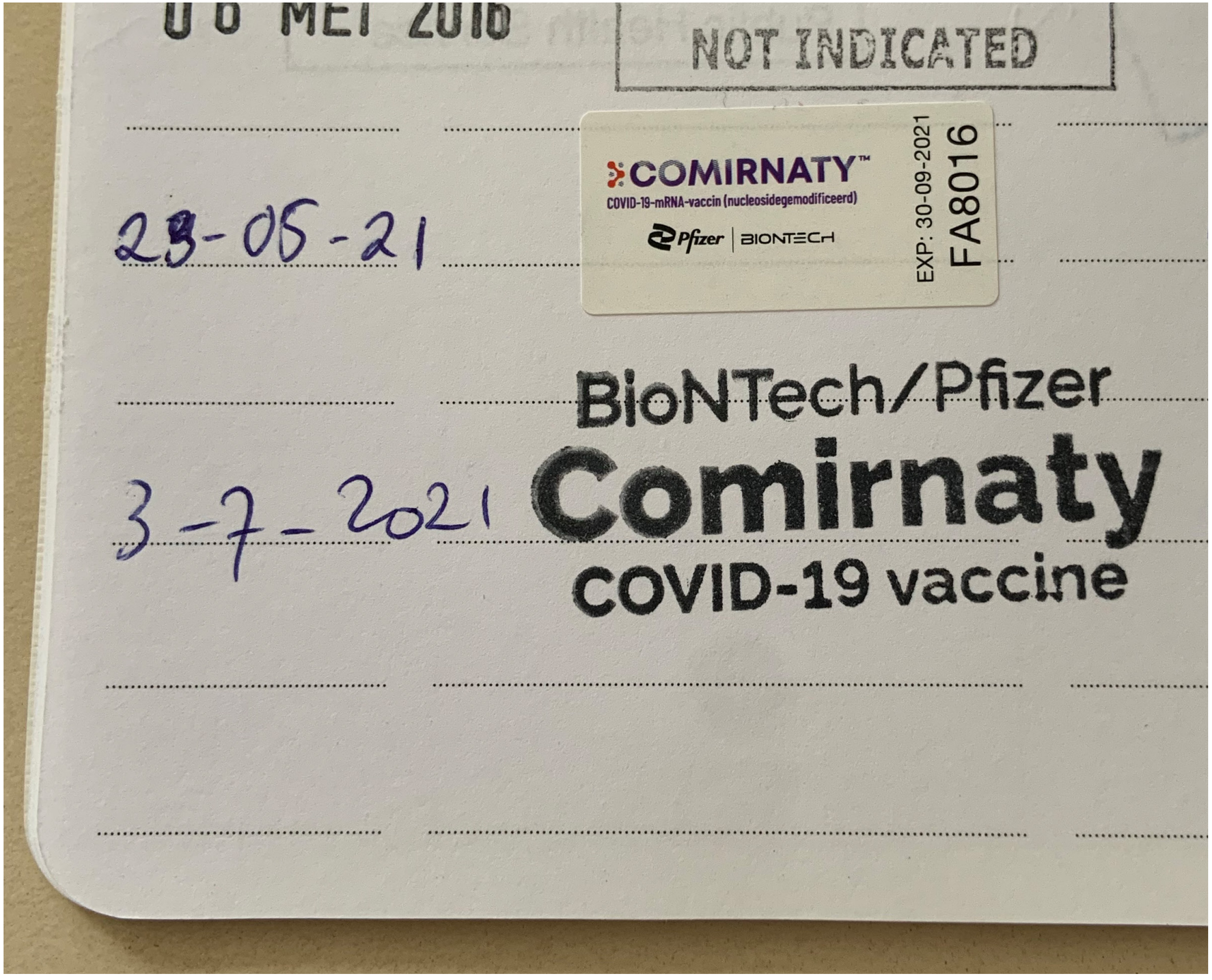

Maar dat was een prijs die we graag betaalden.

Dat is goed te zien aan mijn agenda. Hoewel ik nog altijd best veel digitale bijeenkomsten heb, stijgt het aantal ‘echte’ afspraken. En dat niet alleen, er stonden deze maand juni ook een paar feestelijke openingen op mijn programma. Op anderhalve meter afstand. Maar dat was een prijs die we graag betaalden. Het culturele leven komt weer op gang.

Als je door de stad loopt, of op de fiets rondom Holwierde bijvoorbeeld een rondje maakt, komt overal mensen tegen. Mensen, die elkaar zonder mondkapjes op treffen. Op een terrasje, in de supermarkt, op het provinciehuis. Dat voelt nog een beetje alsof je bloot op straat loopt, maar ik geloof dat ik daar wel aan kan wennen.

Familiebedrijven Deze maand ging ik op bezoek bij twee totaal verschillende familiebedrijven. Maar ze lijken een beetje op elkaar. De eerste is Holthausen, een bedrijf dat groot is geworden in de handel in gassen. En nu timmeren ze steeds grootschaliger aan de weg met een gas dat ons enorm van pas kan komen in de energietransitie: waterstof. Niemand kan de toekomst voorspellen. Maar ik ben positief over de betekenis voor onze eigen, Groninger economie.

Ook bij hen zit de prik er goed in. Want waterstof levert banen op. Banen bijvoorbeeld bij de fabriek die Holthausen samen met het Amerikaanse Hyzon Motors bouwt in Winschoten. Daar gaat men op grote schaal waterstof aangedreven motoren inbouwen in vrachtwagens. Het begon met vrachtwagens in eigen land, eigen regio. De Gemeente Groningen investeerde in (vracht) auto’s op waterstof. En wij bestelden waterstoftreinen. Inmiddels zijn er ook bestellingen uit Australië, Nieuw-Zeeland, Oostenrijk en een aantal Europese landen. De fabriek is een prachtige spin-off van de innovaties waar Holthausen aan blijft werken. Gewoon vanuit hier, in Hoogezand.

Gewoon hier. Die keuze maakt ook het andere familiebedrijf, Goedhart Borgesius in Stadskanaal. Wat 125 jaar begon als een lokale bakkerij groeide uit tot een landelijk bedrijf, verdeeld over verschillende takken, met bakkerijen van Groningen tot Zuid-Limburg. Een bedrijf dat brood levert aan vrijwel alle supermarkten, ook luxere broodjes verzorgt en er ook een banket-poot bij heeft. Maar ‘thuis’, in Stadskanaal, houdt de familie Borgesius de vinger aan de pols. Wat willen consumenten en wat betekent dit voor ons dagelijks brood?

Groot worden door klein te blijven, misschien is dat wel de toverformule van deze bedrijven. Hoe dan ook, ik word er blij van. Misschien toch een neveneffect van de prik? •

Agenda

1 juni

Installatie burgemeester Jaap Kuin (gemeente Pekela), Oude Pekela

2 juni

Informatieve bijeenkomst Provinciale Staten over lobby met Thomas Boom en een gesprek met IMG-bestuursvoorzitter Bas Kortmann, Provinciehuis

Aanwezig bij de profielschetsvergadering van de gemeenteraad van Eemsdelta in verband met de werving van een nieuwe burgemeester

3 juni

Werkbezoek gemeente Eemsdelta ivm afhandeling schade en versterkingsoperatie

Werkbezoek demissionair minister Blok van EZK, Loppersum

7 juni

Werkbezoek van het college van GS aan Blauwestad

9 juni

Stateninformatiedag met prof. Solke Munneke over de rol van Provinciale Staten en een gesprek over gaswinning. Provinciehuis

11 juni

Opening tentoonstellingen Groningen-Riga, de klassieke verbinding, Veenkoloniaal Museum, Veendam

14 juni

Aanwezig bij vergadering Kring Commissarissen van de Koning, Den Haag

Afscheid van de heer Brengelmann, ambassadeur Bondsrepubliek Duitsland, Den Haag

15 juni

Werkbezoek van het college van GS aan het college van Bestuur van de Hanzehogeschool

16 juni

Commissievergadering Provinciale Staten

17 juni

Uitreiking predicaat 'Koninklijk' aan Borgesius en Goedhart Holding B.V., Provinciehuis

18 juni

Werkbezoek VNG-directeur Leonard Geluk aan ASBR (Hogezand) en Holshausen/ Hyzon Motors (Winschoten)

Bijeenkomst Noordelijk Convent (Eerste en Tweede Kamerleden Noorden), Beetsterzwaag

21 juni

Bestuur Prins Bernard Cultuur Fonds, Provinciehuis

Digitale ontmoeting met de Hamburgse burgemeester Bovenschulte

22 juni

Regiegroep Noordelijke Samenwerking, Grou

23 juni

Presidium Provinciale Staten

Commissievergadering Provinciale Staten

24 juni

Werkbezoek aan Borgesius en Goedhart, Stadskanaal

25 juni

Bestuursvergadering Scholten en Kammingafonds

Opening expositie 'Met Verve | De Wereld Van Henk Melgers', Borg Verhildersum, Leens

27 juni

Festival 'Terug naar het Begin', Holwierde e.o.

28 juni

Dagelijks Bestuur Nationaal Programma Groningen, Ten Boer

29 juni

Dagelijks Bestuur SNN, Leeuwarden

30 juni

Provinciale Staten, Provinciehuis

Weblogs

1 juni

Jaaps proeftijd zit er op! Jaap is ogenschijnlijk een hele gewone jongen. Een joviale vent, met wie je kunt lachen. Maar wel één die zich uitstekend redt in ingewikkelde situaties. Iemand die veel weet van het openbaar bestuur. En die kan besturen. 'Streetwise' ook. Iemand die problemen van een afstand ziet aankomen kan laveren. Die mensen kan meenemen. En die een aanstekelijke optimist is.

10 juni

Heeft ons werk effect? Als de nulmeting één ding duidelijk maakt, is het dat het nationaal programma niet uit luxe is geboren. Maar als het luxe was, bestond het niet. Onze opgaven zijn groot. Het is alle hens aan dek om onze doelen te halen. We hebben tien jaar. En we moeten scherp nadenken wat het beste werkt. Dat doen. En daarna over onze schouders kijken of we bereikten wat we wilden bereiken. Het is een extra inspanning. Daarmee maken we het ons misschien af en toe moeilijk. Maar het is de moeite waard. Mooi werk.

11 juni

Riga is dichtbij Hoewel Letland voor veel Nederlanders een soort blinde vlek is, delen Groningen en Friesland een lange geschiedenis met Riga. De tentoonstelling verkent deze band. Dit jaar vieren we ook honderd jaar diplomatieke betrekkingen tussen Letland en Nederland. Dat is een understatement voor onze verhoudingen. Want de goede betrekkingen tussen onze landen zijn veel ouder dan honderd jaar. Al in de Middeleeuwen, zo'n 800 jaar geleden, bloeide het contact tussen Riga en Groningen. Beide steden zijn Hanzesteden.

14 juni

Botschafter Brengelmann Soms komt een afscheid te vroeg. Dan heb je het idee dat je samen nog veel had kunnen bereiken. Dat het eigenlijk net zo lekker ging. Omdat het prettig samenwerken was. Omdat je elkaar makkelijk kunt vinden. En ook - dat is de andere kant van het gevoel - dat je nooit zeker weet of je met de opvolger hetzelfde zult opbouwen. Pakt hij de draad net zo makkelijk op? Wordt het weer net zo goed?

20 juni

Werk maken van waterstof Ik was jaren geleden ook al eens te gast bij Holthausen. En na een presentatie over electrisch rijden op waterstof, was ik overtuigd dat ik de toekomst had gezien. Het familiebedrijf uit Hoogezand wordt momenteel geleid door de broers Stefan en Carl. Holthausen is een gevestigde naam in de streek. Het bedrijf begon na de oorlog met de handel in gassen ten behoeve van de scheepsbouw. Carl, liefdevol de 'Willie Wortel van de familie' genoemd, begon wat te knutselen met waterstof.

25 juni

Fietsen in een levend schilderij Symbolischer kan de openingshandeling bijna niet: ik mag ouderwets een lint knippen. En daarmee de toegang vrij maken. Bij de herstart van ons sociale en culturele leven nemen de schilders van De Ploeg een prominente plaats in. Het motto van In het spoor van De Ploeg, is 'fietsen in een levend schilderij' . En dat is iets wat velen van ons geregeld doen.

Jaaps proeftijd zit er op!

Foto: Iris Sijbom

1 juni

‘Krijg nu wat!’ Dat dacht Jaap Kuin, volgens het Dagblad van het Noorden, toen mijn voorganger, Max van den Berg hem vroeg of hij waarnemend burgemeester wilde worden in Pekela. Zijn verbazing sloeg al snel om in enthousiasme. Na een paar gesprekken met de gemeenteraad raakte hij onder de indruk van Pekela. ‘Er was een klik’, zei hij.

Het gebeurde allemaal in de herfst van 2015. Dus heel lang geleden. Wethouder Hennie Hemmes, die hem toespreekt namens het college, memoreert dat sindsdien bijna een volle benoemingsperiode is verstreken. Vandaag, ruim vijf jaar later, mag ik Jaap beëdigen en installeren als kroonbenoemde burgemeester van Pekela. ‘Zijn proeftijd zit erop’, zegt iemand. De gemeenteraad zocht een aanspreekbare en benaderbare burgemeester. Met een warm hart en een koel hoofd. Met een luisterend oor en een no-nonsense-mentaliteit. Bestuurlijk sterk en recht door zee. Maar vooral: met een klik met Pekela.

De gemeenteraad had natuurlijk ook kunnen zeggen: ‘we willen gewoon Jaap Kuin’. Maar Pekela wilde zeker weten dat ze de beste kregen. En ik denk dat er niemand was die uitsloot dat dat de zittende waarnemer was. Wat een opluchting moet het zijn geweest dat hij solliciteerde! Maar hij was niet de enige die dat deed. En na een zorgvuldig doorlopen procedure droeg de gemeenteraad hem voor als de kroonbenoemde burgemeester van Pekela. Eind goed, al goed, zou je zeggen. Maar je blijft zitten met een vraag. Wat maakt Jaap nou precies zo geschikt voor Pekela?

Edelachtbaar Daar heb ik kijk op. Want niet lang nadat Jaap waarnemer werd in Pekela, werd ik commissaris van de Koning in Groningen. Ik heb dus alle tijd gehad om Jaap te observeren. Een paar typeringen komen in mij op. Het eerste wat opvalt: Jaap is iemand van ‘doe maar gewoon’. De ouderen onder ons herinneren zich de destijds ongekend populaire televisieserie Swiebertje. De dorpsburgemeester speelde daarin een prominente rol. Hij had altijd een jacquet aan en een ambtsketen om. En hij sprak deftige volzinnen uit, op een licht bekakte toon. Zijn huishoudster Saartje droeg een uniform en hij werd aangesproken met ‘edelachtbare’. Zo stond hij op eenzame hoogte boven de inwoners van zijn gemeente. Jaap is het tegenovergestelde. Hij staat niet edelachtbaar boven de Pekelders, maar naast hen en tussen hen in. Er is nul afstand: hij is één van hen.

Maar vergis je niet. Jaap is ogenschijnlijk een hele gewone jongen. Een joviale vent, met wie je kunt lachen. Maar wel één die zich uitstekend redt in ingewikkelde situaties. Iemand die veel weet van het openbaar bestuur. En die kan besturen. ‘Streetwise’ ook. Iemand die problemen van een afstand ziet aankomen kan laveren. Die mensen kan meenemen. En die een aanstekelijke optimist is.

Over ‘optimist’ gesproken: Jaap is een zeiler. Niet in een Optimistje natuurlijk, maar in een grote mensenboot. Maar alle zeevaart-cliché’s kloppen. Hij weet ook in het openbaar bestuur behendig te laveren langs gevaarlijke klippen en door nauwe vaargeulen. Elke zeiler weet dat je niet tegen de wind in kunt zeilen. Dat je stil valt als je te scherp aan de wind wilt. Maar ervaren zeilers weten hoe ze hoogte moeten winnen. Hoe je kunt opkruisen. En dan ook met tegenwind een heel eind komt. →

Het is nu aan jou.

Hoe komt een gemeente aan een nieuwe burgemeester?

Artikel 61 van de Gemeentewet vormt de basis voor burgemeestersbenoemingen. Daarin staat dat de burgemeester op voordracht van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij Koninklijk Besluit voor zes jaar wordt benoemd. In de lange aanloop naar dat besluit speelt de commissaris van de Koning een belangrijke rol:

Nadat de burgemeestersvacature is opengesteld door de minister van BZK ziet de commissaris van de Koning toe op een ordelijk verloop van het gehele benoemingsproces. Hij rapporteert over de uitvoering van de procedure rechtstreeks aan de minister en maakt uit alle sollicitanten een eerste selectie van kandidaten die hij geschikt acht. De commissaris van de Koning wordt hierbij ondersteund door zijn kabinet. De kabinetschef is de contactpersoon voor gemeenten bij burgemeestersaangelegenheden en eerste adviseur van de commissaris van de Koning.

Over het profiel van de nieuwe burgemeester spreekt de commissaris van de Koning met de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft een grote rol in de benoeming van een burgemeester, omdat hij het profiel voor de nieuwe burgemeester vaststelt en een aanbeveling aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties doet voor de nieuwe burgemeester.

Een vertrouwenscommissie uit de gemeenteraad - die vaak grotendeels uit fractievoorzitters bestaat - heeft de taak om die aanbeveling voor te bereiden. De vertrouwenscommissie wordt ondersteund door de griffier, die de secretaris van de vertrouwenscommissie is en als eerste ondersteuner van de gemeenteraad optreedt als procesbewaker. Meestal is een wethouder de adviseur van de vertrouwenscommissie.

Nadat de minister van BZK de kandidaat heeft voorgedragen bij de Koning, ondertekent Zijne Majesteit het Koninklijk Besluit. Daarna bevestigt de minister dit besluit. Vervolgens houdt de gemeenteraad een installatievergadering waarin de burgemeester ten overstaan van de gemeenteraad de eed of belofte aflegt in de handen van de commissaris van de Koning. Deze beëdiging is het sluitstuk van de benoemingsprocedure.

Stormachtig En dat is mooi meegenomen. Want in Pekela is wel eens tegenwind. En er wordt aardig wat stuurmanskunst gevraagd. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de ingewikkelde verhoudingen rond het vastlopen van de herindeling met Stadskanaal en Veendam. Aan de ontmanteling van de Kompanjie, de ambtelijke werkorganisatie samen met Veendam. Pekela heeft er niet om gevraagd, maar is door deze ontwikkelingen feitelijk wel veroordeeld tot zelfstandigheid.

Denk ook aan de Veiligheidsregio Groningen, waarvan Jaap vicevoorzitter is. Er gaan jaren voorbij dat je bijna niks van de veiligheidsregio hoort. De brandweer rukt uit. En er is af en toe een oefening en soms een vergadering. Maar nu opeens, in coronatijd, is het besturen van de veiligheidsregio bijna een dagtaak. De spanning is hoog. De belangen zijn groot. En niet iedereen is het altijd met elkaar eens, om het eens rustig te zeggen. Dus stuurmanskunst in stormachtige omstandigheden is bepaald geen overbodige luxe.

Ingewikkelde verhoudingen zijn er niet alleen met de buren. Ook binnen Pekela speelt veel. De gemeente kampt met problemen op sociaal, organisatorisch en financieel gebied. Jaap kent de problemen als geen ander. Maar dat heeft hem er niet van weerhouden te solliciteren. Want hij ziet niet alleen problemen, maar ook grote mogelijkheden. Jaap wil door, met het enthousiasme, het doorzettingsvermogen en de energie, die hij ook de afgelopen jaren heeft getoond.

Rode bril Terwijl ook in ander opzicht de omstandigheden soms zwaar waren. De gemeente werd getroffen door verdrietige gebeurtenissen: het in korte tijd na elkaar overlijden van oud-burgemeester Meindert Schollema, raadslid Kor Kruisman en wethouder Henk Busemann. Verliezen die Pekela in het hart raakten en die veel hebben gevraagd van de gemeente én haar bestuurders. Vooral van de betrokken burgervader.

Een jongen van ‘doe maar gewoon’. Een kundig bestuurder. En, derde en laatste typering: Jaap is een sociaaldemocraat in hart en nieren. Hij beziet de wereld letterlijk en figuurlijk met een rode bril. Hij is geboren en getogen in een ‘rood’ nest. Een man voor wie eerlijk delen vooropstaat. Iemand die mensen aanvoelt en er voor hen wil zijn, of het nu de inwoners zijn, de leden van het college, de gemeenteraad of het ambtelijk apparaat. Iemand met een warm hart en een groot gevoel voor sociale rechtvaardigheid.

Kroonbenoemd Hij zei het zelf al: er wás een klik. En er ís een klik. Met Jaaps eigenschappen als mens en als bestuurder, past hij bij Pekela. Hij houdt van de Pekelders. En zij houden van hem. Maar daarmee ben je er nog niet.

Het is nu uit met de waarnemerij. Vanmorgen werd je wakker als kroonbenoemde burgemeester. Als ik iemand benoem als waarnemer, vertel ik natuurlijk dat het geen enkel verschil maakt. Maar nu je kroonbenoemd bent, voel je het: vanaf vandaag is het meer dan ooit menens. Het is net als wanneer je trouwt nadat je jaren hebt samengewoond: het is niet de dag waarop alles anders wordt. Maar het is een officieel moment, waarin je in de volle openbaarheid kiest voor elkaar.

Het Koninklijk Besluit is voorgelezen. Het is nu aan jou, als kroonbenoemde burgemeester, samen met het college en de raad, een route te vinden naar een levensvatbaar bestuur, dat recht doet aan alle inwoners van Pekela.

Geluk gewenst Waar die weg eindigt is onzeker. Maar de aanpak is gedegen. Zo is Pekela er, onder moeilijke omstandigheden, in geslaagd om een sluitende begroting te presenteren. Dat zegt iets over de intenties en de soliditeit van jullie gemeentebestuur. En – mag ik het zeggen – iets over de opvattingen van de burgemeester.

Ik heb er alle vertrouwen in dat Pekela met Jaap aan het roer afkoerst op een goede toekomst.
Met een koel hoofd, een warm hart, en altijd een glimlach op het gezicht. Ik wens hem en zijn gezin een mooie nieuwe tijd toe in Pekela. En ik wens de Pekelders geluk met hun ‘oude’ en tegelijkertijd ‘nieuwe’ burgemeester.

Ik lees Jaap de verklaring en belofte voor die elke burgemeester aflegt. En hij verklaart dat hij niemand iets heeft beloofd of gegeven om burgemeester te kunnen worden. Dat hij zich door niemand zal laten omkopen. En dat hij zal doen wat een burgemeester moet doen en daarbij de wet zal naleven. Niks nieuws voor Jaap. Ruim vijf jaar geleden nam mijn voorganger hem dezelfde verklaring af! •

Bij de beëdiging en installatie van Jaap Kuin als burgemeester van Pekela op 1 juni 2021 in De Binding, Oude Pekela

Heeft ons werk effect?

10 juni

Het was googelen naar de bekende weg. Ik zocht op ‘rekenkamer’ en ‘heldere doelen’. En ik oogstte een storm van kritiek van ongeveer alle rekenkamers die ons land rijk is. Ook de Noordelijke Rekenkamer laat zich niet onbetuigd. Het schort bij de overheid kennelijk vaak aan heldere doelen. En eerlijk is eerlijk: het formuleren van doelen is traditioneel niet de best ontwikkelde kant van het openbaar bestuur. En als de overheid al doelen kiest, kun je dan goed meten of de doelen ook worden bereikt?

Huzarenstukje Meestal gebeurt dat niet al te grondig. Maar er zijn uitzonderingen. Eén van die uitzonderingen is Nationaal Programma Groningen. Dat is een samenwerkingsverband van Rijk, provincie en gemeenten, waarvan ik (nog even) voorzitter ben. Ons programma heeft een looptijd van tien jaar en duurt tot 2030. Voor de uitvoering van alle plannen en projecten heeft het Rijk een startkapitaal van 1,15 miljard euro beschikbaar gesteld. We noemen dit nadrukkelijk een ‘startkapitaal’ omdat het uitgangspunt is dat dankzij aanvullende financiering veel meer geld in projecten geïnvesteerd kan worden.

Waarvoor dienen die projecten? Daarover hebben Provinciale Staten en de raden van deelnemende gemeenten in een intensief proces een besluit genomen. Ik herinner me twee bloedhete sessies in ‘The Energy Barn’ waarin dat gebeurde. De doelen zijn scherp gedefinieerd. De criteria daarvoor hebben we niet zomaar zelf bedacht. Ze maken deel uit van de ‘Brede Welvaart Index’. Een index die veel meer laat zien dan alleen economische winst of verlies. En ons daardoor straks een beter beeld geeft van hoe we er als Groninger samenleving voor staan. Hier hebben raads- en statenleden zo scherp mogelijke doelen geformuleerd op de gebieden economie, werken en leren, leefbaarheid, natuur en klimaat.

Maar met het formuleren van de doelen is het natuurlijk nog niet klaar. Want hoe kom je er achter of we dankzij die programma’s in Groningen de doelen ook hebben bereikt? Door van tijd tot tijd secuur te meten. Verschil kun je meten. En het is belangrijk om elk jaar in de gaten te houden of we op de goede weg zijn en waar nodig bij te sturen.

De komende tien jaar gaan E&E advies, Sociaal Planbureau Groningen en Aletta Advies jaarlijks meten hoe Groningen ervoor staat. En dat dat gebeurt is moeilijk en bijzonder. De onderzoekers noemen het uitvoeren van dit onderzoek een ‘huzarenstukje van toegepaste wetenschap’. →

De laagste brede welvaart van Nederland.

Werk aan de winkel Hoe staan we er voor? Onlangs brachten onderzoekers de ‘nulmeting’ uit. Vandaag was daarover een informatiesessie in Provinciale Staten. Een nulmeting, dus de beschrijving van de situatie voordat Nationaal Programma Groningen effect kan hebben. Dat brengt ons een schat aan informatie. Een mooie mix van harde economische statistieken en zachtere informatie. En zo kunnen we straks goed zien of Nationaal Programma Groningen effect heeft. Of het werkt. En waar. En waar we misschien een tandje bij moeten zetten.

De conclusie? Uit de nulmeting blijkt dat de ‘aardbevingsgemeenten’ behoren tot de groep met de laagste brede welvaart van Nederland. Dit komt voor een belangrijk deel doordat te weinig mensen werk hebben. Het is oneerbiedig om ook dit ‘googelen naar de bekende weg’ te noemen. Maar we wisten natuurlijk wel al dat de Groningse welvaart groter kan.

We hebben de nodige middelen in handen om daarvoor te zorgen. We hebben ook scherpe doelen. Dus als we de beste deskundigen inzetten om ons te adviseren, als we verstandige keuzes maken en als we die zo goed mogelijk uitvoeren, dan zijn we mooi op weg. Maar het wordt pas echt leerzaam als we meten wat het oplevert. Als we ons zelf na elke meting kunnen verbeteren, halen we werkelijk alles uit Nationaal Programma Groningen.

Werk aan de winkel dus. Als de nulmeting één ding duidelijk maakt, is het dat het nationaal programma niet uit luxe is geboren. Maar als het luxe was, bestond het niet. Onze opgaven zijn groot. Het is alle hens aan dek om onze doelen te halen. We hebben tien jaar. En we moeten scherp nadenken wat het beste werkt. Dat doen. En daarna over onze schouders kijken of we bereikten wat we wilden bereiken. Het is een extra inspanning. Daarmee maken we het ons misschien af en toe moeilijk. Maar het is de moeite waard. Mooi werk. •

		EEMSDELTA	GRONINGEN	HET HOGELAND	MIDDEN-GRONINGEN	OLDAMBT	PROVINCIE GRONINGEN
NETTO ARBEIDSPARTICIPATIE ›	W1	63,7%	65,6%	64,6%	64,8%	61,9%	65,1%
Gemiddelde in de referentiegroep ›		(69,2%)	(67,0%)	(69,3%)	(69,9%)	(69,5%)	
MEDIAAN VAN HET GESTANDAARDISEERD BESTEEDBAAR HUISHOUDINKOMEN IN EURO'S ›	W2	23.437	20.100	24.300	23.600	22.700	22.400
Gemiddelde in de referentiegroep ›		(25.966)	(22.459)	(25.862)	(26.166)	(25.990)	
PERCENTAGE UITSTROOM HBO EN WO › (T.O.V. TOTALE UITSTROOM)	W3	8,3%	59,9%	9,1%	8,7%	9,4%	35,3%
Gemiddelde in de referentiegroep ›		(11,4%)	(45,1%)	(10,8%)	(10,6%)	(12,7%)	
Percentage werkloosheid ›	W4	3,6%	5,4%	3,5%	4,2%	4,2%	4,4%
Gemiddelde in de referentiegroep ›		(2,8%)	(4,3%)	(2,7%)	(2,7%)	(2,8%)	
Sociaaleconomische status - rangorde ›	W5	352	340	297	350	368	nvt
Gemiddelde in de referentiegroep ›		(238)	(356)	(221)	(207)	(229)	
Hoogopgeleide bevolking ›	W6	19,1%	42,6%	25,3%	21,7%	18,8%	30,9%
Gemiddelde in de referentiegroep ›		(23,2%)	(38,9%)	(24,3%)	(24,6%)	(24,2%)	
Voortijdig schoolverlaters ›	W7	2,4%	3,2%	2,0%	2,2%	2,3%	2,4%
Gemiddelde in de referentiegroep ›		(1,9%)	(3,1%)	(1,7%)	(2,1%)	(1,9%)	
Digitale vaardigheden (landelijk cijfer) ›	W8	97%					

Positief ten opzichte van het gemiddelde van de referentiegroep
Negatief ten opzichte van het gemiddelde van de referentiegroep

W1 Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking 15-75 jaar in de bevolking van dezelfde leeftijdsgroep (beroeps- en niet-beroepsbevolking 2019).

W2 Het mediaan gestandaardiseerd besteedbaar inkomen per huishouden, in euro. Bij de berekening wordt gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van huishoudens. De mediaan is het middelste getal wanneer alle inkomens van laag naar hoog worden gesorteerd (2018).

W3 Percentage gediplomeerden op HBO en WO niveau ten opzichte van het totaal aantal gediplomeerden (2018).

W4 De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking. Personen van 15-75 jaar zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (2019).

W5 Rangnummer in rangorde binnen Nederland. De indicator sociaaleconomische status is een samengestelde indicator voor gemeenten, waarbij de aandacht uitgaat naar de gemiddelde waarde van de huizen, het aandeel (sociale) huurwoningen, het aandeel bijstands- en arbeidsongeschiktheidsontvangers, het aandeel werklozen en het aandeel huishoudens met laag inkomen, met een hoog inkomen en het gemiddeld inkomen per persoon in de gemeente. De indicator wordt uitgedrukt in ranking van de sociaal economische status ten opzichte van Nederland (van de 380, 2018).

W6 Percentage van de bevolking van 15-75 jaar dat hoger onderwijs heeft afgerond (op het niveau van HBO of WO, 2019).

W7 Leerlingen die in een gegeven jaar het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie. Het gaat hierbij dus om de jaarlijkse aanwas. Een in Nederland gangbare leeftijdsgrens is 23 jaar bij schoolverlaten (2018).

W8 Percentage inwoners dat toegang heeft tot internet (2019).

Werk maken van waterstof

Waterstoftrucks bij Holthausen

20 juni

Onderweg naar Winschoten wijs ik VNG-directeur Leonard Geluk op de monumentale overblijfselen van strokartonfabriek ‘De Toekomst’, pal naast te snelweg. Ooit werkten hier honderden arbeiders uit de omgeving. We zijn onderweg naar een plek waar hetzelfde mogelijk is. Opnieuw de toekomst. Deze keer de toekomst van Hyzon/Holthausen, die hier op grote schaal waterstoftrucks gaan produceren.

Hoe maak je werk van waterstof? Een select groepje VNG’ers was afgelopen week twee dagen op werkbezoek bij Groningse gemeenten. Vrijdag ging het over werk en waterstof. Holthausens Stefan van der Spek praatte ons bij over Holthausen Clean Technology en Hyzon Motors. Hij formuleerde de opgave. 300 medewerkers erbij. Technici. Hoe vind je die? Edwin Klomp van ASBR b.v. legt ons in grote lijnen uit hoe hij de zoektocht heeft georganiseerd.

Ik was jaren geleden ook al eens te gast bij Holthausen. En na een presentatie over electrisch rijden op waterstof, was ik overtuigd dat ik de toekomst had gezien. Het familiebedrijf uit Hoogezand wordt momenteel geleid door de broers Stefan en Carl. Holthausen is een gevestigde naam in de streek. Het bedrijf begon na de oorlog met de handel in gassen ten behoeve van de scheepsbouw. Carl, liefdevol de ‘Willie Wortel van de familie’ genoemd, begon wat te knutselen met waterstof. Hij maakte voertuigen die op waterstof konden rijden. Een veegwagen. Een bus. Overheden - de gemeente Groningen voorop - zagen er wat in en investeerden in een wagenpark dat reed op waterstof. De veegwagen werd een succes. Er reed er zelfs een in Vaticaanstad. En nu volgen vrachtwagens. “Our mission is zero-emission”, zeggen ze bij Holthausen. En dat vergt andere auto’s.

Stormachtig Het bedrijf van beide broers maakt een stormachtige ontwikkeling door. In de afgelopen zomer berichtte Hyzon Motors dat ze samen met Holthausen een fabriek wilde bouwen. Eind vorig jaar werd bekend dat het Winschoten zou worden. Het nieuwe jaar was nog maar net gestart of er landde een enorme order in Winschoten: of ze maar even 1500 vrachtwagens wilden leveren aan een energiebedrijf in Nieuw-Zeeland. Er volgen klanten uit Australië, Nieuw-Zeeland, Oostenrijk - noem maar op.

En ondertussen werkt men bij Holthausen in Hogezand gewoon door aan straatvegers op waterstof, vuilnisauto’s, treinen, boten - noem ook maar op.

Wij bezochten de grote fabriekshal in Winschoten, waar binnen een paar maanden aan vier productielijnen dagelijks waterstofmotoren in vrachtwagens worden geplaatst. En terwijl de eerste productielijn nog in opbouw is, kijkt men al naar een naastgelegen bedrijfspand. Want uitbreiding lijkt nu al nodig.

Ze zijn groot nieuws. En het is ook groot. Het familiebedrijf Holthausen levert samen met het Amerikaanse Hyzon Motors waterstoftrucks aan klanten in de hele wereld. Australië, Nieuw-Zeeland, Oostenrijk - noem maar op. En ondertussen werken de Holthausens in Hoogezand gewoon door aan straatvegers op waterstof, vuilnisauto’s, treinen, boten - noem maar op.

ABC-tje? En zo komt het dat in Winschoten een autofabriek in wording staat die 300 nieuwe medewerkers zoekt. Medewerkers van wie verwacht wordt dat ze mee pionieren. En die er bij wijze van spreken ‘tegen kunnen’ dat niemand nog goed weet wat ze over een jaar of vijf zullen doen. Hoe hun werk er dan uitziet. Wat hun volgende carrièrestap binnen het bedrijf dan kan zijn. Want alles is nieuw, dus alles ligt nog open. Hoe doen ze dat?

Zo’n perspectief ligt niet elke techneut, vertelt Edwin Klomp. Sinds een maand is zijn bedrijf ingehuurd voor de werving van de nieuwe medewerkers. Want beta-georiënteerde mensen vinden iets meer vastigheid vaak prettiger. Maar vooralsnog loopt de werving goed. Veel mensen willen hier wel werken. En dat is opvallend, want de meeste technici hebben niet doorgeleerd voor waterstof. Dus als je waterstof-werktuigbouwkundigen zoekt, moet je het vak een beetje uitvinden. Dat is geen abc-tje. Noorderpoort →

helpt Holthausen om afgestuurde technici in drie maanden tijd de basis van waterstof bij te brengen. De rest leer je wel tijdens je werk.

Het is dus best een klus, personeel werven voor een bedrijf in wording. Zeker als het gaat om technisch personeel, waar veel vraag naar is. En zeker ook omdat het bedrijf in wording in Oost-Groningen staat, een regio die weliswaar staat te springen om meer werkgelegenheid maar waar geen potentiële personeelsleden klaarstaan die zo kunnen instromen bij een bedrijf als HyzonMotors. De 'mismatch' tussen banen en mensen zonder werk - er zijn boeken vol over geschreven. Maar er wordt serieus gewerkt aan werk voor mensen uit de regio.

Jongensboek En zo stapten we vrijdagochtend in een spannend jongensboek. Een avontuur dat begon met iemand die gelooft in waterstof. Met zoon Max Holthausen, die de publiciteit haalde door een Tesla-auto nóg duurzamer te maken, door er een waterstofcel in te plaatsen die de batterijen vult. Publiciteit die nog eens een zetje kreeg doordat Elon Musk niet meteen ... enthousiast reageerde.

Het is ook het ondernemersavontuur, van een avontuurlijk en vernieuwend klein familiebedrijf en een grote Amerikaanse auto-industrieel, waarin aandeelhouders zoals Total een rol spelen. Zulke aandeelhouders kijken anders naar een bedrijf. En ze denken anders over geld en investeringen dan familieleden in een familiebedrijf.

Stoer en verstandig dus, dat de Holthausens in Winschoten aan een groot avontuur beginnen, maar in Hoogezand de tijd en ruimte houden om innovatief aan de toekomst te blijven werken. En om zo medewerkers in staat te stellen om via kennis, ervaring en intuïtie nieuw wegen in te slaan, die misschien daarna een commercieel succes kunnen worden.

Waterstof biedt grote mogelijkheden, maar we staan nog aan het begin. We moeten nu van pionierswerk naar productie op grotere schaal. Het barst in het begin van de kip/ei-discussies. Eerst tankstations of eerst gebruikers? Ik ben er trots op dat de overheden de rol van eerste klant hebben willen spelen. De Gemeente Groningen met haar wagenpark. De provincie met de waterstoftrein. Ik ben optimistisch dat we een prachtige ontwikkeling op gang helpen. Zo maken we samen werk van waterstof. •

We moeten nu van pionierswerk naar productie op grotere schaal.

Paasrapport

Juli & Augustus

Het weer geeft bepaald geen reden om te zeggen dat het een mooie zomervakantie was. Veel regen, af en toe een bleek zonnetje. En als de zon een keertje beter zijn best deed, was het direct ook heel erg warm. Dus nee, qua weer hield het niet over. Maar toch heb ik, zoals heel veel mensen, prima vakantie kunnen vieren in Nederland. Texel en Zeeland, wat waren jullie mooi. En wat was jullie zee koud.

Vanwege Covid bleven dit jaar veel mensen in eigen land. Ook in Groningen. Ik heb van veel vakantiegangers mogen horen dat ze verrast waren dat Groningen zo mooi is. Als ik zoiets hoor, strijden er twee zielen in mijn borst. Een van blijheid, en trots. Er gaat inderdaad niets boven Groningen. Maar ook een van teleurstelling en frustratie. Want hoe mooi en hoe waar onze leus ook is, veel mensen buiten onze provinciegrens denken als eerste toch vooral aan de ellende met de gaswinning bij het woord 'Groningen'. Aan het Binnenhof is het woord 'Groningen' zelfs voldoende om het onderwerp van een vergadering aan te geven: gasellende.

Werk te doen En dus is er nog volop werk aan de winkel. Om er bij Kamerleden en bewindslieden op te blijven hameren dat de schadeafhandeling en de versterking van huizen nog helemaal niet klaar zijn in Groningen. Dat er opnieuw een goede tekst in het komende regeerakkoord over 'Groningen' moet komen.

Een tekst die ons helpt om de schade en de versterking op te lossen. Maar ons ook helpt om de toekomst in te gaan. Die ons een stap verder helpt in onze ambities met de aanleg van de Lelylijn, de Saksenlijn, met de bouw van nieuwe woningen, met de energietransitie en met natuurinclusieve landbouw.

Om te bevorderen dat we straks zo'n tekst ook echt in het regeerakkoord kunnen lezen, gingen gesprekken met Kamerleden en bewindslieden in deze zomer gewoon door. Want de onderwerpen zijn te belangrijk om ze een zomer lang te laten liggen, of de formatie nou opschiet of niet.

Aan de slag! Inmiddels lijkt het zomerreces al weer verre geschiedenis. Prinsjesdag volgende week. En bij ons staat de eerste vergadering van Provinciale Staten voor de deur. Er zijn commissievergaderingen geweest en de politieke machine in het Provinciehuis draait weer volop.

Met de formatie van een nieuw kabinet gaat het minder voortvarend. Bij wielrennen heb ik de 'sur place' nooit zo begrepen. En in het landsbestuur zie ik de stagnatie in de formatie als uitermate schadelijk. Er is één schrale troost: zo lang er geen nieuw regeerakkoord is, hebben we elke dag een kans om ons verhaal te vertellen. Hoe meer we dat doen, hoe krachtiger onze boodschap wordt. Aan de slag dus. •

Agenda

1 juli
Gesprek met de Nationale Ombudsman, Van Zutphen, Den Haag

2 juli
Ontvangst 'De Tafel van Groningen', burgemeesters en dijkgraven, Groningen

7 juli
Voorzitten vergadering Provinciale Staten, Groningen

8 juli
Werkbezoek aan coöperatie Klooster en Buren, Kloosterburen

9 juli
Werkbezoek aan huisartsenpraktijk, Ter Apel

16 juli
Aanwezig bij opening Peter de Grote Festival, Groningen
Afspraken in augustus

7 aug
Begrafenis oud-wethouder Hans Morssink

12 aug
Ontvangst demissionair premier Rutte, Groningen

16 aug
Ontvangst Tweede Kamerlid en fractievoorzitter Dassen (Volt), Groningen

18 aug
Ontvangst oud-minister Wiebes, Groningen

19 aug
Ontvangst Tweede Kamerleden De Kort en Kamminga (VVD), Groningen

20 aug
Werkbezoek aan boerderijen stichting Scholtens-Kammingafonds

25 aug
Deelname aan tweedaagse van Provinciale Staten, Arnhem

Bezoek aan Christelijk Sociaal Congres, Doorn

27 aug
Werkbezoek Groninger Landschap: de Kiekkaaste bij Nieuw Statenzijl

28 aug
Deelname aan programma rondom Bommen Berend, Groningen

Bezoek aan festiviteiten rond 100 jarig bestaan gemaal De Waterwolf, Electra

30 aug
Deelname aan tweedaagse van Gedeputeerde Staten, Siddeburen

Weblogs

1 juli

Koninklijk brood Twee weken geleden trof ik in de GS-kamer op het provinciehuis vier directeuren van het bedrijf. Frits, Jan, Janet en Ton Borgesius. Ze hadden hun eigen taart meegenomen (zij zijn immers de bakkers). En ik had iets anders bij me. Een certificaat waaruit blijkt dat de koning heeft besloten dat Borgesius en Goedhart Holding B.V. zich voortaan 'Koninklijk' mag noemen.

9 juli

Even rust voor de Staten Statenleden werken hard. Harder dan de meeste mensen zien. En ik gun hen dat ze na de stemmingen vanavond de komende weken alle tijd hebben om ook echt stenen te verleggen in een echt riviertje. Met binnen loopafstand een schaduwrijke omgeving, waar ze een stapeltje goede boeken hebben naast hun ligstoel. Of een hangmat, met een muziekje op hun koptelefoon en een glas wijn in hun hand. Geniet dus. En niet met mate! Ik hoop dat we elkaar na de vakantie weer gezond terug zien.

7 aug

Hans Morssink, 1953 - 2021 Het CDA Westerkwartier, waarin de gemeente Leek in 2019 opging, herdacht deze week met dankbaarheid de laatste CDA-wethouder in Leek. Het bericht op Facebook eindigde met het lied dat in veel kerken wordt gezongen als een gemeentelid is overleden: 'Niemand leeft voor zichzelf'. In het geval van Hans was dat honderd procent raak.

Koninklijk brood

Foto: Bakkerij Borgesius

1 juli

Het is feest bij Bakkerijen Borgesius en Goedhart. Alle medewerkers (dat zijn er in totaal 2000!) vieren dat hun bedrijf 125 jaar bestaat. En dat is ongelooflijk lang. Mensen worden niet zo oud. Een enkel bakkersbedrijf wel. Het is dit jaar 125 jaar nadat Goedhart Borgesius in 1895 bakker werd in Oude Pekela. De voor- en achternaam van de grondlegger zijn tegenwoordig aparte bedrijfsnamen. 'Goedhart' en 'Borgesius'. De bedrijfsgeschiedenis is in beeld gebracht in een indrukwekkend boek.

Twee weken geleden trof ik in de GS-kamer op het provinciehuis vier directeuren van het bedrijf. Frits, Jan, Janet en Ton Borgesius. Ze hadden hun eigen taart meegenomen (zij zijn immers de bakkers). En ik had iets anders bij me. Een certificaat waaruit blijkt dat de koning heeft besloten dat Borgesius en Goedhart Holding B.V. zich voortaan 'Koninklijk' mag noemen.

Dat is geen sinecure. Een koninklijk bedrijf moet oud zijn en aanzien hebben doordat het een bijzonder bedrijf is. Door zijn aard, zijn omvang en doordat het betrouwbaar is. En het moet een zeer vooraanstaande plaats innemen in Nederland. Natuurlijk moet de bedrijfsvoering vlekkeloos zijn. En het bedrijf en ook de bestuursleden en commissarissen, moeten 'te goeder naam en faam bekend staan en van onbesproken gedrag zijn'. Koninklijk word je alleen als je al een hele tijd koninklijk bent.

Veenkoloniale families Een bedrijf dat 125 jaar oud wordt, heeft op tal van ontwikkelingen ingespeeld. Omdat het kansen zag. Omdat het moest overleven. Dat is soms een kwestie van geluk. Maar vaak ook een kwestie van zakelijk instinct en van doorzettingsvermogen dat van generatie op generatie wordt doorgegeven.

Er is iets koninklijks met de Veenkoloniën. In de jaren dat ik nu commissaris van de Koning ben in Groningen, kom ik voor het predicaat 'Koninklijk' of voor 'Hofleverancier' de meeste keren naar de veenkoloniën. En vooral naar Stadskanaal. Daar zitten de bedrijven die ik een predicaat mag uitreiken. De gemeente doet vast haar best. Maar er was dus ook iets energieks en ondernemends in de Veenkoloniën, een dikke eeuw geleden. Ze waren de streek van de vernieuwing en de ondernemingszin. Hier gebeurde het.

Wat ook opvalt is dat bijna alle bedrijven die ik een predicaat mag uitreiken, familiebedrijven zijn. En ook dat is geen toeval. Want familiebedrijven, dat merk ik elke keer, zijn anders. De vier familieleden in de GS-kamer weten dat als geen ander. In familiebedrijven staat de lange termijn voorop. Het gaat niet om de dikke auto of de persoonlijke rijkdom. Het gaat om de toekomst. Het voortbestaan van het bedrijf. Janet Borgesius zegt daarover dat 'het de taak van de familie is om het bedrijf verder te brengen, om het gezond en wel over te dragen aan de volgende generatie'. Dat typeert de houding van veel families met een familiebedrijf. Je weet dat je het werk van vorige generaties voortzet. Wij zijn de eersten niet. En naar wij hopen niet de laatsten. →

Allemaal een beetje Koninklijk.

Koninklijk onderscheiden

Nederland telt 632 bedrijven/verenigingen die het Predicaat Koninklijk mogen voeren. Er zijn landelijk 647 bedrijven die het Predicaat Hofleverancier mogen voeren. In de provincie Groningen zijn er 21 Koninklijke bedrijven/verenigingen en 15 Hofleveranciers die het Predicaat mogen voeren.

In 2021 heeft CdK René Paas twee predicaten uitgereikt. Het Predicaat Koninklijk aan Goedhart en Borgesius Holding B.V. te Stadskanaal. De Coöperatie Boomker.nl U.A. te Haren kreeg het predicaat Hofleverancier.

Verder zijn er bij Algemene Gelegenheid, tijdens de Lintjesregen van 26 april 2021, 62 lintjes uitgereikt. Bij Bijzondere Gelegenheid kregen 14 mensen een lintje. Vanwege corona is dit een vertekend beeld, omdat een aantal nog niet is uitgereikt.

Bikkels 'As n'aander 't better dut as wie, daun wie 't verkeerd.' Een Groningse tegeltjeswijsheid in huize Borgesius. Het is kern van 125 jaar Goedhart Borgesius. Ook wel: 'Proat is gain jenever'. Want wat wordt er hard gewerkt! Natuurlijk, broodbakkers werken als andere mensen slapen. (Da's heel wat anders dan banketbakkers. Die werken overdag!) En al helemaal toen er nog geen deegmachines waren, was het zwaar werk.

Wat een bikkel was Tjakko Borgesius (de zoon van Goedhart), die niet alleen 's avonds en 's nachts het brood bakte, maar het overdag ook nog langs de klanten bracht. En wat mocht hij blij zijn dat het paard waarmee hij dat deed gewoon wist wanneer de baas op de bok in slaap was gevallen en daarom zelf maar van klant naar klant doorstapte. Het paard werkte ook voor het familiebedrijf: het kende de weg.

Of wat te denken van de nuchtere vaststelling van Tante Emilie 'het hoorde er gewoon bij' . Wat precies? Dat ze vier jonge kinderen had, in de winkel stond of het brood bezorgde bij de klanten - eerst op een trap-bakfiets, later met de luxe van een brommer.

Kansen zien Het hart van een bedrijf is niet alleen hard werken. Het is ook liefde. Een dikke rode draad door 125 jaar Goedhart Borgesius is aandacht voor het product zelf. Liefde voor brood. Dat wil zeggen: goed brood. Vers brood. Brood waarvan we kunnen genieten. Dat staat centraal. De rest komt daaruit voort: het harde werken. Schrapen en hutje bij mutje leggen in arme tijden. De crisis in de jaren dertig. Clandestien meel malen om extra te bakken voor onderduikers in de Tweede Wereldoorlog.

Schrapen. Maar zodra het weer kan, doorgaan met je bedrijf. Ruimte pakken. Terrein veroveren. Na werktijd bijvoorbeeld een nieuw brood uit te vinden, het vloerbrood. Indertijd een noviteit, nu een algemeen bekend en aanvaard procedé. Het hoorde bij de familie om 40 jaar in de bakkerij te werken. En om de winst terug in het bedrijf te stoppen, zeker als er kansen zijn. Of, beter gezegd: als je kansen ziet.

Want lang niet iedereen zag een kans in de opkomst van supermarkten. Het kostte veel zelfstandige bakkers hun brood. Maar de bakkersfamilie Borgesius zag kansen. Ook al leverde die keuze tumult op onder de bezorgdiensten die het brood tot dan toe uitventten. Niet iedereen zal dat mooi hebben gevonden. Verkopen bakkers die aan supermarkten leveren niet hun ziel? Is wat daar ligt nog wel brood? Het was mijn kindertijd. De tijd van King Corn en Bums Dwarsgebakken. Kinderen nemen reclame letterlijk. Als kind was ik verbaasd dat een jongetje gewoon bij zijn vriendje Japie ging wonen omdat ze daar King Corn brood aten. Dat moest wel heel bijzonder zijn! Maar mijn moeder is een bakkersdochter. Dus u raadt het al: King Corn kwam er bij ons niet in!

Familie van bakkers Precies in die tijd koos Borgesius voor kwaliteitsbrood in de supermarkt. De bakkers van Borgesius hebben via de supermarkten alle broodeters in Nederland laten wennen aan wat goed brood is. Hoe het smaakt, hoe het ruikt, hoe het je buik vult. En met heel Nederland zeg ik geloof ik niets verkeerds. Want als je 20 bakkerijen hebt, van Groningen tot aan Zuid-Limburg, en levert van Poiesz en Plus tot aan de Jumbo en Albert Heijn - dan komt je brood bij heel wat gezinnen op tafel. Het zijn deze keuzes geweest, die het bedrijf verder hielpen - verder, naar de open armen van een volgende generatie.

Natuurlijk, prestaties uit het verleden geven geen garantie voor de toekomst. Toch durf ik de voorspelling wel aan dat Borgesius en Goedhart nog wel even broden zullen bakken. Broden, die ook in de supermarkt te krijgen zijn. Want de jongste generatie Borgesius is niet alleen goed opgeleid, de nieuwe leiders van het bedrijf doen ook eerst praktijkervaring op bij andere bedrijven.

Ze kiezen dan in de meeste gevallen uit overtuiging om in het familiebedrijf te stappen. Want ze zijn dan wel spelenderwijs bekend geworden met het bakkersbedrijf, het is geen dwingende vanzelfsprekendheid om er later te werken. Zo word je van een bakkersfamilie een familie van bakkers. En zo krijg je op een feestelijke dag de erkenning die je bedrijf toekomt. Loon naar werken.

Ik feliciteer Borgesius en Goedhart van harte met het predicaat. Alle medewerkers. De leveranciers. En zelfs de vele, vele klanten. Ze zijn nu allemaal een beetje Koninklijk! •

Even rust voor de Staten

Beeld: ‘Gelukkig ben je in Groningen’

8 juli

Het is het eind van een lange dag van algemene politieke beschouwingen. We vergaderden ‘hybride’. In coronatijd betekent dat dat de meeste fractie-voorzitters hun bijdrage houden in de statenzaal. Maar er is maar ruimte voor één woordvoerder per fractie. Hun fracties zijn er niet bij. Sommige fractievoorzitters debatteren digitaal mee. Van achter hun computerscherm. Thuis of vanaf nog veel verder weg gelegen plekken, waarover later meer.

Volgens de wet kunnen Provinciale Staten zo niet vergaderen: vergaderingen zijn óf 100% fysiek óf 100% digitaal. Mengvormen zoals deze mogen niet. Dus om het rechtsgeldig te krijgen, eindigt de dag - zoals elke statendag - met een 100% digitale sessie in de avond. Daarin worden de moties nog een keer ingediend. En de statenleden stemmen. Zo lossen we het op.

Toen ik vanmorgen de vergadering vanmorgen opende, zei ik erbij dat de algemene beschouwingen ‘een soort politiek hoogtepunt van het jaar’ zijn. Maar de gebeurtenissen van gisteravond in Amsterdam trekken hun wissel ook in Groningen. Amsterdam is niet ver weg. De aanslag op Peter R. de Vries breed is ervaren als een harde klap voor de democratie en de democratische instituties. Dat legt dat een extra lading op het debat. Ik riep de leden van de Staten op om juist op zo’n moment te laten zien dat de democratie weerbaar is, tegen een stootje kan en dat we in staat zijn onder alle omstandigheden, ook onder deze, een democratisch debat te voeren in ons parlement, dat daar voor is.

Dat gebeurde. Provinciale Staten hebben meer fracties dan ooit. Zestien stuks. Drie daarvan zijn ontstaan als afsplitsingen van Forum voor Democratie. Bij algemene beschouwingen kunnen ze allemaal hun licht laten schijnen over de hoofdkeuzes van de Groningse politiek. Algemene beschouwingen. Dus veel onderwerpen passeerden de revue.

Aan het eind van de tweede termijn kondigde senior-statenlid Jan Hein Mastenbroek (Fractievoorzitter van de SP) aan dat dit zijn laatste bijdrage zou zijn. Hij memoreerde dat zijn zoon nu oud genoeg is voor de basisschool. En dat hij nu graag thee wil drinken met zijn zoon als hij uit school komt.

Mastenbroek is een ervaren statenlid. Een oppositie-leider die met zijn vriendelijke scherpzinnigheid een groot gewicht in de schaal legt. En die een feilloos gevoel is voor wat écht belangrijk is en wat details zijn. Zijn vertrek, hoe begrijpelijk ook, is een verlies voor de Staten. Als je aankondigt dat je vertrekt, begint je afscheidsreceptie meteen. Dus na mijn waarderende woorden, bekenden veel statenleden dat ze van zijn inbreng hadden genoten. En dat ze stiekem veel van Jan Hein hadden geleerd.

Bij de stemmingen is ook één hamerstuk. Dat gaat over mijn herbenoeming. Bij de ingekomen stukken zit een brief van de minister van BZK. Zij deelt de Staten daarin mee dat volgend jaar in april een eind komt aan mijn benoemingstermijn als commissaris van de Koning. Die worden namelijk benoemd voor zes jaar.

Ik heb minister Ollongren een paar weken geleden verteld dat ik graag verder wil. Dat vergt een nieuw Koninklijk Besluit. Maar of dat er van komt, daarover beslissen de Staten, net als bij mijn eerste benoeming. Dat gebeurt niet vanavond. Maar in de loop van het jaar. Vandaag beslissen de Staten over de samenstelling van de vertrouwenscommissie (de fractievoorzitters). In de tweede helft van het jaar beslissen de Staten over hun voordracht aan de minister.

De stemmingen beginnen zometeen. En de staten-leden zitten klaar voor hun schermen. Nu ze allemaal zijn ingelogd voor de stemmingen, weet ik dat ik de aandacht van iedereen heb. Daarom geef ik ze kort iets mee, voordat we na de stemmingen het zomerreces in duiken. →

Prettig, die ‘verse krachten’ door de hele dag heen.

Lange dagen, verse krachten Ik begin met een compliment hoe we het hybride werken onder de knie hebben gekregen. We hebben ons parlement opnieuw uitgevonden. En met verve. Democratie gaat door, pandemie of niet. En digitaal, hoe vervelend ook, is niet alleen vervelend. Digitaal is ‘footloose’. Je kunt meevergaderen vanaf elke plaats waar wifi is. Johan ten Hove van 50+ heeft dat het beste begrepen. Ik zie hem in mijn scherm de hele dag de statenvergadering volgen vanuit een campingstoel onder een palmboom. Hij is er als hij er moet zijn. Interrumpeert net zo makkelijk vanuit warme oorden als vanuit zijn huis in Groningen. Maar voor alle anderen geldt: als je maar over één of twee onderwerpen hoeft te spreken, kun je makkelijker andere dingen doen op woensdag. En inloggen als het jouw tijd is.

Dat betekent in een normaal debat met verschillende onderwerpen, dat je soms om een uur of vier ‘s middags als ‘verse kracht’ begint aan je onderwerp. En daar dus alle tijd en energie voor hebt. Maar als je dat doet heb je lang niet alles meegekregen van je collega-statenleden die al wat langer vergaderen. Of, laat ik bij mijzelf blijven, van de voorzitter die al vanaf de start om half tien geconcentreerd is.

Prettig, die ‘verse krachten’ door de hele dag heen. Maar er gaat ook iets verloren als de meeste statenleden niet aanwezig zijn bij een debat. Een debat heeft ook behoefte aan mensen die geen woordvoerder zijn, maar wel betrokken zijn en luisteren. Hybride vergaderen doet iets af aan de betrokkenheid. Het gevoel dat we samen de democratie dragen. Dat we elkaar ontmoeten. Ik merk dat ik niet de enige ben die dat zo ervaart.

We hebben het aangedurfd om voor augustus een tweedaagse te beleggen voor statenleden. Om bij te praten en te leren. Sommige statenleden refereerden nog luchtig aan een ‘uitje’. Maar ik heb het programma gezien. Het wordt werken. En het is nuttig om onze werkwijze eens rustig met elkaar te bespreken. De belangstelling is massaal.

Statenlid zijn is prachtig. Maar het wordt rijker, minder eenzaam, als je elkaar vaker in levenden lijve ontmoet. Als je elkaar spreekt op de gang. Het sluipende effect van democratie in coronatijd is dat het volksvertegenwoordigers terugwerpt op zichzelf, terwijl ze alleen samen de volksvertegenwoordiging zijn. Ik hoop dus vurig dat onze tweedaagse doorgaat. Dat het virus zich koest houdt en dat dan ook nog kan.

Ambities Het was druk, dit voorjaar. Dat is elk jaar zo. Maar de drukte ontstaat ook door de ambities in deze Staten. Ambities, die zichtbaar werden bij bijvoorbeeld het groepje dat zich boog over de Ringweg-Zuid. Ik bewaar daar goede herinneringen aan. Inmiddels zijn er wel een stuk of acht werkgroepen, als ik de griffie mag geloven. Dat wijst erop dat we veel willen met elkaar. En dat de Staten werk willen maken van hun rol.

In dat proces van zoeken hoort ook dat we de spreektijd loslaten. Dat is spannend. Niet iedereen is op voorhand overtuigd dat het een succes wordt. En ik geef toe: het hangt enorm af van de vraag of we ons samen verantwoordelijk weten voor de kwaliteit van het debat. Of spreektijd loslaten kan helpen om de interrupties scherper te krijgen, nu ze niet meer nodig zijn om het gebrek aan spreektijd op te vangen. (“Ik vind het volgende.... Vindt u dat ook?” Op die vraag zet ik een boete.) We gaan het doen. We hebben het elkaar beloofd. Dat is mooi. Het laat zien dat we open staan voor veranderingen. Dat we af en toe iets durven te proberen. ‘Onderzoek alles, behoud het goede’.

We proberen ook dingen uit, omdat we het druk hebben. Dat agenda’s van vergaderingen vol zijn. Of, laat ik het anders zeggen, dat vergaderingen een lange zit zijn. Voor statenleden met een drukke loopbaan en in het spitsuur van het leven, is het uitzitten van de woensdag echt een hele opgave. Het vertrek van Jan Hein is een illustratie: het kost ons moeite om statenleden vast te houden, die capaciteiten en betrokkenheid hebben, maar weinig tijd.

Ik heb er geen studie van gemaakt, maar ik geloof niet onze agenda’s steeds voller worden. Maar we ervaren dat wel zo. De prijs van digitalisering, denk ik. We kijken naar bewegende pasfoto’s. Daar worden de dagen lang van. En dat we sinds kerst van 13 naar 16 fracties zijn gegaan, helpt natuurlijk ook niet. →

Dat je na een vergadering kunt zeggen: er is iets veranderd.

Een steen verleggen Maar we maken het elkaar soms ook niet makkelijk. Ik ben er bij de meeste commissievergaderingen niet bij. Maar ik merk dat de commissievergadering in de Staten regelmatig wordt overgedaan. En echt: toezeggingen van het college in de commissie tellen ook. Soms herhalen niet alleen onszelf, maar ook anderen. En echt: aansluiten bij een andere partij mag. De verschillen worden daarna des te opvallender.

De fractievoorzitter van de ChristenUnie kreeg vandaag de vraag of hij echt maar één motie indiende. Dat was gelukkig niet zo. Maar ik herinner me nog de tijd waarin je alleen een motie indiende (in tweede termijn) als een wethouder of gedeputeerde niet de toezegging gaf die je wilde. Dat je dan dreigend keek en zei dat je een motie overwoog...

Natuurlijk, politiek is ook een spel. En dit soort dingen hoort bij het spel. En soms is het ook onvermijdelijk. Maar uiteindelijk, en dat is mijn punt, gaat het in de politiek om invloed. Dat je na een vergadering kunt zeggen: er is iets veranderd, we hebben een goed debat gehad. En ik heb vandaag namens mijn partij een steen in de rivier verlegd.

Statenleden werken hard. Harder dan de meeste mensen zien. En ik gun hen dat ze na de stemmingen vanavond de komende weken alle tijd hebben om ook echt stenen te verleggen in een echt riviertje. Met binnen loopafstand een schaduwrijke omgeving, waar ze een stapeltje goede boeken hebben naast hun ligstoel. Of een hangmat, met een muziekje op hun koptelefoon en een glas wijn in hun hand. Geniet dus. En niet met mate! Ik hoop dat we elkaar na de vakantie weer gezond terug zien. •

Paasrapport

September

Een kleine halve eeuw geleden, toen D66-oprichter Hans van Mierlo met tegenzin de Tweede Kamer verliet, zei hij: “Ik hou ontzettend van de wilde-beestenlucht die hier in dit gebouw hangt.” De term bleef plakken. Het is misschien niet fris. Maar in de steriele coronatijd merken we dat we die geur allemaal hebben gemist. Wat is het heerlijk dat er weer mag. Dat de Corona-maatregelen minder streng zijn en onze samenleving een beetje minder met de handrem erop is.

Waar eerder een vergadering steevast digitaal zou zijn, hoor ik tegenwoordig vaker de vraag of het ook weer in het ‘echt’ kan. Of zelfs: ‘fysiek’. En hoewel de verleiding groot is om elkaar allemaal altijd weer in het provinciehuis of in een andere vergaderzaal ergens in Groningen te ontmoeten, is de praktijk dat nog heel veel ontmoetingen digitaal zijn.

Mooie ontmoetingen En dus is het heerlijk als het wel ‘live’ is. Er op af. Om ergens te spreken, bij een opening, bij de uitreiking van een mooi cadeau of om een inleiding te houden bij een belangrijke bijeenkomst. Onderweg naar een afspraak krijg ik vaak het gevoel dat je als scholier had, op een schoolreisje. De opwinding dat je iets gaat doen waar je lang naar hebt uitgekeken. dat je niet vaak doet - hoe fijn is dat?

Al met al kon er gelukkig al best veel in september. Ik heb veel moois gezien in onze provincie, met evenzo veel mooie ontmoetingen. Met vrijwilligers bijvoorbeeld, die veel vrije tijd stoppen in het beheer en onderhoud van De Windlust, een schitterende molen in Overschild.

Met inwoners uit Overschild zelf, waar momenteel veel huizen worden versterkt en er na sloop ook nieuwbouw komt. Maar ook met inwoners die klachten hebben over de voortgang, over de onduidelijke procedure of met vragen zitten. En met inwoners die dapper zeggen: wij hebben besloten dat de aardbevingen en de schade ons leven niet gaan beheersen. En dat lukt meestal goed.

Raam openzetten? En deze maand was er ook weer een echte vergadering van Provinciale Staten. Ik opende de vergadering en merkte dat ik het enorm vol vond. Er zaten precies zoveel Statenleden en gedeputeerden als voordat corona begon. Maar we waren het niet meer gewend.

Naarmate de Algemene Beschouwingen langer duurden en de vergaderdag vorderde, keken de griffier en ik elkaar soms aan. Ruik je het? Ja, de geur van een echte vergadering. Die warme, wat bedompte vergaderlucht! En af en toe even: wildebeestenlucht. Zullen we eens een deur of een raam openzetten? •

De Windlust in Overschild. Foto: Quistnix, Wikipedia

Agenda

1 sep

Voorzitten informatiesessies Provinciale Staten, o.a. een gesprek over de Ring Zuid en een gastcollege over de Omgevingswet, Groningen

2 sep

Voorzitten informatiesessie Provinciale Staten over commissie rechtsbescherming, Groningen

3 sep

Ambtsbezoek aan de gemeente Groningen

Opening multifunctioneel centrum Siddeburen

Aanwezig bij première voorstelling Noord, Noordbroek

4 sep

Ontvangst eerste exemplaar jubileumboek Culturele Commissie, Adorp

5 sep

Opening permanente expositie Synagoge Groningen

7 sep

Voorzitten bestuurlijke regietafel vluchtelingen, Groningen

8 sep

Ontmoeting met Senatorin Kristina Vogt uit Bremen, Groningen

9 sep

Afspraken in Den Haag en Utrecht

10 sep

Opening Westerse Molen, Nieuw-Scheemda

Opening molen Windlust, Overschild

Bijeenkomst met inwoners Overschild

13 sep

Bijeenkomst Kring van commissarissen van de Koning, Lelystad

14 sep

Gesprek met met de vertrouwenscommissie van de gemeente Eemsdelta, Groningen

15 sep

Bijwonen opening Huis van Cultuur en Bestuur in de gemeente Midden-Groningen door H.M. Koningin Máxima, Hoogezand

Installatie van Berry Link als burgemeester van Veendam

16 sep

Spreken op afscheid van collega Theo Bovens als gouverneur van Limburg, Venlo

17 sep

Prinsjesdagontbijt, Den Haag

Spreken bij Vrouwenmars, Huis van Bewaring, Groningen

20 sep

Voorzitten bestuur Prins Bernhard Cultuurfonds, Groningen

Voorzitten Algemeen Bestuur Nationaal Programma Groningen, Zuidwolde

21 sep

Prinsjesdag, vanwege Coronabeperkingen vanuit Groningen

22 sep

Persontbijt over gevolgen Prinsjesdag voor Groningen, Groningen

Statendag, met o.a. voorzitten Presidium

Bezoek aan opvang van vluchtelingen uit Afghanistan, Willem Lodewijk van Nassaukazerne, Zoutkamp

23 sep

Vergadering IPO-bestuursadviescommissie Kwaliteit Openbaar Bestuur , Utrecht

24 sep

Tweedaagse Kring van commissarissen van de Koning, Vlieland

28 sep

Voorzitten regiegroep Noordelijke samenwerking, Groningen

29 sep

Voorzitten Provinciale Staten, begrotingsbehandeling

Weblogs

3 sep

Hup Siddeburen! En nu is er dus een nieuw multifunctioneel centrum, op basis van uitgekiend denkwerk over sloop en nieuwbouw en versterking. Aangebouwd tegen de ruim honderd jaar oude gereformeerde kerk, die zelf ernstig versterkt moest worden.

4 sep

Dertig jaar... jong Er is iets met eerste exemplaren. Vooral met eerste exemplaren die officieel worden overhandigd. Ik heb vaak een eerste exemplaar van een boek in handen gekregen. En ook vaak getwijfeld over de vraag of dit boek wel echt het eerste exemplaar is. Bij het boek van vandaag is dat extra twijfelachtig.

5 sep

Aander luu binn ok luu Want totdat men onder aanvoering van Hitler bevolkingsgroepen op basis van hun identiteit, geloof of politieke overtuiging ging uitsluiten, was je hier de meeste tijd toch vooral een Stadjer. Een Groninger. En ja, je had Stadjers die op zaterdag sabbat hielden.

10 sep

Maar niet zo lang als Sipke Ik heb veel respect voor de manier waarop Sipke zijn waarnemerschap in Veendam heeft ingevuld. Hij heeft niet alleen een record gebroken door de lengte van die periode. Ook met de inhoud en de kwaliteit van zijn werk scoort hij hoog.

13 sep

Brons is goud Twee jaar geleden - om precies te zijn op 12 september 2019 - was ik in Overschild om van de Nationaal Coördinator Groningen te horen wat er zoals speelde in het dorp. Dat bezoek was inclusief een kijkje in de molen Windlust.

15 sep

Frisse Veendammer wind Vanaf vandaag kan Berry Link in Veendam aan de slag om al deze hooggespannen verwachtingen in de praktijk te brengen. Ik lees hem de tekst van de amtbseed voor, die hij ten overstaan van de gemeenteraad en alle mensen in de zaal aflegt. Ik kijk uit naar onze samenwerking. Maar vooral naar de samenwerking tussen Berry en veel Veendammers.

16 sep

Limburg verlicht En zo werkte Theo Bovens onvermoeibaar aan een beter Nederland. Een beter Limburg, het thema van dit symposium, is namelijk niet los te zien van een beter Nederland. Een Nederland dat recht doet aan alle uithoeken.

17 sep

Honderdzestien vrouwen Het waren 116 vrouwen met verschillende achtergronden. Jong en oud. Sommige hoogzwanger. Andere niet meer zo goed ter been. Ze zaten in het verzet. Of werden opgepakt omdat leden van hun gezin, hun familie in het verzet zaten.

22 sep

Niks te zien? Wat er in politiek Den Haag te zien is, is vooral interessant voor een klein groepje liefhebbers. De rest van het land wordt ongeduldig. Het lijkt op baanwielrennen. Eindeloos stilstaan op twee wielen in de hoop dat het je een betere tactische positie geeft.

29 sep

Jan Hein gaat thee drinken En wat verschil maakt is begaafdheid. Want niet iedereen combineert zijn lidmaatschap van de volksvertegenwoordiging met de eruditie en nuchtere verstandigheid van Jan Hein Mastenbroek. Altijd duidelijk waar hij voor staat.

30 sep

Boomker wordt hofleverancier Zo ziet vernieuwing en continuïteit er dus uit. Honderd leden van de coöperatie zien er ineens een beetje koninklijker uit. Ik wens alle aanwezigen, het dorp Haren, en vooral de kersverse Hofleverancier heel veel succes in de komende jaren. Jaren, waarin Boekhandel Boomker met trots het Predicaat Hofleverancier mag dragen.

Hup Siddeburen!

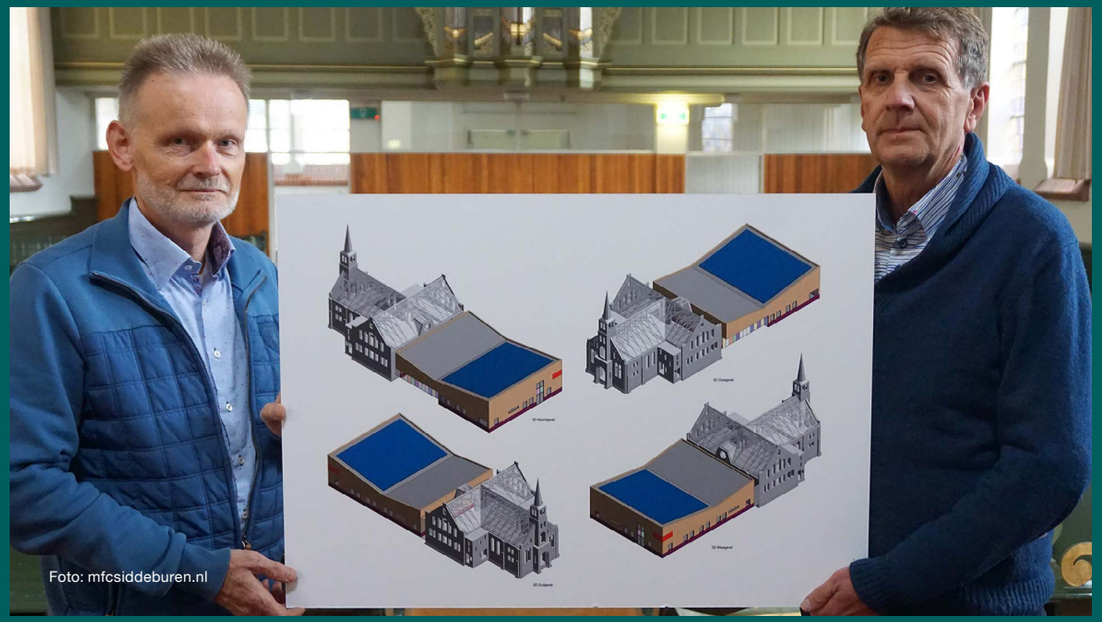

Foto: mfcsiddeburen.nl

4 septemb

Vanwege Corona doen we de opening vandaag in een klein gezelschap. Gelukkig krijgen de inwoners van Siddeburen en omstreken straks voldoende gelegenheid om kennis te maken met het moois wat hier is gebouwd. Al het werk van iedereen die hierbij betrokken is, of is geweest, verdient die aandacht.

Het is niet niks, wat hier nu staat. En het is dus ook niet niks, wat er hier is gebeurd. Sloop, nieuwbouw, versterking - dat is een soort fysieke arbeid die in feite aan het eind komt van een periode van intensief denkwerk. Iets weer opbouwen is het zichtbare resultaat van veel denkwerk over wat je met zijn allen wil met een gebouw - dat de bedoeling heeft om er voor iedereen te zijn. Voor alle inwoners.

Gefeest en gerouwd De dichter Gerrit Kouwenaar schreef ooit een cyclus van 9 gedichten over de sloop van Het Paleis voor de Volksvlijt in Amsterdam. Op de plaats daarvan staat nu de kantoorkolos van De Nederlandse Bank. Eén van zijn gedichten begint met de regel 'Het duurzaamst bouwen is het breken.' Wat je sloopt, zegt Kouwenaar hier volgens mij mee, komt nooit meer terug.

Dat lijkt hier in Siddeburen ook zo. Het verenigingsgebouw van de Siddebuurse 'kleine luyden', krijgen we niet meer terug. Van 'Rehoboth', genoemd naar de waterput die aartsvader Izaäk groef, nemen we voorgoed afscheid. Daarmee is een einde gekomen aan een tijdperk, waarin Rehoboth jarenlang voor veel mensen van grote betekenis is was.

Rehoboth: een plaats die een eeuw lang het toneel was van belangrijke en minder belangrijke gebeurtenissen. Van belangrijke en minder belangrijke beslissingen. Waar inwoners van Siddeburen hebben gefeest en gerouwd. Kortom, waar werd geleefd. Waar je het hart van het dorp hoorde kloppen.

Een 'hub' En nu is er dus een nieuw multifunctioneel centrum, op basis van uitgekiend denkwerk over sloop en nieuwbouw en versterking. Aangebouwd tegen de ruim honderd jaar oude gereformeerde kerk, die zelf ernstig versterkt moest worden. En nu staat het duo er stralend bij: het MFC als de nieuwe buurvrouw van de prachtig gerenoveerde kerk. Sterker nog: de kerk is nu 'zaal zuid' van het multifunctioneel centrum. Dikke wanden en grijze balken maken haar sterker dan ooit. De kansel is er uit. Het orgel is gebleven. Als je je realiseert dat de betekenis van Rehoboth 'de Heer geeft ruimte' is, dan zijn we dicht bij de bedoeling gebleven. Wat je sloopt komt soms weer terug. Maar beter!

We kunnen hier opnieuw feesten. Vergaderen. Toneel spelen. Boeken lenen. Bij elkaar komen. Wachten op openbaar vervoer. Gebruikmaken van de dagbesteding, als cliënt en als consument. Voor een afspraak bij de huisarts komen. En die kan letterlijk het hart van het dorp horen kloppen!

Een multifunctioneel centrum dus met veel mogelijkheden om opnieuw een centrale rol in het dorp te spelen. En, niet te vergeten, met iets wat we in goed Gronings een 'hub' noemen. Een plek om van het ene vervoermiddel over te stappen op het andere. En als je even moet wachten, kan dat op een prettige manier. Met een dak boven je hoofd. En voor wie dat wil: met een kop koffie of thee bij de hand, met dank aan Cosis. →

Leugenbankjes Inmiddels zijn er in Drenthe en Groningen ruim 50 van deze hubs. En net als hier, zijn dat niet zo maar knooppunten. Het zijn niet zo maar overstapplaatsen. Het zijn door ontmoetingsplekken voor reizigers, dus voor ons allemaal.
Met, zo kan ik me voorstellen, hier en daar een soort 'leugenbankjes'. Waar laten we zeggen de wat oudere inwoners elkaar sterke verhalen uit het verleden voorschotelen. Allemaal echt gebeurd natuurlijk!
En de laatste nieuwtjes en roddels vertellen.

Uiteindelijk is een multifunctioneel centrum natuurlijk niet meer dan een gebouw. Als je het lelijk zegt: een stapel stenen. Het zijn de mensen, de inwoners van Siddeburen, wij met zijn allen, die het centrum leven inblazen. En er een plek van maken die bijdraagt waarom een dorp een dorp is. Waar mensen elkaar kennen. Waar je elkaar groet. Waar het goed wonen en recreëren is. Waar je samen zoiets als levensgeluk en het levensplezier ziet ontstaan. Met de opening van vandaag sluiten we een periode af. En beginnen we een nieuw hoofdstuk. Hup Siddeburen! •

We kunnen hier opnieuw feesten. Vergaderen. Toneel spelen. Boeken lenen. Bij elkaar komen.

Aander luu binn ok luu

5 septemb

Ik zou ongeveer zo zijn begonnen: ‘Het voelt nog een beetje vreemd, om na zo’n lange tijd weer voor een zaal mensen te spreken. Al geloof ik wel dat ik hier snel aan kan wennen! Gelukkig gaan onze samenlevingen steeds verder open. Evenementen staan weer op de planning. En overal genieten mensen van het fysieke samenzijn, na een periode waarin opeens niet alles meer kon. Een periode van beperkingen, waar nu de rem weer vanaf is.’

Half juli zou ik een toespraak houden in Leer. Vlak over de grens. Een toespraak bij de opening van de expositie Joods leven in het grensgebied. Met daarin onder andere aandacht voor de familie Polak. Een familie die eigenaar was van de Puddingfabriek, hier in Groningen - en in Weener. Een familie die voor de oorlog deel uitmaakte van een bruisende Joodse gemeenschap, vol bedrijvigheid en activiteiten aan weerszijden van de grens. Een gemeenschap die niet meer bestaat. Want de familie Polak keerde, net als de meeste andere Joodse gezinnen, niet terug na deportatie tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Maar juist in het weekend waarin ik dit zou zeggen, ging het in Nederland helemaal niet goed met Corona. De rem was er inderdaad af. Nederlanders hadden iets te uitbundig feest gevierd en de kaarten kleurden zwart. En waar ik in gedachten al de woorden had uitgesproken dat onze samenleving weer voorzichtig open ging, moest ik de organisatie in Leer laten weten dat ik het risico toch te groot vond. En dus niet kwam.

Herkansing Waarom is deze middag anders dan andere middagen? Ik zie de opening van de tentoonstelling in de synagoge in de Folkingestraat als een herkansing. Want sommige voorwerpen die te zien zijn in de expositie Joods leven in een grensgebied, zijn vanaf vandaag ook hier te zien. Al passen die voorwerpen en die verhalen hier bij een groter verhaal.

Het verhaal van de eeuwenoude Joodse cultuur, zoals die al in de 18e eeuw op deze locatie tot uiting kwam. Met als aanleiding dat het inmiddels 40 jaar geleden is dat de synagoge als gebouw is gered en weer de functie kreeg als gebedshuis - als sjoel.

Natuurlijk, wie het verhaal van joods Groningen vertelt; en ingaat op de vele Groningers voor wie deze synagoge in de loop van de tijd hun sjoel is geweest; wie het verhaal vertelt van de joodse gemeenschap, die ontkomt er niet aan om ook in te gaan op de jaren ‘30, de Tweede Wereldoorlog en de diaspora nadien.

Maar als deze expositie iets duidelijk maakt, dan is het dat het verhaal van de joodse gemeenschap in Groningen veel meer is dan alleen die periode. En ook over veel meer gaat dan alleen het Joodse geloof. Met zaken die inmiddels naar de achtergrond zijn verdwenen. Of juist nu op de voorgrond staan. Met hun weerklank soms in de Nederlandse samenleving in eerdere tijden. Of juist nu.

Thuis De expositie laat ook zien hoe klein de wereld soms is. Wist u bijvoorbeeld dat de huidige premier van Israël, Naftalie Bennett, familiewortels heeft in Groningen? Dat de ‘Adèle’ van de jaren ‘10 van de vorige eeuw uit onze stad kwam? En in haar glorietijd de voorpagina van de New Yorkse Musical Courier sierde? Het antwoord op beide vragen is denk ik: nee. Of laat ik het bij mezelf houden: ik wist het niet. →

Eigen volk eerst, klonk daar als leus.

De expositie laat dus ook zoiets als onze vergankelijkheid zien, de melancholie die aan vrijwel elk voorbij mensenleven kleeft. Maar ook de veerkracht, de slimheid, de vasthoudendheid, de taaiheid en de hoop die altijd weer opduikt.

Hoe indrukwekkend, bijvoorbeeld, is het gouden huisje op deze tentoonstelling? 'Thuis', heet het. Het staat op het balkon van de galerij. Op de muren zijn allemaal sterren te zien; de meeste zijn dicht, maar een enkele laat het licht door. En dat enkele licht schijnt heel fel. Je kunt er van binnenuit door die enkele ster naar buiten kijken. Wat een aangrijpende metafoor, van zowel de Shoah als het leven. Een bijzondere expositie dus, in een bijzonder gebouw.

Wasserette Eén van de eerste Groningse gedichten die ik las, kwam ik tegen toen ik studeerde. Het was een rauw en cynisch gedichtje van Saul van Messel, pseudoniem van de historicus Jaap Meijer. 'Geschiedkundeg onderzuik' heet het. En het gaat zo: "leevmde jeuden hevve nait meer - òl zaarkn binn teminznt bleevm - daanke joe ons laimeneer - dat dij zo sekuur wörn beschreevm - nou vragt èlk tot 't alderlest: - binn hier vrouger din jeudn wést"

De tentoonstelling die we vandaag openen, laat het gelijk zien van een klein groepje mensen die zich in de jaren '70 ontfermden over een verwaarloosd gebouw. Een gebouw dat sinds de jaren '50 dienst had gedaan als wasserette en daarna in leegstand snel verpauperde. De gemeente zat ermee omhoog en een paar mensen wilden er wel wat mee. Maar wát wilden ze er mee?

Want wat moest je met een gebouw, waarvan je alleen na heel goed kijken kon zien dat het ooit een synagoge was geweest? Wat zou je eventueel met een synagoge moeten, die na herstel elke dag de leegte zou zou laten? Zou laten zien hoeveel leden van de Joodse gemeenschap er niet meer waren? Zou dat niet neerkomen op het elke keer weer openkrabben van een wond? Leevmde Jeuden hevve nait meer...

Serieuze bedenkingen dus. Toch werd de synagoge gered. Dat wil zeggen: er kwam na de restauratie weer een synagoge tevoorschijn. Een synagoge met verschillende functies. Een religieuze functie, een educatieve functie, een culturele functie - een gebouw dus waar je kunt leren en doen. En dat is in een notendop eigenlijk het religieuze uitgangspunt van een sjoel.

Identiteit Leevmde Jeuden hevve nait meer... Het verhaal is vaak verteld. En dat moet ook. Omdat je het je bijna niet meer kunt voorstellen. Een mensenleven geleden telde deze stad een flinke Joodse gemeenschap. Al moet ik eigenlijk vooral zeggen, dat we er tegenwoordig zo naar kijken. Vandaag de dag hebben we het over een Joodse gemeenschap. Maar indertijd, laat zowel de expositie hier als die in Leer zien, werd er zo helemaal niet naar gekeken.

Want totdat men onder aanvoering van Hitler bevolkingsgroepen op basis van hun identiteit, geloof of politieke overtuiging ging uitsluiten, was je hier de meeste tijd toch vooral een Stadjer. Een Groninger. En ja, je had Stadjers die op zaterdag sabbat hielden. Die hun Gronings vermengden met uitdrukkingen die we ook wel Jiddisch noemen. Maar het waren dus vooral Groningers. Stadjers. Buren. Vrienden.

'Aander luu binn ok luu'. Dat werd er gezegd als het soms opviel dat de buren op zaterdag de winkel dicht hielden. Of een joodse feestdag vierden. Een glimp van die nuchtere benadering is ook in de synagoge te zien.

Nuchterheid Die nuchterheid kunnen we vandaag de dag goed gebruiken. Ons land vangt momenteel vluchtelingen uit Afghanistan op. In Zoutkamp werden ze verwelkomd. Mensen zamelen spullen in. Gemeentebesturen kijken wat ze kunnen doen om mensen die hals over kop hierheen zijn gevlucht een onderkomen te bieden.

Elders in het land werd er geprotesteerd. Eigen volk eerst, klonk daar als leus. En helaas bedoelde men niet, dat het eigen volk wel zo lang als eerste in de kazerne ging wonen. Zodat de vluchtelingen konden bijkomen van hun ontberingen.

Het doet me deugd, dat we hier voor de vluchtelingen spontaan inzamelingen organiseerden. Want aander luu binn ok luu. En alleen al daarom is het mooi om vandaag deze expositie te openen. •

Niks te zien?

Het college van GS kijkt naar de troonrede. Foto: Jan van der Meide

22 septem

De Haagse politie waarschuwde iedereen om niet te komen. ‘Kom niet naar Den Haag. Er is hier niets te zien’. We hebben ons er keurig aan gehouden. Het college, het managementteam, de bestuurs-adviseurs: we bekeken en bespraken de troonrede vanuit het provinciehuis. ‘Gewoon’ in Groningen. Het was de presentatie van het beleid van een demissionair kabinet. Dus lopend beleid. ‘Grote nieuwe keuzes voor de langere termijn zijn aan een volgend kabinet’, in de woorden van de koning. ‘Gewoon doorlopen mensen, niks te zien’, zou de politie zeggen.

‘Groningen’ Toch is dat het ongelijk van de politie. Want het is te kort door de bocht om te doen alsof er niets te zien was. Allereerst kwam Groningen voor de zevende keer voor in de troonrede. Vorig jaar zei ik dat ik ernaar uitkeek dat we er niet meer in zouden voorkomen. Als het niet meer nodig zou zijn. Maar de Troonrede bevatte het woord ‘Groningen’ in een maar al te vertrouwde context: ‘De afhandeling van de aardbevingsschade in Groningen is te lang te stroperig geweest’. De zin staat ten onrechte in de voltooid tegenwoordige tijd. Het is helaas hartstikke onvoltooid.

We werden genoemd in de alinea over zaken die de overheid moet rechtzetten: ‘fouten moeten worden hersteld en wie recht heeft op compensatie moet die zo snel mogelijk krijgen. Dat blijft voor de regering absolute prioriteit.’

De toekomst Je kunt zeggen: we zijn er aan gewend. Maar de teksten lijken steviger te worden. In 2019 zei de Koning dat het aardbevingsgebied mocht rekenen op meer urgentie. Nu was het dat Groningers onrecht is aangedaan. Die erkenning is waardevol. De excuses van het kabinet staan. Maar daarmee is het werk nog lang niet af. En het duurt ongetwijfeld nog een tijd voordat schadeafhandeling en versterking naar ieders tevredenheid verlopen. Voordat de bevingsellende achter de rug is.

Toch vind ik het pijnlijk dat het woord ‘Groningen’ in Den Haag synoniem is voor ‘een Nederlands overheidsfalen van on-Nederlandse proporties’. Waarom wordt ons kansrijke deel van het land niet in één adem genoemd met positieve ontwikkelingen. Met kansen voor heel Nederland. Bijvoorbeeld groene waterstof en met wind op zee. Of met snelle verbindingen en nieuwe woningen. Ik zou willen dat mensen Groningen associëren met waterstof en duurzame energie. Met internationaal bekende festivals. Met fantastisch onderwijs. Met fascinerende innovaties in de landbouw en de industrie. Met ruimte om te leven. Met het Nederland van de toekomst. →

De regering moet regeren. Keuzes maken.

Sur-place We zien elke dag opnieuw dat Groningen bouwt aan het Nederland van de toekomst. Een kabinet met ambitie op het gebied van stikstof, energietransitie en toekomstbestendige voedselvoorziening, kan niet om Groningen heen. Wij zijn koploper op het gebied van duurzame energie, natuurinclusieve landbouw en groene, slimme mobiliteit. We doen ons best om die onderwerpen in de schijnwerpers te zetten. Zodat ze straks in het regeerakkoord - dat er toch een keer zal komen - een goede plek krijgen.

En met dat woord noem ik tot slot ook meteen ons grote chagrijn. De verkiezingen zijn ruim een half jaar geleden. En er is nog altijd geen nieuw kabinet. Er is voorzover ik dat kan overzien nog geen moment serieus onderhandeld over de inhoud van het kabinetsbeleid. En dus nog altijd geen nieuw regeerakkoord. En dat wordt toch werkelijk hoog tijd. De regering moet regeren. Keuzes maken. Ontwikkelingen mogelijk maken die perspectief bieden. Voor de Nederlanders van straks. Voor het land en voor de wereld. Daarvoor zijn we een half jaar geleden naar de stembus gegaan.

Wat er in politiek Den Haag te zien is, is vooral interessant voor een klein groepje liefhebbers. De rest van het land wordt ongeduldig. Het lijkt op baanwielrennen. Eindeloos stilstaan op twee wielen in de hoop dat het je een betere tactische positie geeft. Ik vind die ‘sur-place’ niet mooi om te zien. Ik heb het ook bij wielrennen nooit zo begrepen. Als je hard fietst, ga je het snelst vooruit. Met het landsbelang speel je geen tactische spelletjes. Dat is in niemands belang. Ik hoop daarom dat we snel naar Den Haag kunnen, omdat er veel daadkracht is te zien. •

Jan Hein gaat thee drinken

Jan Hein Mastenbroek houdt zijn afscheidstoespraak. Foto: Mirjam Wolfse

29 septem

Vandaag luistert een bomvolle Statenzaal naar de ‘galgenspeech’ van Jan Hein Mastenbroek. Telkens wanneer Jan Hein plaatsneemt achter het spreekgestoelte, weten wij als luisteraars dat er een betoog volgt met heldere formuleringen, duidelijke argumenten en een gedegen opbouw. Een betoog dat transparant is, tot de verbeelding spreekt, en dat iedereen de gelegenheid geeft de afwegingen die hij maakt te volgen. Een betoog waarin hij zijn hart laat spreken, maar waarin zijn hoofd nuchter blijft. Vandaag, de laatste keer dat hij de Staten toespreekt, is daarop geen uitzondering.

Vandaag nemen we afscheid van een volksvertegenwoordiger die als persoon een duidelijke afdruk achterlaat en waar ik, en ik spreek vast niet alleen voor mezelf, altijd met genoegen naar heb geluisterd.

Tien jaar Tien jaar. Het was even graven in de geschiedenis van de Staten, maar Jan Hein werd tien jaar geïnstalleerd als lid van Provinciale Staten. Op 10 maart 2011. Het zou nog tot de zomer duren voordat hij zijn maidenspeech hield. Dat was een toespraak waarin hij aangaf dat het hem als Het was in deze toespraak dat je aangaf dat het jou als volksvertegenwoordiger gaat om eerlijkheid, openheid en oprechtheid.

Dat zijn maar woorden. Voornemens zelfs, wanneer het een toespraak van een beginnend Statenlid betreft. Maar het waren ook de waarden die hij tien jaar lang liet zien in deze zaal. En daarbuiten niet te vergeten. Voor SP’ers is het een ereplicht om als volksvertegenwoordiging tenminste met één been buiten de Statenzaal te staan. ‘Geen fractie zonder actie’ zal Jan Heins opvolger, Agnes Bakker, in haar maidenspeech - zij hoeft er geen maanden op te wachten - vandaag al zeggen.

Rooie adel Jan Hein maakte het waar. Grote schoenen om te vullen voor Agnes. Want tot ver buiten de Statenzaal kennen ze Jan Hein als een sociaal mens die voor iedereen klaarstaat en ook zijn kennis over de wereld en de wetten graag met anderen deelt.

De afgelopen jaren heeft Jan Hein heel wat debatten gevoerd en vanuit alle hoeken het politieke veld ervaren. Jarenlang vanuit de oppositie. Maar in 2015 werd alles anders toen de SP na de verkiezingen de grootste partij werd en de leidende partij werd in de toen te vormen coalitie.

Toen Sandra Beckerman in 2017 werd verkozen tot lid van de Tweede Kamer, nam hij het stokje over als fractievoorzitter. De afgelopen vier jaar was Jan Hein boegbeeld voor de SP, afwisselend commissievoorzitter en vicevoorzitter van de Staten. Gezaghebbend als Statenlid. Bij vriend en vijand, voorzover die laatste categorie bestaat. Rooie politieke adel. →

Goede voorstellen verdienen steun.

Een verlies Als iemand vertrekt die tien jaar lid is geweest van de staten, dan is dat al snel een verlies. Met Jan Hein vertrekt een man die er in de waarneming van heel veel mensen hier – ook die van mij – altijd al was. Bijna niemand was er bij toen hij hier kwam. Maar ook: hij heeft tien jaar de tijd gehad om te rijpen. Om zich te ontwikkelen. En bij anderen het misverstand te laten groeien dat hij altijd al zo goed was als nu. Natuurlijk niet. Kwaliteit vergt talent en ervaring. Er zijn wetenschappers die beweren dat je iets tienduizend uur moet hebben gedaan om er echt goed in te worden. Met tien jaar (en twintig uur per week) nader je dat punt.

En wat verschil maakt is begaafdheid. Want niet iedereen combineert zijn lidmaatschap van de volksvertegenwoordiging met de eruditie en nuchtere verstandigheid van Jan Hein Mastenbroek. Altijd duidelijk waar hij voor staat. De strijd is nooit ver weg. Maar de strijd wordt in stijl gevoerd. Het mag vriendelijk doch dringend. Het mag harmonieus en verbindend.

Als je vertrekt na tien jaar, is dat ook begrijpelijk en natuurlijk. We willen hem wel houden, maar de slavernij is afgeschaft. Een Statenzetel is tijdelijk. Soms bepaalt de kiezer of de partij dat het tijd is om te stoppen. En soms bepaal je zelf dat het genoeg is. Ja, we zullen hem missen. Ja, zijn vertrek is een verlies voor de Staten. Maar Jan Hein heeft behoorlijk bijgedragen aan de democratische rechtsstaat, afdeling Groningen.

Niet weg Gelukkig is Jan Hein nog niet helemaal weg. Hij heeft aangegeven graag lid te willen blijven van de begeleidingscommissie geschiedschrijving. Wat zijn verbondenheid met de Staten en de geschiedenis van de Staten symboliseert. De banden worden nog niet helemaal doorgesneden. En wie weet, als de wetgeving zo ver is, en de Staten toestemmen, zien we hem op een dag terug als externe voorzitter van een commissie.

Tijdens zijn laatste woordvoering, bij de Algemene Beschouwingen van juli 2021, gaf Jan Hein ons een afscheidscadeau. Hij diende een initiatiefvoorstel in voor een referendumverordening in de provincie Groningen dat in november op de agenda van de Staten staat. ‘Zodat inwoners besluiten die echt beter niet genomen kunnen worden, kunnen wegstemmen’, zei hij in zijn toelichting . Opkomen voor Groningen en de Groningers loopt als rode draad door zijn politieke carrière. Zo laat hij niet alleen als persoon een duidelijke afdruk achter maar ook inhoudelijk.

In zijn afscheidstoespraak vertelt Jan Hein dat hij hoopt dat de Staten voorstellen meer zullen beoordelen op de inhoud dan op de afzender. Goede voorstellen verdienen steun. Onvoldragen voorstellen moeten worden verworpen. Ik ga er daarom van uit dat Jan Heins referendumverordening - ondanks de populariteit van de afzender - door de Staten op inhoud zal worden beoordeeld. Dat verdient het namelijk.

Thee drinken Genoeg is genoeg. Jan Hein heeft besloten de Staten te verlaten omdat hij meer tijd wil besteden aan zijn gezin. Naast advocaat en volksvertegenwoordiger is hij ook een familieman. Spelletjes spelen op zaterdagavond. En zijn zoontje naar school brengen.

‘Wat is er rijker dan na schooltijd thee te kunnen drinken met je kinderen?’, vroeg Jan Hein toen hij ons informeerde over zijn vertrek. Het was een retorische vraag. Dus we hoefden geen antwoord te geven! Maar we hopen dat hij met volle teugen gaat genieten van die rijkdom. Allicht zien we hem terug in de politieke arena als zijn kinderen groter zijn.

Namens Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de griffie wensen ik hem heel veel geluk voor de toekomst! Ik overhandig hem het vaste presentje. En ik doe er een theeservies - met mariakaakjes - bij, voor de gezelligheid die komt. Jan Hein, dank je wel. Het ga je goed. •

Paasrapport

Oktober

En toen was het in oktober opeens alle hens aan denk met de opvang van vluchtelingen in Ter Apel. En daarmee in Nederland. Hoewel, ineens? Dit was een ongeluk dat we in slow motion zagen gebeuren. Met als directe aanleiding de vluchtelingen uit Afghanistan, die hun land halsoverkop moesten verlaten en voor wie in allerijl nood-opvang gevonden moest worden. Maar al langer was bekend dat de asielzoekerscentra in Nederland hartstikke vol zaten, omdat mensen die in Nederland mogen blijven met geen mogelijkheid een plek kunnen vinden om te wonen.

Op verzoek van het kabinet riepen alle commissarissen van de Koning de 'provinciale regietafel' bij elkaar. Groningen hielp volop mee aan het oplossen van de problemen. Bijvoorbeeld in een deel van de kazerne in Zoutkamp. Of in Eemsdelta, waar een hotel werd gehuurd voor de opvang van asielzoekers. In Midden-Groningen, waar minderjarige asielzoekers onderdak kregen. Maar ook in Ter Apel, waar het aantal mensen in de noodopvang al snel het beschikbare aantal plekken vele malen overtrof. Elke dag weer. En dat leidde tot nare taferelen. Mensen die op de vloer en in bureaustoelen moesten slapen. En sanitair dat totaal niet op zoveel mensen was berekend.

Aan de inzet in Ter Apel lag het niet. Het COA haalde elk noodscenario tevoorschijn. De burgemeester van Westerwolde vroeg het kabinet om hulp. De veiligheidsregio Groningen hielp. Alle gemeenten in Groningen keken onder mijn leiding of er nog ergens extra opvang tijdelijk te bedenken viel, zoals de andere commissarissen van de Koning dat in 'hun' provincies deden. Groningen handhaafde de XL-priklocatie die al bijna werd afgebroken. En er kwamen slaapboten. Kortom: Groninger gemeenten doen ook nu wat ze kunnen. →

Opvang vluchtelingen kazerne Zoutkamp

Provinciale Regietafel Vluchtelingen

Sinds de zomer komen er meer asielzoekers Nederland binnen dan we afgelopen jaren gewend waren. Gemiddeld zo'n 150 mensen per dag. Dat komt deels doordat de Coronagerelateerde reisbeperkingen werden opgeheven, maar ook door geopolitieke ontwikkelingen. De Nederlandse opvangcapaciteit schiet tekort, vooral omdat te weinig mensen de asielzoekerscentra weer verlaten.

De asielprocedure begint voor iedere vluchteling die in Nederland komt bij het aanmeldcentrum in Ter Apel, gemeente Westerwolde. Daar moesten in de afgelopen tijd veel te veel mensen worden opgevangen. Dat leidde tot een verstopping en tot een zorgelijke en inhumane situatie.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid stuurden eind augustus een brief aan alle commissarissen van de Koning. Ze kregen het verzoek om de provinciale regietafels snel bij elkaar te roepen. Opdracht: zorg voor extra opvangcapaciteit en voor huisvesting van vergunninghouders die nog steeds in asielzoekerscentra wonen omdat ze geen huis kunnen vinden.

Aan de Groningse provinciale regietafel zaten vertegenwoordigers van de gemeenten, de provincie, de veiligheidsregio, het COA, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V). Vanaf september kwam de regietafel een aantal keren bij elkaar. Dat leidde tot een Gronings bod aan het Rijk voor 340 (nood) opvangplekken, bovenop de 450 plekken die al eerder extra kwamen in de kazerne in Zoutkamp.

De situatie in Ter Apel is ook in december nog problematisch. Er verblijven nog altijd meer mensen op het terrein dan de 2000 waarop het is berekend. Soms gaat om honderden (afgelopen weken variërend van 200 tot 700 te veel per dag) mensen meer dan is toegestaan, zoals ik tijdens een werkbezoek met eigen ogen heb gezien. Hierdoor zijn de veiligheid en de gezondheid van de vluchtelingen, de medewerkers (van onder meer het COA, IND en het Rode Kruis) en de inwoners van Ter Apel in het geding.

Het kabinet heeft een aantal keer gesproken met de Kring van commissarissen van de Koning over de opvangcapaciteit. Ik pleitte voor meer opvangcapaciteit om Ter Apel te ontlasten en ook voor een tweede aanmeldcentrum naast Ter Apel. Want Ter Apel 'overstroomt' nu te vaak.

Omdat de situatie niet verbeterde en het tekort aan plekken aanhield, gaf het kabinet in december een aanwijzing aan vijf gemeenten om acute noodopvang te regelen. Dit is een zeer verstrekkend instrument, dat alleen ingezet wordt als er sprake is van een noodsituatie.

Op het moment van schrijven is dat de laatste stand van zaken. Ik blijf de situatie nauwgezet volgen vanuit mijn rol als Rijksheer. En blijf me inzetten voor zowel een goed werkende asielketen als voor de belangen van de regio - en specifiek Ter Apel.

Cocktail Koortsachtig overleg, met in de hoofdrol een kabinet dat niet goed raad wist met de situatie. Ik mocht het uitleggen voor radio en tv. De drukte op de woningmarkt, de gebrekkige doorstroming van statushouders naar een woning, de plotselinge komst van de Afghanen en het feit dat er met 'Ter Apel' in ons land maar één aanmeldcentrum is - deze cocktail zorgde voor alle problemen.

In feite maakten we een soort herhaling mee van de gebeurtenissen in 2015 en 2016. Ook toen moest er uit alle macht onderdak geregeld worden. Gemeenten stelden gymzalen en wat niet meer beschikbaar, er kwamen tentencomplexen, maar de anticlimax was al snel dat die locaties lang niet allemaal nodig bleken.

Daarna handhaafde het kabinet de strategie om 'lean and mean' te opereren in het vluchtelingendossier. Er werden geen azc-locaties als reserve achter de hand gehouden, er kwam geen extra aanmeldcentrum om Ter Apel te ontlasten. En zo rolden we de huidige problemen in. Ik noemde het 'beschamend' dat we het zo ver hadden laten komen.

Wie hierover op radio en tv mag spreken, krijgt na afloop veel reacties. Positieve en zeer kritische, waarin vaak de relatie wordt gelegd tussen vluchtelingen en ongemak. Want er komen natuurlijk ook mensen die we niet zullen erkennen als vluchteling. Sommigen van hen veroorzaken overlast. En ja, de opvang van vluchtelingen kost geld. Opvallend vaak gingen reacties over geld.

Indrukwekkend Ik probeer iedereen die reageert een berichtje terug te sturen. Ik schreef ze in een week waarin ik in Stadskanaal een monument mocht onthullen ter nagedachtenis van het echtpaar Drenth, dat in de Tweede Wereldoorlog lange tijd een flink aantal mensen verborgen hield.

Ondanks de krappe behuizing, ondanks de grote risico's en ondanks hun karige inkomen zei het echtpaar steeds: waar plek is of vier, is ook plek voor 5. 'Je hebt toch wel ja gezegd?,' was de reactie toen man en vrouw elkaar informeerde over de vraag van de eerste onderduiker die zich meldde. Uiteindelijk bood hun kleine boerderijtje plek aan 21 mensen.

Ik vind dat indrukwekkend. Ja zeggen, als mensen in nood zijn, ook als dat moeilijk en gevaarlijk is. Vergeleken daarmee is ons ongemak een flink stuk kleiner. Dus als je vanwege oorlog of vervolging je land moet verlaten, is er echt nog wel plek in ons land. Zoals we zelf ook graag een plekje zouden willen, mochten wij ons land moeten ontvluchten voor geweld.

Nederland is in alle objectiviteit een welvarende uithoek van een rijk continent. We doen onszelf geen recht wanneer we ons beperken tot de vraag wat een asielzoeker 'kost'. Een mensenleven is geen consumptieartikel. Hier zijn meer fundamentele waarden in het geding. Daarom is de vraag van Hindertje Drenth van 80 jaar geleden me uit het hart gegrepen: 'Je hebt toch wel ja gezegd?' •

Agenda

6 okt

Diner met ambassadeurs Scandinavische landen, Groningen

7 okt

Aanwezig bij opening conferentie Wind meets Gas door Zijne Majesteit de Koning, Groningen

Optreden bij Nieuwsuur over de suggestie om door te gaan met de winning van Gronings gas

8 okt

Werkbezoek aan Bel Simpel, Groningen

Werkbezoek aan buitendienst van de Provincie Groningen, Groningen

11 okt

Voorzitten Provinciale regietafel vluchtelingen

12 okt

Bezoek College van GS aan gemeente Stadskanaal

13 okt

Stateninformatiedag. Groningen

14 okt

Voorzitten Stuurgroep Grensoverschrijdende Samenwerking, Zwolle

Bestuurlijk Overleg (digitaal) met kabinet over Toekomstagenda Groningen

Voorzitten Provinciale regietafel vluchtelingen

Aanwezig bij openingsconcert Schnitger-festival, Groningen

15 okt

Aanwezig bij Willem Lodewijk-conferentie VNO/NCW-Noord, Beetsterzwaag

20 okt

Uitleg in diverse media over de toestand in Ter Apel

Overleg met bewindspersonen en commissarissen van de Koning over de opvang van asielzoekers (digitaal)

25 okt

Opening monument Het Achterhuis, Stadskanaal

Voorzitten provinciale regietafel vluchtelingen

26 okt

Overleg met bewindspersonen en commissarissen van de Koning over de opvang van asielzoekers (digitaal)

27 okt

Commissievergadering Provinciale Staten, Groningen

28 okt

Lancering onderwijsapp Groningse taal, Zandeweer

Aanwezig bij bijeenkomst Kwaliteit Openbaar Bestuur, Midwolde

Spreken op digitale bijeenkomst treffen parlementariërs Duitsland en Noordelijke provincies (digitaal)

29 okt

Voorzitter bij Praten met de Staten met jongeren, Groningen

Kennismaking met kolonel Klein Schaarsberg, commandant van de 43e gemechaniseerde brigade Havelte

30 okt

Opening telescoop Rijksuniversiteit Groningen, Lauwersoog

Weblogs

25 okt

Het Achterhuis van Stadskanaal 'Als de oorlog komt. En als ik dan moet schuilen. Mag ik dan bij jou?' Het opvangen van asielzoekers is niet zonder problemen. We werken op dit moment met man en macht omdat het opvangcentrum in Ter Apel volkomen verstopt raakte. De asielzoekerscentra zitten vol. Het kost ons moeite. Geeft het geen overlast? Hebben we wel huizen genoeg voor iedereen Er zijn dus best redenen om te zeggen: nu maar even niet. Maar Monument 21 wijst ons de weg. Wijst ons op de familie Drenth, op Hindertje en Willem. Op Lammie. Op hun reactie: op zo'n vraag zeg je geen nee. Want als er plek is voor vier, is er ook plaats voor vijf.

Bij de opening van de conferentie Wind meets Gas

28 okt

Ja, Dikke Tammo! Als we dus niet uitkijken, verdwijnt ook het Gronings stilletjes achter de horizon. Want download'n mag dan mooi klinken, het echte Gronings biedt zoveel meer. En omdat elke taal een extra venster op de werkelijkheid is, gun ik het iedereen in Groningen om thuis te zijn in de Groningse taal. Om die als het even kan te gebruiken.

30 okt

Sterren kijken Deze plek, de rand van het land, is bij uitstek geschikt om ver te kijken. En we weten het: een wijde blik, verruimt het denken! Het is dus goed nieuws voor onszelf dat we met zijn allen het Lauwersmeer tot dark sky park hebben uitgeroepen.

Beschermheer

Foto: Marketing Groningen

5 oktober

Het is een vraag waar elke vader of moeder het liefst ver vandaan wil blijven: welk kind je de liefste, de knapste of de aardigste vindt. Zo is het ook met alle kerken van wie de zorg in de loop der jaren is toevertrouwd aan de Stichting Oude Groninger Kerken.

Bij de functie van commissaris van de Koning in Groningen hoort dat je beschermheer bent van deze stichting. Ik ben dat dus ook, sinds april 2016. En sindsdien heb ik diverse kerken mogen bezoeken. Niet alleen als beschermheer trouwens. Maar ook gewoon, omdat het kan

Baken Na elk bezoek vrees ik de vraag welke ik nou het mooiste vind, van alle kerken die ik heb gezien. Want zoals al je kinderen je even lief zijn, zo zijn ook alle kerken die de stichting heeft laten restaureren en zo gaaf mogelijk doorgeeft volgende generaties Groningers - zo zijn al die kerken en kerkjes mij even lief.

En net als bij je kinderen, vind je van de ene kerk de toren zo mooi. Van een andere staat een wandschildering je heel goed bij. En bij weer een andere was je verrast over de heldere klank van het orgel, zelf helemaal achterin de kerk. Of hoe het voorjaarslicht door het glas in lood binnenvalt en de blauwgroene vloer optilt.

Je hebt ook kerken die een baken in het landschap zijn, maar soms ook nog altijd zichtbaar de kern zijn waar het dorp zich eeuwenlang omheen heeft ontwikkeld. Of schitterend, bijna solitair, op een wierde staat en door schilders van De Ploeg vaak zo mooi is vastgelegd.

Lichtflits Een kerk die ervoor zorgt dat de ijsbaan van het dorp in de luwte ligt. Die altijd weer een glimlach op je gezicht brengt, omdat de toren los van het schip staat, tegenover de basisschool die zo ook nog altijd gebruikt wordt. Waar populieren een wedstrijd met de toren doen wie het hoogste is. Of hoorbaar de wind aan elkaar doorgeven.

Soms word je er met je neus op de feiten gedrukt. Dan loop je langs graven die er al eeuwen liggen voordat je de ingang van de kerk bereikt. En daarna ga je naar binnen over een drempel en een betegelde gang, die beide zijn uitgesleten door de vele voetstappen die je zijn voorgegaan. De feiten, zoals in: het leven is een lichtflits tussen twee eeuwigheden duisternis. Wij mensen, wij zijn er maar even.

In dat even ben ik nu dus, met veel genoegen, beschermheer van de Stichting Oude Groninger Kerken. Die medewerkers en een directie heeft die allemaal zorgvuldig die ene vraag gelukkig nooit stellen. De ene vraag, die ik inderdaad zou beantwoorden met dat ze me allemaal even lief zijn. De moeite waard. Op hun eigen, unieke manier. •

Het Achterhuis van Stads-kanaal

25 oktober

Het regent en het waait. En de kinderen van de Piet Prinsschool houden dapper de lakens vast die ze pas na een heleboel sprekers van het monument mogen aftrekken. Wie van jullie kent er een held?, vraag ik ze. Een jongen steekt zijn vinger op. 'God', zegt hij. Daar heb ik natuurlijk niet van terug. God is van een buitencategorie. 'Wie zou er graag een held willen zijn?'. Er gaan meer vingers omhoog. 'Zou je dan ook beroemd willen zijn?'. Dat lijkt de kinderen wel wat. Een beroemde held.

Stiekeme helden Het monument dat de kinderen vandaag onthullen, gaat over stiekeme helden. Helden voor wie van levensbelang was, dat niemand wist dat ze een held waren. Vandaag kijken we vol bewondering terug op hoe dapper Willem en Hindertje Drenth waren, in augustus 1942. Ze woonden aan de Krommewijk, aan de rand van Stadskanaal, in een klein boerderijtje. Het was midden in de oorlog. De Duitsers pakten al op grote schaal Joodse inwoners op. Hun huizen werden leeggeroofd. Er waren volop razzia's. Mensen kregen brieven thuis met de mededeling dat ze zich moesten melden voor een werkkamp. Voor dwangarbeid dus.

Nathan de Levie was een Joodse veehandelaar uit Gasselternijveenschemond. Hij was een van de inwoners die zo'n oproep kregen. Hij moest zich melden in Westerbork. Dat voorspelde weinig goeds. Nathan vroeg aan Willem en Hindertje of hij bij hen een paar dagen mocht schuilen. Want het begint met kleine dingen. Het antwoord was ja.

In de loop van september werd het ook voor de vrouw en de kinderen van Nathan te gevaarlijk. En ook zij waren welkom bij Willem en Hindertje. Daarna groeide het aantal onderduikers bij de familie Drenth. Want waar plek is voor vier, is ook plek voor vijf. En waar plek is voor vijf, kan een zesde er ook nog wel bij. Enzovoort.

Uiteindelijk woonden er in het kleine huisje van de familie Drenth in totaal 21 mensen. In wat 'Het Achterhuis van Stadskanaal' wordt genoemd. En het past bij onze provincie, bij onze gewoonte om de dingen kort en duidelijk te verwoorden, dat het monument daarom 'Monument 21' heet. Duidelijker kun je niet zijn, denk ik.

Geen nee 'Als de oorlog komt. En als ik dan moet schuilen. Mag ik dan bij jou?' Voor Hindertje en Willem Drenth was het gevoelige liedje van Claudia de Breij geen fantasie. Het was een concrete, dringende vraag. Als je er op terugkijkt, namen Hindertje en Willem op die zomerdag eigenlijk een ongelooflijk besluit. Ja, het was dapper. Want het was erg gevaarlijk.

En het was moeilijk. Want als je weet dat de familie het niet erg breed had. Dat vader geen baan had, alleen soms tijdelijk werk. Dat het gezin vooral leefde van wat er uit hun tuin kwam. Dat het dus wel wat armer was dan 'de eindjes aan elkaar knopen'. Dat Lammie en Fennie, de kinderen, nog jong waren (Lammie was 15 in die tijd). Dat het gezin niet in een groot huis woonde...

Als je dat allemaal weet... Dan kun je nu, achteraf, zeggen: het was echt niet zo logisch dat de familie Drenth aan Nathan een plek bood. Waarschijnlijk onverstandig. Riskant ook. Vele anderen weigerden. En toch deden zij het. 'Je hebt toch zeker wel ja gezegd?' vroeg Hindertje aan haar man. Want op zo'n vraag zeg je geen nee, vonden ze. →

Het antwoord was ja.

Wie van jullie kent er een held?

Anderhalve meter Toen in Stadskanaal zonet de regen kwam opzetten, zei de presentator: ga maar lekker dicht bij elkaar staan. Dan is het warmer. Uit het publiek kwam meteen de reactie: 'anderhalve meter'! Dat hebben we zo geleerd. De afgelopen tijd hebben we vanwege Corona geprobeerd om steeds anderhalve meter afstand van elkaar te houden. We kregen dus gevoel voor anderhalve meter. Anderhalve vierkante meter, dat was zo ongeveer de ruimte die de onderduikers in huize Drenth hadden. Ze leefden dus ongelooflijk dicht op elkaar. In het stro. In het donker. En altijd in de angst om ontdekt te worden. Of verraden.

Toen de bevrijding kwam, konden sommige onderduikers nauwelijks meer lopen. Het hele dorp vierde feest. Maar de spieren van de onderduikers waren verschrompeld. Ze strompelden in de feestvreugde. Knipperend tegen het felle licht: ze mochten er in de oorlog alleen 's nachts uit. Leo de Levi, die negen was toen hij door de familie Drenth werd opgevangen, houdt vandaag een geëmotioneerde toespraak. Hij herkent tijdens het spreken in het publiek de man die hem destijds met veel geduld weer heeft leren lopen.

Diezelfde Corona die ons een nieuw besef van anderhalve meter heeft geleerd, heeft ervoor gezorgd dat we het monument pas vandaag kunnen onthullen. Het is ongelooflijk jammer dat Lammie dat niet meer kan meemaken. Ze stierf op 24 januari dit jaar.

Bitter en zoet Lammie Drenth heeft zowel het bitter als het zoet van de onderduik geproefd. Haar hele leven lang. Doordat ze een baantje kon krijgen bij de NSB, had de familie een perfecte dekmantel. En was de kans kleiner dat de onderduikers werden ontdekt. Maar voor de rest van het dorp stond Lammie, en de hele familie, wel aan de verkeerde kant. Ze waren 'fout', ze waren verraders, ze heulden met de vijand. →

Genegeerd worden, met de nek aangekeken worden. Dat is nooit leuk. Al helemaal niet als je jong bent. En zeker niet als je niet kunt vertellen hoe het nou eigenlijk in elkaar zit. Als je een stiekeme held moet zijn. En dus was er altijd het risico om een klap te krijgen. En om als 'Moffenmeisje' na de bevrijding te worden kaalgeschoren.

Je nergens veilig kunnen voelen: niet op het NSB-kantoor, niet thuis, niet in je kille dorp, niet bij je vroegere vriendinnen - dan breng je grote offers als meisje van een jaar of 17. Dan heb je elke dag buikpijn van de spanning. En van iets anders... Op 10 december 1944 beviel Lammie Drenth van een dochter, Hennie. Hennie is vandaag een van de sprekers. Natuurlijk dacht iedereen in het dorp dat zij een 'moffenkind' was. Niemand mocht weten dat onderduiker Bennie Kosses de vader van de baby was. Liefde in tijden van oorlog. De twee trouwden, vier dagen na de bevrijding.

'Als de lente komt. En ik dan verliefd ben. Mag ik dan bij jou?' Ze deelden een benauwde geschiedenis. En ze bleven voor altijd bij elkaar. Bennie Kossel is zes jaar geleden overleden. Vandaag, op de dag van de opening van het monument, zou hij honderd zijn geworden. Lammie en Bennie droegen de oorlog met zich mee. Ze gingen allebei in therapie bij het Centrum 40-45 om te verwerken wat ze moesten doorstaan. In de oorlogsjaren, die hun verdere leven hebben getekend. Maar die hen ook bij elkaar hebben gebracht.

En toch Drie weken terug was ik in Zoutkamp. Ik sprak daar met mensen die zijn gevlucht uit Afghanistan. Van de mensen van het COA, die de opvang in Zoutkamp organiseren, hoorde ik dat de mensen die in de eerste vier bussen kwamen, er maar drie waren die bagage bij zich hadden.

De rest had niets bij zich. Ze waren halsoverkop gevlucht. De kleren die ze aan hadden - al dagen, zo niet weken - waren hun enige bezit. Sommige kleine kinderen hadden tijdens de vlucht een schoentje verloren.

Wie op de lijst stond omdat hij met onze militairen en onze hulporganisaties heeft meegewerkt, is in Afghanistan zijn leven niet zeker. Een Afghaan die op de lijst stond om naar Nederland te kunnen vluchten, maar bij het vliegveld door soldaten werd tegengehouden, is intussen door de Taliban vermoord. Maar we weten ook dat de Afghanen in Nederland weer een beetje tot rust komen. En dat veel inwoners uit Stad en Ommeland, er regelmatig kleren, speelgoed en andere dingen brachten, zodat zij hun leven weer een beetje kunnen oppakken.

En als ik dan moet schuilen. Mag ik dan bij jou?

‘Als de oorlog komt. En als ik dan moet schuilen. Mag ik dan bij jou?’ Het opvangen van asielzoekers is niet zonder problemen. We werken op dit moment met man en macht omdat het opvangcentrum in Ter Apel volkomen verstopt raakte. De asielzoekers-centra zitten vol. Het kost ons moeite. Geeft het geen overlast? Hebben we wel huizen genoeg voor iedereen?

Er zijn dus best redenen om te zeggen: nu maar even niet. Maar Monument 21 wijst ons de weg. Wijst ons op de familie Drenth, op Hindertje en Willem. Op Lammie. Op hun reactie: op zo’n vraag zeg je geen nee. Want als er plek is voor vier, is er ook plaats voor vijf. •

De foto’s zijn afkomstig van een prachtige website, waarin Bennie Kosses zelf wordt geïnterviewd over zijn ervaringen in de oorlog. *ondergedokenalsannefrank.nl/app/kosses.html*

Ja, Dikke Tammo!

Met vereende krachten lanceren we de app. Wie kan er aftellen in het Gronings?

28 oktober

Als ik recht doe aan het Gronings, dan hou ik het kort. Misschien niet zo kort als de oudere man die in Winschoten iets vroeg aan de buschauffeur die zijn raampje open had. ‘Stad?’, vroeg de man. ‘Dei’, wees de buschauffeur. Zo kort, dat is kunst! En beide heren begrepen elkaar volkomen. De oude man liep daarna naar de bus die hem naar de stad zou brengen.

Waar je in andere delen van het land een echte vraag kunt verwachten, een zin met tenminste één werkwoord er in, daar houden wij het in Groningen graag kort. De lidwoorden de, het en een - iedere tal heeft ze eigenlijk wel. Of iets dat er op lijkt. Maar het Gronings doet het meestal zonder. Lidwoorden? Nergens voor nodig!

Mooi Als ik de gymzaal van basisschool Nijenstein in Zandeweer binnenkom, zit de stemming er goed in. De bassen van ‘Wat Aans!’ dreunen door het hele gebouw. De kinderen deinen mee. Vandaag lanceren we met vereende krachten de app van het lesprogramma ‘Van Old noar Jong’. Ik vraag ze - in mijn eigen gebrekkige Gronings (het is wel de taal van mijn moeder, maar bepaald niet mijn moedertaal) - wie van de kinderen een beetje Gronings spreekt. Sommigen durven dat best! En dat is mooi.

Ik vind het mooi, al die talen in Nederland. En de charmante variaties op het Nederlands die dat oplevert. Als je uit de buurt van Haarlem komt, is de kans groot dat je het verschil tussen ‘liggen’ en ‘leggen’ niet goed kent. En als je in Groningen opgroeit, in een omgeving waar Gronings wordt gesproken, dan heb je waarschijnlijk moeite met ‘die’ en ‘dat’. Het huis... die daar staat. Dat is voor Groningers niet raar.

De juf op school vindt dat natuurlijk fout. Liggen is geen leggen, en die is iets anders dan dat. Dat begrijp ik. Maar je kunt ook zeggen: hé, daaraan kun je soms zien waar iemand is opgegroeid. Of beter gezegd: waar hij wegkomt! Soms hoor je het ook anders. Praat iemand met een lekkere, natte T, dan komt-ie uit Groningen. Is de ‘o’ meer een ‘oa...? Vul dan maar Twente in.

Smeltende taalschots Wanneer ik de kinderen vraag of hun vader en moeder ook Gronings spreken, gaan er maar een stuk of vier, vijf handen omhoog. Dat valt me tegen voor Zandeweer. Maar het past in het patroon. We leven op een smeltende taalschots. Het probleem van kleine talen en van streektalen en dialecten, is dat er zo langzamerhand steeds minder mensen zijn die ze gebruiken. En als je een taal of een dialect niet elke dag gebruikt, dan komt de sleet er in. Dan verdwijnen er woorden, wordt de taalschat kleiner en verdwijnt de betekenis van sommige woorden ook al snel.

Dat probleem was er denk ik altijd al. Zoals er in Nederland denk ik al eeuwenlang concurrentie is tussen het Nederlands zoals dat op scholen werd geschreven en gesproken, en de taal die je van huis uit sprak. Pakweg honderd jaar geleden waren er meer mensen die onderling hun eigen dialect of streektaal spraken dan nu. Voor wie het Gronings hun ‘moedertaal’ was en die het Nederlands op latere leeftijd leerden.

Vandaag de dag heeft een streektaal niet alleen te maken met de concurrentie van het Nederlands. De druk van het Engels komt er nog eens bij. De dominantie van de Engelse taal in de media werkt op allerlei niveaus door. Ook op het schoolplein in Zandeweer zal wel eens het woord ‘shit’ te horen zijn - laat ik een voorbeeld geven dat nog een beetje netjes is! Of kun je nog alleen aan de ingeslikte n horen in download’n dat we in Groningen zijn. →

Het huis... die daar staat. Dat is voor Groningers niet raar.

Gebruiken Als we dus niet uitkijken, verdwijnt ook het Gronings stilletjes achter de horizon. Want download'n mag dan mooi klinken, het echte Gronings biedt zoveel meer. En omdat elke taal een extra venster op de werkelijkheid is, gun ik het iedereen in Groningen om thuis te zijn in de Groningse taal. Om die als het even kan te gebruiken.

Deze onderwijsapp gaat hopelijk een beetje helpen. En het mooie is dat de app is gemaakt door jongeren. Op basis van Groningse woorden die ze hebben opgehaald bij inwoners van Zandeweer, Doodstil en Eppenhuizen.

Ik ben benieuwd hoe de app bevalt. Maar ook, wanneer we tevreden kunnen zijn. Want hoe meet je resultaat? Hoe kunnen we zien of het aanslaat? Als kinderen Gronings kunnen lezen? In 'De Gruvvalo' bijvoorbeeld? Of als een leraar aan een van zijn leerlingen vraagt om even met deze app aan de gang te gaan en dan dit antwoord krijgt: 'Ja, Dikke Tammo!' * •

* 'Ja, doei...'

Paasrapport

November

Dinsdag 16 november, om kwart voor twee 's nachts was er een zware aardbeving bij Garrelsweer. De zwaarste sinds Westerwijtwerd, ruim twee jaar geleden. 3.2 op de schaal van Richter, meldde het KNMI. Volgens mensen die de aardbeving hebben ervaren, was het 'onvoorstelbaar zwaar en heel erg lang.'

Diezelfde week ging ik op bezoek bij inwoners van Garrelsweer. Ik hoorde hun verhalen. Niet eens zozeer over de klap. Vooral over hun lange gevecht met de instituties die toch bedoeld waren om hen te helpen.

De dag na de klap opende ik de vergadering van Provinciale Staten met een korte reflectie op de dreun. Ik zei dat de klap bewees wat we al wisten. Dat aardbevingen nog geen geschiedenis zijn. Dat bewezen de vele kleine aardbevingen in de afgelopen tijd ook. De vorige maand waren het zeven in drie weken. De snelle afbouw van de gaswinning biedt helaas geen garantie dat zware aardbevingen uitblijven.

De klap bij Garrelsweer herinnert heel Nederland aan twee dingen. De eerste is dat gaswinning in Groningen een doodlopende weg is. Zo snel mogelijk stoppen. Ja, de gasprijs is hoog. Maar de prijs die Groningers ervoor betalen is onacceptabel. Elke kuub die we er uit halen, veroorzaakt een extra risico.

Wij zullen het kabinet houden aan de gemaakte afspraken. Zo snel mogelijk terug naar nul. Gas uit Groningen is geschiedenis.

De tweede is, dat versterking en schadeafhandeling nog steeds niet goed zijn. Negen jaar na de klap bij Huizinge. Het is vaak langzaam. Het is vaak onbegrijpelijk. En veel mensen ervaren de uitkomst van het proces als oneerlijk. Het woord 'ruimhartig' is al vaak gevallen, maar in de praktijk heersen strakke normen en protocollen.

Bijna wekelijks ontstaat nieuwe schade. Dag in dag uit zitten duizenden mensen in onzekerheid over schade en versterking van hun huis. Niemand wil voor de veiligheid van zijn huis afhankelijk zijn van instanties waar je eindeloos op moet wachten.

Gasellende is onrecht. Na ruim 400 miljard aan aardgasbaten voor de Nederlandse staat, is een royale afhandeling een erezaak. Ga mensen helpen. Vertel je uitvoerders dat dát is wat ze vooral moeten doen. Geef ze ruimte, geef ze voldoende geld, voldoende mandaat. Maak een einde aan de bureaucratie. Niet de regelingen. Niet de budgetten. Niet de rechtmatigheid staat centraal. Onze inwoners. Zij moeten verder met hun leven!

Aan tafel Maar eerlijk gezegd, nog voordat de aarde schudde, had ik die laatste oproep al gedaan. Anderhalve week eerder, bij het bezoek van de informateurs en de onderhandelaars aan Groningen. Mondeling en voor de zekerheid ook schriftelijk. En daarna in de media, onder andere bij Buitenhof. De klap bij Garrelsweer veranderde in dat opzicht weinig: de behoefte in Groningen blijft dezelfde.

We kregen de gelegenheid daar aandacht voor te vragen. Want de formatie kwam naar ons toe deze maand. In ieder geval letterlijk. Johan Remkes, oud-gedeputeerde van Groningen, vond het nodig dat de informatie ook in Groningen plaats zou vinden. Ik kon dat alleen maar met hem eens zijn.

Hoewel het provinciebestuur de GS-kamer van de Provincie Groningen natuurlijk al vier eeuwen lang beschouwt als het centrum van de macht (de Statenzaal daaronder is gek genoeg een nog hogere macht), is het nog niet eerder voorgekomen dat er aan de GS-tafel een kabinet werd geformeerd. Op 4 en 5 november namen de beide formateurs Johan Remkes en Wout Koolmees met hun kleine staf bezit van de GS-kamer en een paar andere vertrekken. →

Foto: ANP

Groninger gemeenten doen ook nu wat ze kunnen.

Ze spraken er met de fractievoorzitters Rutte, Kaag, Segers en Hoekstra en hun secondanten over allerlei onderwerpen die een plek moeten krijgen in het akkoord van een nieuw kabinet. We waren gastvrij. We boden een inspirerende omgeving. En we gaven een paar suggesties voor een regeerakkoord waarin ook Groningen aan zijn trekken komt. Als je werkt aan een beter Nederland vanuit ons huis, dan mag dat aan de teksten ook zichtbaar zijn.

Hoofdpijndossier Natuurlijk: de aanleiding voor het tweedaagse bezoek is twijfelachtig. Nog altijd is het bevingsdossier Groningen een hoofdpijndossier. Nog altijd verkeren onze inwoners in onzekerheid hoe lang hun woning nog onveilig is, omdat ze niet weten wanneer de aannemer hun huis gaat versterken. En nog altijd zijn er aardbevingen die voor nieuwe schade aan woningen zorgt.

En dus sprak het Haagse gezelschap met inwoners, met regionale bestuurders en met organisaties zoals het Staattoezicht op de Mijnen om te horen wat er wel en niet kan en moet om eindelijk korte metten te maken met alle problemen. Die gesprekken waren in de stafkamer, waar een aantal inwoners de fractievoorzitters van CDA, VVD, CU en D66 hun ervaringen vertelden en ook suggesties deden om het straks anders aan te pakken.

Regeerakkoord Zelf was ik bij het groepje regionale bestuurders om over de bevingen, de schade-afhandeling en de versterking te praten. En eerder mocht ik iedereen welkom heten. Een prachtige kans om direct maar te vertellen welke zaken de provincie graag in het regeerakkoord wil zien over 'Groningen'. Niet alleen over de gevolgen van de gaswinning, en hoe die op te lossen. Maar ook over kansen voor de inwoners van Groningen. Over banen, woningen en de snelle spoorverbinding.

Succes is niet gegarandeerd. Het Haagse bezoek was met Sinterklaas al weer een maand geleden. Vol verwachting klopt ons hart? Heel Nederland wacht al lang op de geboorte van een tekst. Op een bordesscene. Op een missionair kabinet dat beslissingen durft te nemen, na de afronding van de langste formatie in de Nederlandse geschiedenis.

Ik kijk daar ook naar uit, maar wel in de wetenschap dat het regeerakkoord volgens insiders een korte en bondige tekst wordt. Een tekst die later moet worden uitgewerkt door de nog te benoemen ministers. 'Croma-management' noemen ze dat. 'Je moet er even bijblijven voor het beste resultaat.' Dus ook voor de nieuwe bewindspersonen schenk ik graag koffie. Of ik kom op bezoek om uit te leggen hoe wij de zaken graag zien. Wij blijven graag een beetje in de buurt.

Ter Apel blijft kwetsbaar Ik bezocht halverwege de maand het aanmeldcentrum in Ter Apel. Asielzoekers in Nederland komen binnen in het enige aanmeldcentrum dat ons land kent. Ter Apel. En als ze nergens anders terecht kunnen, gaan ze nergens anders heen.

Dat is al maanden aan de hand en het leidde in de afgelopen tijd tot een permanente overbezetting van Ter Apel. Mensen die moeten slapen in overvolle tenten, in kantoren en op stoelen. De sanitaire voorzieningen zijn niet toereikend. En besmettelijke ziekten liggen op de loer. Ik ging er heen. Ik weet nu hoe het er uit ziet. Hoe het voelt. Hoe het klinkt. Hoe het ruikt. Ik raakte onder de indruk van de verhalen van COA medewerkers die elke dag improviseren om het nog min of meer draaglijk te houden. Maar die hun werk ervaren als vechten tegen de bierkaai.

Er is voortdurend een crisisachtig overleg met de Minister van BZK en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid. De commissarissen van de Koning doen hun best aan hun provinciale regietafels. Maar tot nu toe zijn we ondanks energieke teksten nog te weinig opgeschoten. Er is nog steeds onvoldoende capaciteit in de opvang en in de verwerking om aan deze gevaarlijke, permanente overbelasting een einde te maken. En dat moet nu echt snel veranderen. •

3 nov
Statendag, Provinciehuis

4 nov
Ontvangst informateurs Remkes en Koolmees en de onderhandelaars voor een nieuw kabinet, Provinciehuis

5 nov
Ontvangst informateurs en onderhandelaars regeerakkoord

Persconferentie over vertrek Gedeputeerde Homan

7 nov
Gesprek tv-programma Buitenhof, Amsterdam

9 nov
Tweedaags bezoek van het college van GS aan Emden

10 nov
Voorzitten Provinciale Staten

12 nov
Werkbezoek aan AZC Ter Apel

13 nov
Opening festival GRN, Hoogezand

16 nov
Voorzitten regiegroep SNN

17 nov
Voorzitten Provinciale Staten

18 nov
Nadere kennismaking met aankomend burgemeester Ben Visser, gemeente Eemsdelta

Uitreiking Groninger Onderneming Prijs, Groningen

19 nov
Aanwezig bij Van der Leeuw-lezing, Groningen

22 nov
Kring van commissarissen van de Koning, digitaal

Overleg met de Minister van BZK en de Staatssecretaris van Justitie

24 nov
Bezoek bij De Verbinding BV, finalist van de Groninger Ondernemingsprijs 2021.

Bezoek aan Garrelsweer

25 nov
Bestuurlijk Overleg Verstedelijking, digitaal

26 nov
Werkbezoek Klimaattuin bij Building, Zernikecomplex, Groningen

Voorzitten Het Noordelijk Convent (ontmoeting van noordelijke bestuurders met noordelijke parlementariërs, digitaal)

29 nov
Voorzitten Provinciale Regietafel Vluchtelingen

Agenda

4 nov
De formatie komt naar ons toe deze dagen
Waar anderen proberen de formatietafel te bereiken, kwam de formatie gewoon naar onze tafel. Je kunt alles relativeren, maar het is een uniek moment. Maar hoe uniek het moment ook is, daarmee staat nog niet vast dat de inhoud van de formatiebesprekingen ook naar ons toe komt. De verslaggever van RTV Noord vroeg me vanmorgen op de koude stoep wat ik hoopte dat er zou gebeuren...

5 nov
Nienke Homan stopt als gedeputeerde
De formateurs zijn nog in ons provinciehuis, als Nienke Homan een persconferentie belegt, waarin zij haar vertrek aankondigt. Ik zie haar niet graag gaan. Niet als bestuurder. Niet als mens.

7 nov
Een Groningse blik op Nederland "U had een drukke week, deze week", zei Maaike Schoon van Buitenhof tegen me. "Hoog bezoek, want opeens stonden de mensen vanuit Den Haag bij u op het Martinikerkhof. Was u er blij mee?"

11 nov
Ria Horenga volgt haar hart Ria Horenga vertrekt. Anders dan ze had verwacht, heeft ze deze staten-periode niet vol kunnen maken. Een groot hart en een grote sociale bewogenheid leiden bijna vanzelf tot een een flink tijdsbeslag. Sinds februari 2020 werkt Ria in het speciaal onderwijs. Dat is niet alleen intensief, maar het vergt ook een flinke studie. En dat kost dus veel tijd en energie. Energie die eigenlijk ook nodig is voor het werk als lid van Provinciale Staten. Ria heeft ons verteld dat ze een moeilijke keuze moest maken. Er is veel begrip. We zwaaien haar uit.

13 nov
GRN! Als ik in Hoogezand aankom, staat nog een lange rij mensen te wachten bij de ingang voor de coronacheck. We beginnen later. Ik open de eerste editie van festival GRN. Maar ik krijg meteen de vraag of ik het kort wil houden.... Hoe langer ik praat, hoe langer het duurt voordat de festival-bezoekers Törf kunnen zien en horen.

Weblogs

Foto: ANP

Nienke Homan stopt

5 novembe

Vandaag kondigde Nienke Homan haar vertrek aan als gedeputeerde. Ik zat naast haar bij de persconferentie. En ik vind het hartstikke jammer dat ze weg gaat. Nienke is een krachtige en beeldbepalende gedeputeerde. Iemand die al haar talent en ambitie in de afgelopen tien jaar heeft ingezet om Groningen groener en socialer te maken.

Iedereen in de wereld van energie en klimaat kent Nienke Homan. Dat Groningen een onverwoestbaar imago heeft op het gebied van nieuwe energie en waterstof, komt ook doordat Nienke het zo overtuigend kan zeggen. Het is fantastisch om een gedeputeerde te hebben die nationaal en internationaal respect krijgt.

Daarnaast is Nienke iemand die een belangrijke rol speelt in het team van het college van GS. Ze is sterk. Verbindend. Strategisch. Slim. Helaas is ze zelfbewust genoeg om te bepalen dat het tijd wordt om iets anders te gaan doen.

We zien Nienke niet graag vertrekken. We gaan haar missen, als bestuurder, als collega, als mens.
Wij leggen ons er tandenknarsend bij neer dat zij het tijd vindt voor een nieuwe stap. Om op een andere plek werk te maken van haar idealen. Nee, er is nog niks anders, zegt ze stralend. Daar wil ik eerst eens rustig over nadenken. Ik denk dat dat niet gaat lukken: het wordt vast snel druk op haar telefoon. •

Paasrapport

December

Het jaar 2021 eindigt voor veel mensen even donker als het begon. In een leven met ernstige beperkingen. Met het ongemak van thuiswerken. Of van werkloos thuis zitten. En met grote onzekerheid hoe het Coronavirus zich de komende tijd zal ontwikkelen. De stemming is er niet beter op geworden. Er zijn kampen ontstaan. De meningen over anderen werden harder, bitterder, onverzoenlijker. De opvattingen over vaccineren zetten vriendschappen en families onder druk. En ondertussen is het vertrouwen in 'de overheid' misschien wel lager dan ooit.

Bizar lang Dat komt volgens onderzoekers overigens niet alleen door corona. Mensen zien hoe de overheid worstelt met grote problemen en er niet in slaagt die op een geloofwaardige manier op te lossen. Slaat onze overheid bij de afhandeling van de toeslagenaffaire, bij de evacuatie uit Afghanistan, bij de opvang van vluchtelingen en, niet in de laatste plaats, bij de aanpak van de gevolgen van de gaswinning een deuk in een pakje met boter?

De bizar lange duur van de kabinetsformatie speelt ook een rol. Daar was deze maand - eindelijk - nieuws over te melden. De formatie loopt nog steeds: het wordt januari voordat een nieuwe ministersploeg op het bordes staat, maar we beschikken nu over een regeerakkoord. Een regeerakkoord waarin het nieuwe kabinet veel geld uittrekt om de grote problemen het hoofd te bieden. En ook drie miljard euro uittrekt voor de Lelylijn, in relatie tot het Deltaplan voor Noord Nederland. Het is daarmee niet langer óf hij er komt, maar nu nog alleen: hoe en wanneer. Nee, de gereserveerde drie miljard, maar het reserveren van dit bedrag voor een grote ingreep impliceert een grote belofte. Goed nieuws, niet alleen voor Noord-Nederland, maar voor het hele land.

Gaswinning Het regeerakkoord wijdt ook woorden aan de gevolgen van de gaswinning. De versterkings-operatie moet beter en sneller. Met de inwoner centraal. En als er meer geld nodig is, dan is dat er. Het zijn geen woorden die ons verrassen. Inmiddels is duidelijk dat 'Groningen' een staatssecretaris krijgt. Aan hem of haar de taak om daden bij de woorden te voegen. We kunnen het moeilijk maken, maar dat is al vaak genoeg gedaan. Dus wat mij betreft zijn die daden betrekkelijk eenvoudig. Namelijk: zorg ervoor dat de medewerkers van de NCG en IMG de ruimte hebben om bij elke inwoner goed te kijken wat er nodig is. Niet de regels. Niet de budgetten. Niet de rechtmatigheid. Maar de mensen horen centraal te staan.

Volgend jaar is het tien jaar geleden dat de grote beving onder Huizinge was. Een droevig jubileum, waar we alleen maar daden tegenover kunnen stellen. Dat geldt voor iedereen die bij het gasdossier betrokken is.

Groot vertrouwen Het geldt ook voor mij. Deze maand adviseerden Provinciale Staten van Groningen om mij weer voor zes jaar te benoemen als commissaris van de Koning. Dat is een blijk van groot vertrouwen. En het is tegelijk een opdracht om het vertrouwen waar te maken, van Provinciale Staten en van alle Groningers die zij vertegenwoordigen. •

Agenda

1 dec

Statenvergadering

2 dec

Haagse afspraken (digitaal)

3 dec

Bezoek CDA-Kamerlid Van der Molen, Groningen

6 dec

Bestuursvergadering Prins Bernhard Cultuurfonds Groningen

7 dec

Overleg Kring van Commissarissen van de Koning met bewindslieden ministerie SJ&V en BZK over vluchtelingen, digitaal

8 dec

Vergadering Presidium (fractievoorzitters Provinciale Staten)

Statencommissie

9 dec

Bestuursdag met alle Groninger burgemeesters, digitaal

Bijeenkomst burgemeester bevingsgemeenten, digitaal

10 dec

Werkbezoek Lift Tex, finalist Groninger Ondernemingsprijs, Tolbert

11 dec

Bijeenkomst Kring van Commissarissen van de Koning over vluchtelingen, digitaal

15 dec

Vergadering Provinciale Staten, hybride

22 dec

Voorzitten gastcollege economie professor Jouke van Dijk voor Provinciale Staten, digitaal

Weblogs

4 dec

Verder in Groningen Vanavond hebben Provinciale Staten van Groningen aan Minister Ollongren (BZK) geadviseerd dat ik voor de komende zes jaar word herbenoemd als commissaris van de Koning. Dat besluit is aan de Kroon, het is niet voor niets een kroonbenoeming, maar de aanbeveling van Provinciale Staten is een belangrijke stap.

15 dec

Tot besluit We hebben dit jaar zo'n 60 besluiten genomen in de Staten. Dat lijkt niet veel. Maar dat zijn alleen maar de besluiten. Heel veel van de tijd die we met elkaar hebben besteed, ging in iets heel anders belangrijks zitten. Namelijk democratische controle. Dat de uitvoerende macht nauwkeurig wordt gevolgd. Niet omdat we een hekel aan elkaar hebben. Maar omdat het essentieel is dat die rol op een goede manier wordt vervuld. En ik heb er groot respect voor dat Statenleden dat in het afgelopen jaar weer met volle energie hebben gedaan, onder moeilijke omstandigheden.

17 dec

Tangverlossing "Ik ben heel blij dat we eruit zijn. Het heeft ook wel lang geduurd en soms had het iets van een #tangverlossing." Wopke Hoekstra was blij dat het er op zat. De term bleef plakken. Een tangverlossing: ik heb er maar één van dichtbij gezien. De dokter had het eufemistisch over 'lepels'. En we waren daarna hartstikke blij met een prachtig kind.

24 dec

Herbergzaam Het kerstverhaal begint met mensen die ver van huis zijn. En nergens welkom. Kerststallen hadden niet bestaan, als er wél plaats was geweest in de herberg. Herbergen heten nu anders. En 'herbergzaam' is een woord dat we moeten opzoeken. Het betekent zoiets als 'gastvrij', of 'geschikt om in te leven'.

Tot besluit

Statenlid Jacob Boonstra houdt zijn maidenspeech over de herverdeling van het Gemeentefonds

16 decemb

We zijn aan het eind gekomen van de laatste Statenvergadering van het jaar. En ik zeg nog iets tegen de leden van Provinciale Staten dat aardig bedoeld is. Het is raar. Op de livestream zie je er niks van, want ik kijk rond en af en toe in de camera. Maar ik spreek voor een Statenzaal met lege stoelen. En dat voelt akelig.

We zijn aan het eind gekomen van een jaar waarin we op allerlei manieren onder druk van corona hebben vergaderd. We hebben ontzettend veel varianten met elkaar bekeken. En ik kan niet anders dan (net als veel statenleden) tot de conclusie komen dat de oervorm – met 43 statenleden in de Statenzaal zitten – verreweg de leukste is. Ik zeg met enige spijt dat we al de verschillende varianten dit jaar weer hebben ervaren. En mijn voorgevoel is dat we dat aan het eind van 2022 opnieuw tegen elkaar zullen zeggen. Een volle Statenzaal is veel inspirerender dan de aanblik van de Statenzaal in een hybride debat. In een volle Statenzaal voel je de democratie.

Rijksbeleid beïnvloeden We zijn ook aan het eind gekomen van een dag waarin het nieuws werd gedomineerd door activiteiten buiten de Statenzaal. Er werd een nieuw regeerakkoord gepresenteerd. En ook dat was een soort afsluiting. Maar dan de afsluiting van de langste formatie in de parlementaire geschiedenis. Ik denk dat we vandaag allemaal zijn begonnen de tekst te lezen. Statenleden die de Statenvergadering met aandacht hebben gevolgd, kunnen het onmogelijk al uit hebben. We zijn met vereende krachten in het provinciehuis aan het lezen. Maar in tal van andere gebouwen gebeurt dat ook. We zullen er de komende dagen in slagen om dat document van een steeds preciezere duiding te voorzien.

Vandaag spraken Provinciale Staten over de herverdeling van het Gemeentefonds. Daarin ging het uitvoerig over de pogingen om het beleid van de Rijksoverheid te beïnvloeden. Dat lukt lang niet altijd. Het speelveld is ingewikkeld. Het spel is onoverzichtelijk. En de regels veranderen nogal eens. Maar het is absoluut de moeite waard voor iedereen die Groningen een warm hart toedraagt om te proberen in Den Haag en in Brussel het beste voor Groningen er uit te slepen.

Ondenkbaar Mijn eerste indruk – die ik ook al publiek heb gemaakt – is dat het coalitieakkoord voor Noord-Nederland en zeker voor Groningen goede mogelijkheden biedt. Maar dat is tekst. Het moet nog worden uitgewerkt. Het moet nog worden gerealiseerd. En ik heb ook vandaag weer gemerkt hoezeer we allemaal gemotiveerd zijn om er ook werkelijk het uiterste uit te halen. We blijven nog wel even duwen.

Het is ondenkbaar, aan het eind van deze dag, dat we het regeerakkoord al helemaal hebben begrepen. Maar we doen ons uiterste best. We lezen alsof ons leven er vanaf hangt. Ik heb groot respect voor de grootgebruikers van beleidsteksten. Ook die van de Provincie Groningen. Statenleden in het bijzonder. Daarom zijn we ook opnieuw begonnen veel aandacht te besteden aan de kwaliteit van de stukken. En ik weet dat Statenleden gemotiveerd zijn (sommige zelfs zeer gemotiveerd) om daaraan hun bijdrage te leveren. En terecht.

60 besluiten en de rest Want als je volksvertegenwoordiger bent, dan vergader je heel veel uren. Je leest zorgelijk veel stukken. Je moet er over praten met je fractiegenoten. Je belt met bewoners, met organisaties, met bedrijven. Dan heb je je partij nog. Bezoeken afleggen. Kaders stellen en controleren en ondertussen ook nog volksvertegenwoordiger zijn: Het is een enorme opgave. Hoe kleiner de fracties worden, hoe minder makkelijk het wordt om daarin de taken te verdelen. En dan is het een huzarenstukje als je uit de rijstebrijberg van de informatievoorziening niet alleen de hoofdlijnen weet te halen, maar ook de betekenisvolle details. Die laatste haal je meestal niet uit de provinciale stukken. Je moet er op af. →

De beslissingen

Als ik achter mij kijk zie ik –
met spijt, teleurstelling, verbazing en ook wel een zekere opluchting –
de beslissingen die ik niet heb genomen

ik had ze moeten nemen,
het is goed dat ik ze niet heb genomen,
maar ik had ze wel moeten nemen

ze roepen, wenken, lachen me zo vriendelijk mogelijk toe,
je bent ons toch niet vergeten?
nee, ik ben jullie niet vergeten
maar je kunt ons toch nog nemen?
nee, dat kan niet meer, daar is het te laat voor
te laat, te laat... niks is te laat!

dan kijk ik weer voor me met nieuwe moed en onzekerheid.

We zijn aan het eind van een jaar gekomen, waarin de Staten van Groningen zo'n 60 besluiten genomen in de Staten. Dat lijkt niet veel. Maar dat zijn alleen maar de besluiten. Heel veel van de tijd die we met elkaar hebben besteed, ging in iets heel anders belangrijks zitten. Namelijk democratische controle. Dat de uitvoerende macht nauwkeurig wordt gevolgd. Niet omdat we een hekel aan elkaar hebben. Maar omdat het essentieel is dat die rol op een goede manier wordt vervuld. En ik heb er groot respect voor dat Statenleden dat in het afgelopen jaar weer met volle energie hebben gedaan, onder moeilijke omstandigheden.

Besluiten die we niet nemen En ja, dus ook flink wat beslissingen. Beslissingen die energie kosten. Beslissingen soms, waarover je achteraf nog eens nadenkt: was dit wel de goede beslissing? Je moet hier namelijk besluiten nemen. U bent gekozen om te kiezen. Neutraliteit is geen optie. Zo nu en dan is dan een onderbreking, bijvoorbeeld in de vorm van het kerstreces, een welkome afwisseling. Het is de leden van Provinciale Staten zeer gegund.

We zijn ook aan het eind gekomen van een dag waarin we één besluit niet hebben genomen. Dat was de beslissing over het initiatiefvoorstel voor de Referendumverordening. Een initiatiefvoorstel van de SP. We hadden wel willen beslissen. Maar het ontbrak ons aan de tijd om er een goed debat over te voeren. En dit onderwerp verdient het wel. Het getuigt van collectieve wijsheid dat de Staten hebben besloten het onderwerp te bespreken in de eerste vergadering van het nieuwe jaar.

Een beslissing dus die we niet hebben genomen. En ik vond over dat soort beslissingen een prachtig gedichtje in de nieuwste dichtbundel van Toon Tellegen. Het is gewijd aan beslissingen die we niet hebben genomen. Het heet 'De beslissingen'.

Tot besluit Het zijn woorden tot besluit. We zijn aan het eind van de vergadering. Ik wens iedereen in de Staten, gesterkt door dit gevoelige gedicht en door de wetenschap dat er altijd weer nieuwe kansen zijn om besluiten te nemen en andere weer uit te stellen, fijne Kerstdagen en een goed reces.

De nieuwjaarswens stel ik nog even uit. Die houden de Staten van me tegoed. •

Overzicht

nevenfuncties

Voortvloeiend uit de functie (onbezoldigd)

- Voorzitter van Groningen Promotie/Ambassadeurs van Groningen
- Voorzitter van het Samenwerkingsverband Noord Nederland
- Voorzitter van het Prins Bernhard Cultuurfonds afdeling Groningen
- Voorzitter van het J.B. Scholtenfonds
- Voorzitter van het H.S. Kammingafonds
- Voorzitter van de commissie van administratie van het fonds voor de landbouw in de provincie Groningen

Niet voortvloeiend uit de functie

- Voorzitter interkerkelijke commissie voor het Justitiepastoraat, onbezoldigd
- Voorzitter van de Raad van Advies van de Sociale Verzekeringsbank (SVB), bezoldigd *

Beschermheer

- St. Vrienden Martini Ziekenhuis
- Groninger Monumentenfonds
- Vereniging Vrienden van Martinikerk
- Centrum voor Canadese Studies
- Jeugdtheaterschool Wonderboom
- Stichting Oude Groninger Kerken
- Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs en Dienstslachtoffers afdeling noordoost Nederland
- Koninklijk Mannenkoort Gruno
- Algemene Oranjevereniging Oranje Nassau
- Groninger sportvereniging Be Quick
- Stichting Op Roakeldais
- Provinciale Brassband Groningen
- Stichting Het Groninger Landschap
- Stichting Samenwerkingsverband Veteranen en Postactieve Militairen Groningen
- Stichting Music4allHaren
- Bond van Koren in de provincie Groningen
- Stichting Platform van Kerken Westerkwartier

Comités van aanbeveling

- Haydn Jeugd Strijk Orkest
- Prinses Christina Concours (PCC-Noord)
- Stichting Peter de Grote Festival
- Stichting Loodskotter Eems
- Noord Nederlands Orkest en Instrumentenfonds Noord Nederlands Orkest
- Groninger Studenten Orkest MIRA
- Stichting Vier 5 Mei
- ACLO (Sportcentrum RuG & HG)
- Stichting Van der Leeuw-lezing
- Connect International
- Filharmonie Der Aa
- Hanze University Foundation
- Stichting Zeesleepboot Holland
- AEGEE-Groningen
- Stichting Ronald McDonald Huis Groningen
- Noord Nederlands Jeugd Orkest
- Studentenkoor C.S.G. Gica
- Stichting Vrienden van Accare
- Cultureel Studentencentrum Usva
- Stichting Noord-Nederlands Trein & Tram Museum
- Stichting De Jonge Onderzoekers Groningen
- Campagne ‘Groningen geeft thuis’ stichting Het Kopland
- Walk for Life Groningen
- Groninger Studenten Cabaret Festival
- Ambassadeur kledingbanken Maxima in de provincie Groningen
- Stichting KEI
- Ambassadeur project Zwerfjongeren van stichting Het Kopland
- Groninger Studenten Muziekgezelschap Bragi
- Gruno’s Postharmonie Groningen
- Ambassadeur Maggie’s Center Groningen
- Stichting Groningen verwelkomt
- Ambassadeur Alliantie van de Kracht tegen Armoede
- Ambassadeur Groninger bondgenootschap voor geletterdheid
- Delfsail 2021
- MARUG Marketing Conference 2021
- Nederlands Studenten Orkest 2020
- International Martini Organ Competition 2022

* *De inkomsten uit deze nevenfunctie bedroegen in 2021 € 4.510,20 bruto. Dit bedrag is in de provinciekas gestort.*

Dit jaarverslag is een uitgave van René Paas,
commissaris van de Koning in Groningen.

Tekst
René Paas

Redactie
Matthé ten Wolde

Grafisch ontwerp
Jochem.studio

Drukwerk
Zalsman Groningen B.V.

Fotografie
Alle fotografen zijn waar mogelijk vermeld
bij de beelden.

Wilt u dit jaarverslag liever online bekijken?
Bekijk deze dan op mijn online blog omgevingen:
www.cdk-provinciegroningen.nl
www.issuu.com/renepaas

FSC
www.fsc.org
MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C005659

CO2
neutral
print

Hail en zegen in het nije joar